

**POLITIČKE POSLEDICE KORONE | ZAŠTO JE TAJNA KOLIKO JE ZARAŽENO
PRIPADNIKA VOJSKE | INTERVJU: MARINIKA TEPIĆ | TEORIJE ZAVERE: 5G**

BiH 4,70 KM; Hrvatska 19 KN; Makedonija 175 DEN; Crna Gora 2.50 EUR; Slovenija 2.80 EUR; Greece 3.00 EUR; Austria, Germany 4.00 EUR; Switzerland 6.00 CHF

cena 250 RSD

01515

9 770353 802002

VREME

broj
1528

15. april 2020.

ПРЕДСЕДНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

PRESIDENT OF THE REPUBLIC OF SERBIA

PANDEMIJA I SRBIJA U VANREDNOM STANJU

VLAST, STRUKA I POLITIKA

ne gubite vreme

posebna ponuda
tokom vanrednog stanja

čitajte na internetu
nedeljnik

VREME

5 brojeva za samo 720 din!

Obaveštavamo cenjene čitaoce sa teritorije Srbije da uz dosadašnje šestomesečne i godišnje uvodimo i novu, **mesečnu pretplatu** po ceni od samo 720 dinara. Redovna ponuda obuhvata pretplatu na 4 broja bez, a **tokom trajanja vanrednog stanja na 5 brojeva sa pristupom PDF izdanju.**

Uplatu izvršite na račun **160-302538-91** i pošaljite nam mail na adresu prodaja@vreme.com sa informacijom o uplati (datum uplate, ime, prezime i email adresa na koju ćemo vas obavestiti kad otvorimo nalog). Otvaranje naloga ćemo obaviti u najkraćem mogućem roku!

izdavač

NP "VREME" d.o.o.
Kosovska 17, Beograd

direktor

Stevan Ristić

pomoćnik direktora

Vojislav Milošević

finansijski direktor

Daniela Vesić

glavni urednik

Dragoljub Žarković

odgovorni urednik

Filip Švarn

pomoćnici glavnog urednika

Jovana Gligorićević, Momir Turudić

redakcija

Slobodan Bubnjević, Radoslav Čebić,
Sonja Čirić (mozaik), Zora Drčelić,
Jovana Georgievski, Slobodan Georgijev,
Andrej Ivanji (svet), Jelena Jorgačević,
Tatjana Jovanović, Radmilo Marković,
Saša Marković, Ivana Milanović Hrašovec,
Marija Janković (foto), Milan Milošević,
Teofil Pančić (kultura), Saša Rakezić,
Nemanja Rujević, Nedim Sejdinović,
Tamara Skrozza, Zoran Stanojević,
Bojan Stekić, Dragan Todorović,
Tanja Topić, Biljana Vasić, Miloš Vasić

dokumentacija

Dragoslav Grujić (arhiva)
Jelena Mrđa (foto)

tehnička redakcija:

Ivan Hrašovec (ur.),

Tanja Stanković, Slobodan Tasić;

lektori: Olga Babić, Živana Rašković,

Ivana Stanković;

korektori: Nikola Dragomirović,

Ana Čuk Dragomirović, Stanica Milošević

internet izdanje

www.vreme.com

Marjana Hrašovec

prodaja i pretplata

Nikola Čulafić, Milan Radović

računovodstvo

Slavica Spasojević

marketing

Aleksandar Aleksić (direktor)

e-mail: redakcija@vreme.com

telefon redakcije: 011/3234-774

telefaks: 011/3238-662

štampa: Rotografika, Subotica

ISSN 0353-8028

COBISS.SR-ID 16907266

Prenošenje, preuzimanje ili korišćenje tekstova objavljenih u Nedeljniku "Vreme" je zabranjeno.

Za svako eventualno korišćenje potrebna je posebna dozvola autora i NP VREME, kao nosioca isključivih imovinskih prava na iskorišćavanje autorskih dela koje su stvorili zaposleni u NP VREME.

04 Političke posledice epidemije u Srbiji:

Korona kampanje i dan posle

07 Nuspojave: Preopasne veze

i poređenja bezveze

08 Vanredno stanje, nedelja ko zna koja:

Vlast, struka i politika

10 Javna komunikacija u pandemiji:

Jedna od tih zemalja

12 Krizni menadžment u pandemiji:

Šegrti za novi rijaliti

15 Intervju: Marinika Tepić

18 Vojska Srbije:

Sve Vulinove tajne

20 Pandemija i 5G mreža:

Teoretičari gluposti

22 Korona i psiha:

Život u srpskom scenariju

24 Zastrašivanje lekara:

Rukavice su skinute

27 Pogled iz Nemačke:

Dobar narod je zaključan narod

28 Španija: Danak blagodetima

30 Pogled iz Slovenije:

Imunitet krda i mentalitet marve

31 Lični stav:

Humanitarna diplomatija

32 Evropska unija:

Svako za sebe, niko za sve

35 TV Manijak: Muzika nade i beznada

KULTURA:

36 Intervju: Sale Veruda

39 Serija: Unorthodox

41 In memoriam: Bil Vitters (1938-2020)

MOZAIK

42 Turizam: Životi beogradskih kuća

44 Strip: Apokalipsa danas

45 Navigator: Sviđaš mi se,

isključiti notifikaciju

46 Vreme uživanja: Wild horses

Šta smo naučili u prvih mesec i po dana krize koja je zaustavila celu planetu kada se pogleda način na koji se režim u Srbiji ponašao, kako su se donosile odluke i kako su se menjali glasnogovornici poruka

SLOBODAN GEORGIJEV

Foto: Tanjug

Po naređenju Ministarstva zdravlja, direktorka Klinike za psihijatrijske bolesti donela je ukaz kojim se strogo zabranjuju nošenje rukavica i kontakt sa pacijentima, osim kada se baš mora, i rešenje o novčanoj kazni za lekare koji ne poštuju zabranu

BILJANA VASIĆ

Kada je pandemija postala stvarnost, države Evropske unije su uprkos zaklinjanju u do sada neviđeno jedinstvo reagovala sebično i haotično

MILAN MILOŠEVIĆ

Na naslovnoj strani: Pres konferencija Kriznog štaba vlade za pandemiju koronavirusa

Fotografija: Sava Radovanović / Tanjug

KORONA KAMPA

Izvesnije su prognoze o kraju korone nego o političkim posledicama vanrednog stanja i epidemije virusa u Srbiji. Ali, sigurno će ih biti. Iz ovoga niko neće izaći jači. Pa makar Aleksandar Vučić tvrdio da korona nikoga u Srbiji neće pobediti, pa ni njega "tako slabog i razorenog udarima političkih protivnika"

Srbija je u vanrednom stanju jedan mesec, Aleksandar Vučić je u redovnoj kampanji već osam godina. Nisu ga u tome omeli ni poplave, ni smetovi, pa, sva je prilika, neće ni epidemija novog virusa korona. Na elementarne nepogode predsednik Srbije gleda isto kao na sve afere koje su mu ljuljale vlast do pre mesec dana: pusti aferu da zatrpia one prethodne, a onda je, preko režimsko-medijske mašinerije, upregne u svoju ličnu promociju i kampanju. Isto je hteo i sa korona krizom. Činjenica da je reč o pandemiji i krizi svetskih razmera, nije predsednika Srbije sprečila da se ponaša kao i inače, naprotiv pojačao je za oktavu maratonske TV intervjuje, vanredna obraćanja naciji, ljutnje, grdnje, pretanje, dramu i paniku. U jeku je predizborne kampanje, zove pacijente po kovid bolnicama da ih pita kako su, raznosi respiratore i ostalu medicinsku pomoć po Srbiji, u TV nastupima se svađa s političkim protivnicima, belim svetom i građanima. Kome su, dakle, danas važni Krušik, Jovanjica ili plagirani doktorat Siniše Malog? Seća li se ko, sem najužih članova porodice, nerazjašnjenog ubistva Olivera Ivanovića, ili Stanike Gligorijević, žene koja je poginula na naplatnoj rampi Doljevac kada se u auto u kojem je sedela zakucao službeni automobil visokog funkcionera SNS-a Zorana Babića? Pa spaljene kuće novinara Milana Jovanovića iz Grocke? Jutke? Savamale? Afere "helikopter" i odgovornosti za tragediju u kojoj je živote izgubilo šest osoba i jedna beba?

POČETAK KRAJA

Spisak je podugačak i da nema dela javnosti koji i u doba korone, ponegde pod-

seti na "mehanizme" Vučićeve osmogodišnje vladavine malo ko sve to može da pamtiti. Ali, otud i pitanje, kako će se, posle svega, meriti odgovornost i posledice epidemije novog korona virusa u Srbiji?

Samo za mesec dana od uvođenja vanrednog stanja režim Aleksandra Vučića je uspeo da uradi makar dve stvari, zbog kojih je Srbija, ponovo, "jedina u Evropi": da uhapsi novinarku Anu Lalić (Nova.rs) zato što je u tekstu o Kliničkom centru Vojvodine napisala da su zaposleni danima radili bez zaštitne opreme; da donese uredbu o centralizovanju informacija u vreme vanrednog stanja – u prevodu cenzuru dekretom – koja je povučena posle četiri dana, kao što je i novinarka Lalić puštena posle jedne noći provedene u pritvoru.

Gorana Ješića, bivšeg potpredsednika vojvođanske vlade i člana Demokratske stranke, nimalo ne iznenađuje ponaša-

nje predsednika države i njegovog bliskog okruženja u korona krizi. Kao predsednik Kriznog štaba Vojvodine za odbranu od poplava, Ješić je u proleće 2014. godine,

posle katastrofalne vodene stihije u Srbiji, govorio da je Vučić, tadašnji premijer, širio paniku, davao nepouzdanu informaciju na koje "struka" nije reagovala jer je Vučić oko sebe izabrao sve same poltrone:

"Radikale i Vučića odavno poznajem, ja sam iz Vojvodine i Srema, gledao sam ih '92. na delu i ništa dobro od njih u životu nisam očekivao. Od etničkog čišćenja u Slankamenu, Golubincima, Hrtkovcima itd., pa do paravojnih formacija, šta od njih da očekujete? To što su promenili retoriku da bi se dočepali vlasti, sve govori o njima. Vučić nije uradio ništa novo i neočekivano. Bio je ministar informisanja u pretposlednjem vanrednom stanju kad su najviše nastradali i mediji i novi-

nari. Jedanaestog aprila je bila godišnjica ubistva Slavka Ćuruvije. Ovo je apsolutno očekivano od Aleksandra Vučića, da hapsi novinare, zabranjuje pitanja, izbacuje novinare sa konferencija za novinare, da pravi cirkus po državi, da se ponaša neodgovorno... Radikali ne mogu drugačije da se ponašaju, to je jedna organizovana kriminalna grupa koja se okupila iz interesa."

Otkako je Vučić ušao u korona kampanju, deo opozicione javnosti u Srbiji je sve glasniji u ocenama da će ova kriza biti kraj njegovog režima. Ješić nije baš siguran u to, ali od naših sagovornika jedini je koji bez dvoumljenja kaže da se, kad sve prođe, mora preispitati odluka o bojkotu izbora: "I dobro organizovati, to je sigurno, a to je već više od pola posla. Ne očekujem da se može pobediti na sledećim izborima, ali bi ti izbori mogli biti početak kraja ove vlasti. Trebalo bi mobilisati opozicione birače i ljude koji shvataju, a takvih je mnogo u Srbiji, da je ova vlast opasna i u ekonomskom i u političkom i u svakom drugom smislu za građane Srbije. Vučić je u najbeskrupuloznijoj političkoj kampanji dosad, ne bismo smeli da sada odustanemo od parlamentarnog života i od rušenja Vučića jer takvoj vlasti kakva je danas dajemo mandat još četiri godine plus novi mandat za predsednika republike."

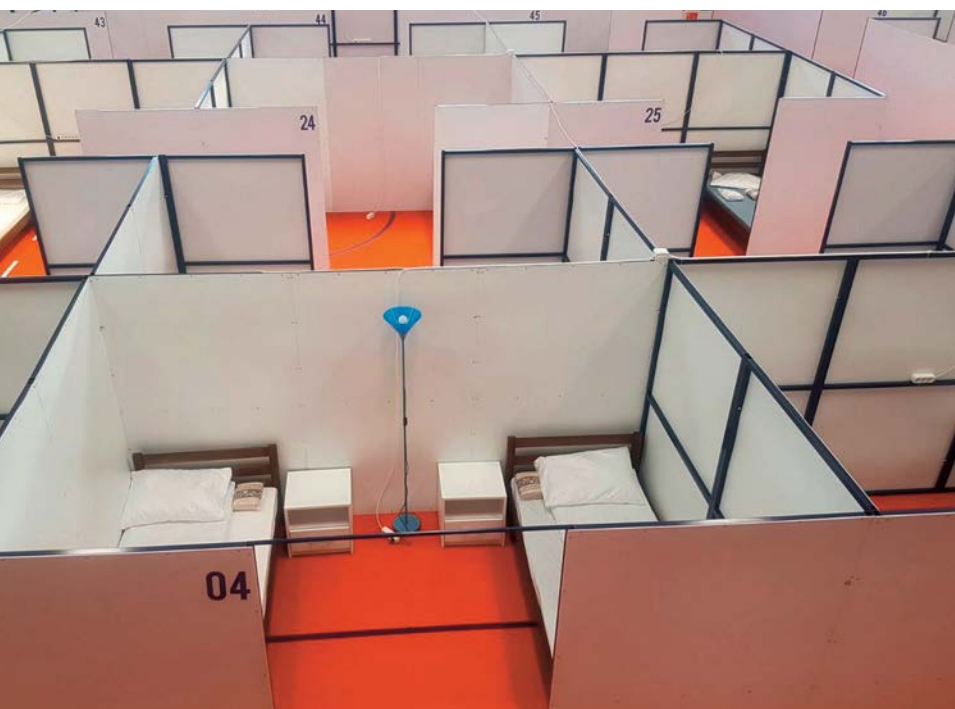
Za razliku od Ješića, Borko Stefanović (SSP) i Nebojša Zelenović (Zajedno za Srbiju), druga dva sagovornika "Vremena", kažu da o izborima ne razmišljaju. I da je danas jedino važno da se izborimo sa epidemijom. A posle svega, znaće se i kuda dalje.

CENZURA I HAPŠENJA

U Srbiji se nastavlja sa cenzurom i ukiđanjem ljudskih prava i sloboda. Od proteklog vikenda novinari mogu da postavljaju pitanja Kriznom štabu samo onlajn do 14.30 svakog dana. Odluka je doneta pošto je no-

NJE I DAN POSLE

SMEŠTAJ DOSTOJAN OBOLELIH:
Grad Šabac, sopstvenim snagama

Foto: Dimitrije Nikolić/ Tanjug

ko kako shvati. Jovana Popović je uhapšena desetog dana od povratka u zemlju u kući svog momka. Policija je kao dokaz Osnovnom javnom tužilaštvu u Kikindi dostavila blanko zapisnike i rešenja sanitaraca. Da je zapravo najveća krivica Jovane Popović zato što je napisala pesmu "Bagra", pa je 22 dana provela u požarevačkom zatvoru "Zabela" potvrđuje činjenica da, recimo, pevači Mitar Mirić i Đani, pa fudbaler Aleksandar Prijović, nisu iza rešetaka nego u kućnom pritvoru zbog istog krivičnog dela, nepostupanje po zdravstvenim propisima u vreme epidemije. Nije, međutim, Jovana Popović jedina, ima dosta onih koji nisu dobili rešenje o izolaciji a završili su u zatvoru. Jovana je puštena pod pritiskom javnosti, pitanje je hoće li i svi drugi biti pušteni. U međuvremenu, Udruženje za zaštitu zakonitosti i ustavnosti pokrenulo je peticiju "Sloboda za nepravедno pritvorene" (za one koji su se našli u pritvoru zbog kršenja mera samoizolacije). Peticiju je potpisalo više od 11.000 građana.

Treba podsetiti još jednom da su Aleksandar Vučić i Siniša Mali 22. marta bili na putu u Mađarskoj i potom nisu bili u samoizolaciji, niti im je suđeno preko Skajpa, a predsednik države čiji se sin razboleo od kovida-19, o čemu nas je sam obavestio na svom Instagram profilu, nije ni testiran. Umesto da ode u samoizolaciju, dovezao je u Niš dva kamiona medicinske pomoći. Okupljenima ispred Gradske kuće je objašnjavao šta je sve u kamionima, pa se posle sastanka sa predstavnicima Grada, obratio medijima, kako javljaju Južne vesti, u punoj sali Oficirskog doma. Vučićev odgovor na pitanje novinara da li se testirao budući da mu je član porodice zaražen, postao je, za kratko vreme, viralan – raširio se ekspresno kao ovaj novi virus:

"Samo me pustite da sam brinem svoje brige. Onih koji brinu lažne brige sam iskreno sit. I nemoj da brinete, za mene, molim vas, jer znam da nikada ni niste."

vinar na konferenciji za novinare u Nišu pitao predsednika Vučića da li se testirao pošto mu je sin bolestan i da li je neophodno prisustvo svih onih novinara i snimatelja koji idu sa njim dok on po Srbiji raznosi medicinsku opremu. Razlika je dakle jasna, niko od novinara nije postavio pitanje o bezbednosti na konferencijama Kriznog štaba, nego je postavljeno pitanje o nepoštovanju mera bezbednosti na konferencijama za medije u okviru Vučićeve kampanje raznošenja medicinske opreme po Srbiji.

"Svojom kampanjom Aleksandar Vučić izlaže ljude opasnosti da se zaraze", kaže Borko Stefanović, potpredsednik Stranke slobode i pravde, u izjavi za "Vreme". "Sve ovo je zloupotreba vanrednog stanja, oni svaki dan rade ličnu promociju i u otvorenoj su predizbornoj kampanji. Raznošenje respiratora po Novom Pazaru i Nišu sa čitavom svitom saradnika i novinara, snimatelja koji sve moraju da zabeleže kamerom, prvi je dokaz, drugi je – ministar Vulin, koji je raspisao javnu nabavku u vreme vanrednog stanja za ocenjivanje njegove popularnosti, u trenutku kad ljudi umiru u Srbiji. Treći je dokaz: Nebojša Krstić je izgubio kolumnu u Blicu, zato što je koristio rečnik ozloglašenog naciste Ju-

lijusa Štrajhera iz tridesetih godina prošlog veka o "dezinfekciji i deratizaciji", pa su mu ukinuli kolumnu, ali mu je Goran Vesić vratio tako što je Krstić dobio ugovor na 760.000 evra od grada da reklamira gradsku upravu u medijima. To je ono čime se oni bave dok je zemlja, najblaže rečeno, u složenoj situaciji."

Stefanović još pita: "Ako deli građanima pomoć, zašto ima potrebu da se slika? Mi radimo, kao volonteri, bez snimatelja i kamera, bez stranačkih obeležja, bez novinara."

Na dan kada je ovaj broj "Vremena" otišao u štampu, u ponedeljak 13. aprila, puštena je iz zatvora Jovana Popović, studentkinja iz Kikinde, autorka antirežimske pesme "Bagra", što je od važnosti za njen slučaj. Bila je u zatvoru 22 dana zbog navodnog kršenja mere karantina o kojoj nije dobila rešenje o obaveznoj izolaciji kada je 14. marta iz Crne Gore došla u Srbiju. Sem što joj je policijski službenik na granici rekao da smanji kontakte u narednih 14 dana jer dolazi iz zemlje u kojoj je aktivna epidemija korona virusa. To je iskustvo i drugih srpskih državljana koji su tih dana ulazili u zemlju, nikakvo rešenje u pisanoj formi nisu dobijali. Pa

POSETA KOJU SU ZAPAMTILI NOVINARI:

A. Vučić na KZM u Nišu

Foto: Tanjug

u sistem ljude sa terena, iz mesnih zajednica, zatim komunalnu policiju i gradsku upravu, u Šapcu smo uspeli da savladamo ovaj rizik. Dakle, kod nas je 1500 ovakvih lica stavljeno u izolaciju i ni jedan jedini čovek se nije razboleo! Niko nema simptome. Pošto su izolovani između 14. i 20. marta, oni, sukcesivno, od ponedeljka izlaze iz izolacije. Ovaj mehanizam nije bio uspostavljen u MUP-u. To je, takođe, velika graška.”

Veliki je propust napravljen i u organizovanju testiranja, i o tome je govorio i dr Predrag Kon, kaže Zelenović. Kasnije se sa uključivanjem domova zdravlja u testiranje. Bilo je očigledno da nije moguće testirati sve ljude za koje postoji ozbiljna sumnja da mogu da budu zaraženi.

“Danas u Šapcu svako ko posumnja da je bolestan, dođe u kovid ambulantu pri domu zdravlja i svakome se uzme bris, dakle, testira se. Laboratorija u Šapcu obavlja analizu i u roku od 24 sata imamo rezultat. Ne znam da li je u celoj Srbiji ovako, ali taj rizik se ovde savlađuje. Napominjem, zbog loše organizacije sistema izgubili smo najmanje deset dana”, zaključuje Zelenović, ponosan i na privremenu bolnicu u Ekonomskoj školi. Ima 120

kreveća, toplu vodu i grejanje 24 sata, i hranu, kaže, prvoklasnu, po recepturi nutricionista, a higijena – vrhunska. I tvrdi da je beogradsku privremenu bolnicu na Sajmu trebalo bolje predstaviti, i da je i to jedan od velikih propusta Aleksandra Vučića, čiji je stav da ljude treba prestraviti.

Na kraju, izvesnije su prognoze o kraju korone nego o političkim posledicama vanrednog stanja i epidemije novog virusa u Srbiji. Ali, sigurno će ih biti. Iz ovoga niko neće izaći jači. Pa makar Aleksandar Vučić tvrdio da korona nikoga u Srbiji neće pobediti, pa ni njega “tako slabog i razorenog udarima političkih protivnika”. Ipak, ne treba nikad zaboraviti njegovu medijsku i druge “moći ubeđivanja” kao i koliko će mu ovog puta uspeti da ubedi “svoj narod” da je Srbija spremna dočekala pandemiju. Sve je u igri – i respiratori i 100 evra i penzioneri u karantinu i “šoping u Milanu”, ali i broj žrtava koronavirusa.

Na kraju, izvesnije su prognoze o kraju korone nego o političkim posledicama vanrednog stanja i epidemije novog virusa u Srbiji. Ali, sigurno će ih biti. Iz ovoga niko neće izaći jači. Pa makar Aleksandar Vučić tvrdio da korona nikoga u Srbiji neće pobediti, pa ni njega “tako slabog i razorenog udarima političkih protivnika”. Ipak, ne treba nikad zaboraviti njegovu medijsku i druge “moći ubeđivanja” kao i koliko će mu ovog puta uspeti da ubedi “svoj narod” da je Srbija spremna dočekala pandemiju. Sve je u igri – i respiratori i 100 evra i penzioneri u karantinu i “šoping u Milanu”, ali i broj žrtava koronavirusa.

|| ZORA DRČELIĆ

I kažite ljudima da to nije od brige, nego od želje da politički budem izolovan kako bi korona uspela da pobedi. Korona u Srbiji nikoga neće uspeti da pobedi. Čak ni mene tako slabog i razorenog udarima naših političkih protivnika.”

Nije to samo ovaj citat, priličan je broj izjava predsednika Vučića koje baš i nemaju veze sa postavljenim pitanjem, što je prilično uznemiravajuće, čoveka koji se najviše obraća građanima, sve je teže pratiti jer je sve manje – razumljiv. Dragan Đilas, predsednik stranke Slobode i pravde, nedavno je povodom Vučićeve izjave da bismo “u slučaju da penzioneri šetaju sat vremena dnevno imali više mrtvih u Srbiji nego što ih ima u celom svetu”, rekao da “Aleksandar Vučić više nema poslovnu sposobnost i da nije u stanju da izgovara logičke celine”.

KINESKI SISTEM BEZ MASKI

Gradonačelnik i šef Kriznog štaba u Šapcu Nebojša Zelenović u razgovoru za “Vreme” govori o greškama koje su napravljene u suzbijanju novog korona virusa i načinu na koji su te greške ispravljane u Šapcu:

“Vlast se opredelila da se strategija suzbijanja zaraze osloni na kineski sistem. Zbog toga imamo vanredno stanje, potpunu zabranu kretanja lica od 65 i 70 godina i sve duži policijski čas za sve građane. Postavljam pitanje, zašto onda u Srbiji nije zavedena i obaveza nošenja zaštitnih maski, iako je to, takođe, deo kineske strategije. Maskama, svakako, štite druge da se ne zaraze od vas. Odgovor na ovo pitanje je veoma jednostavan. Nema dovoljno maski, koje bi država besplatno podelila građanima, da bi

ovakva obaveza bila zavedena. To je velika greška.”

Gradske robne rezerve u Šapcu imale su 30.000 maski na dan kada je registrovan prvi zaraženi u Srbiji. Zelenović kaže da je to, naravno, sve podeljeno zdravstvenim ustanovama u gradu i svima drugima, po prioritetnom redu, koji su utvrdili epidemiolozi. Onda su, kaže, imali dovoljno vremena da organizuju šivenje višekratnih zaštitnih maski i sve je to besplatno podeljeno građanima:

“I dalje šijemo i delimo. Svako mora da ima masku. Kada to uradite, onda možete da propišete obavezno nošenje maski i dezinfekciju ruku i obuće za svakoga ko uđe u prodavnicu, banku ili poštu. Takođe, možete da propišete obavezno nošenje maski i rukavica za sve preduzetnike i kompanije koje su nastavile da rade. Sve to u Šapcu funkcioniše, a komunalna policija i inspekcije svakodnevno vrše rigoroznu kontrolu. Dakle, država je imala ceo januar i februar da se pripremi za nabavku maski, ali i druge opreme, a to nije urađeno. To je velika greška.”

I za dolazak naših ljudi iz inostranstva, Zelenović kaže da je mogao da se predvidi. “Dolazak tri do četiri stotine hiljada ljudi označen je kao glavni uzrok širenja zaraze. Mogu da posvedočim kao šef Štaba u Šapcu da smo prvih dana imali veliki problem. Nismo mogli da identifikujemo i lociramo ljude koji iz inostranstva dolaze. Napisao sam pismo ministru policije tražeći da uprava granične policije elektronski evidentira i javlja lokalnim samoupravama ulaske u zemlju. Pošto smo reagovali veoma brzo, tako što smo ubacili

Preopasne veze i poređenja bezveze

“Ratnički” diskurs o koroni se ponaša poput samog virusa: i on ima tendenciju da se širi gde god ga neoprezno pripustiš. Tako je iz politič(ars)kog miljea infekcija prešla i na intelektualni i medijski, a to znači da idemo ka jezičkoj pandemiji...

Kad god bi, otkad se ekipa iz devedesetih vratila na vlast u Srbiji, neko zakukao kako su se “avaj, vratile devedesete”, uvek bi neko drugi dodao “ali bez ratova, hvala bogu”. Kao, nešto smo ipak napredovali... Međutim, otkad je korona udarila na Srbe i ta nam je razlika nestala, jer joj je Gospodar V. odmah objavio rat, i od tada smo svi do jednog i jedne mobilisani u tom ratu, mada na čudan način, naopak u odnosu na sve prethodne ratove: ranije su nas silom izvlačili iz kuća i slali nas negde daleko, sad nas silom drže u kućama i zabranjuju nam da privirimo napolje. Pidžame su naše uniforme, daljinski upravljači su naše puške...

Pa dobro, kakav rat i kakav protivnik, takvo i ratovanje. Šalu na stranu, o pogrešnosti, promašenosti i bogme štetnosti korišćenja “ratnog” diskursa u pandemijskoj krizi pametni su ljudi ovde i po svetu već dosta toga rekli i napisali (o tome videti, na primer, vrlo informativan i poučan tekst “Jezik u doba korone” u prethodnom broju “Vremena”), ali razume se da populistički lideri poput Vučića ili Trampa takvu retoriku ne nameravaju da napuste, oni najbolje znaju zašto.

Ne bih se, stoga, vraćao ovoj temi da se ne pokazuje da se sam nasilu i naopačke zasnovan “ratnički” diskurs ne ponaša poput prokletog kovida-19: i on ima tendenciju da se širi gde god ga neoprezno pripustiš. Tako je iz politič(ars)kog miljea pojmovna infekcija prešla i na intelektualni i medijski, a to znači da već idemo ka jezičkoj pandemiji koja izmiče kontroli...

Ipak, priznajem da mi ni to ne bi verovatno bilo toliko zanimljivo da nisam čuo reči Biljane Srbljanović – kojoj s iskrenom naklonošću i dobrim željama čestitam na oporavku od kovid-zaraze – izrečene na TV Prva, a koje koronu i rat (ne bilo koji, nego jedan od “naših”, onaj najsramniji, bosanski) dovode u vezu na jedan, ako to definišemo s krajnjom popustljivošću, prilično bizaran način. Elem, ovako Biljana (citirano sa www.nova.rs): “Upravo ovih dana imamo godišnjicu početka opsade Sarajeva. Podsetiću vas da su ti ljudi četiri godine bili pod mecima, bez struje i vode, sedeli u kućnoj izolaciji i da smo mi sa brda pucali. Ako su ti ljudi to preživeli, koji nisu smeli da odu po vodu napolje jer bi ih dočekao snajper, onda mislim da je užasno razmaženo, strašno bezobrazno i politički baš jako negativno da se govori o tome da je kršenje policijskog časa ili kršenje nametnute izolacije neka vrsta borbe za slobodu ili ljudska prava. Meni se to baš gadi.”

Nije mala stvar, čak ni za autor(k)e mnogo skromnijih dometa, uspeti izreći relativno složen niz reči u kojem baš ništa nije tačno i baš ništa nije na svom mestu. Osim same istorijske činjenice opsade Sarajeva, dakako. Upoređivanje četvorogo-

dišnje golgote Sarajlija s koronom spada u anegdotalni žanr u Bosni poznat pod nazivom “niđe veze”, a paralele koje autorka tih reči povlači skandalozno su depasirane i promašene, čak (nenamerno, siguran sam) okrutne i bešćutne; a još pri tome može i prilično da iritira elementarno nerazumevanje prirode samog sarajevskog pakla, nezavisno od bezveznih “koronističkih” poređenja. Sarajlije nisu, naime, povazdan “sedele u kućnoj izolaciji” nego su i te kako morale da idu po vodu, hranu ili bilo šta drugo što se nekako moglo nabaviti, jer su to elementarne životne potrebe. I da, mnogi su tom prilikom stradali (najpoznatiji slučaj: *na pijaci Markale*! Misli li Biljana da su se onoliki ljudi zatekli na pijaci iz razmaženosti i hira?), ali jesu li imali alternative? Šta, da “sede kod kuće” i čekaju da pomru od žeđi i gladi?! Drugo: dobar deo Sarajlija ni u svojim kućama i stanovima nije bio nimalo bezbedan od granata, bombi, metaka: mnogi su poginuli baš u svojim domovima. Dakle, “sedenje kod kuće” je bilo daleko od toga da bude garancija spasa. Tanka je, ili nepostojeća, tu bila granica između *unutra* i *napolju*. Teško da je u celom Sarajevu postojalo istinski bezbedno mesto, osim možda trezora Narodne banke (u kojem su, navodno, neke lokalne guzonje bivakovale). Ali ovde nije kraj, stvari stoje još mnogo problematičnije po autorku kojoj jezik trči ispred pameti. Dobar deo onoga što se, s razlogom, smatralo hrabrim i dostojanstvenim duhom otpora opkoljenog, ali nepokorenog grada, i što je zadivilo mnoge dobronamerne ljude širom sveta (ionako barem žacnute osećanjem krivice što su olako dopustili da se sve to događa “usred mirne i prosperitetne Evrope”...) bio je baš skopčan sa takoreći demonstrativnim *izlaženjem iz kuće*: ratni teatri su pravili pozorišne predstave (koje Sarajlije nisu gledale preko tada nepostojećeg Skajpa ili na nezamislivom Jutjubu, nego uživo!), organizovane su izložbe, koncerti, svakovrsna događanja, uz jasnu poruku: grad živi i živeće, uprkos onima koji ga ubijaju! Da su zaista svi četiri godine “sedeli kod kuće”, bila bi to najveća moguća ratna pobeda Biljaninog rođaka, onog mahnitog psihijatra i stihoklepa.

Zašto ovoliko raspredam o nečemu što, ma koliko da je bitno i bolno, nema nikakve realne i “upotrebljive” veze sa našom i sveopštom aktuelnom mukom? Baš zato: da pokažem da te veze nema, ali i zašto se ona na silu ipak uspostavlja, i u šta čitav taj “ratnički” diskurs treba da nas ubedi, a u okviru intelektualnog servisiranja vanustavnog vanrednog stanja i policijskog časa? Tema zahteva dalju elaboraciju, pa ćemo, nadam se, nastaviti sledeće nedelje, na primeru i Biljani i meni i većini čitalaca ovih novina bližeg, lično proživljenog “ratnog stanja”. *Stay tuned.*

VLAST, STRUKA

Predsednik vitla po zemlji iako bi svaki "običan čovek" u njegovoj situaciji otišao u izolaciju, virus je na velika vrata ušao u domove za stare zbog sumanutosti rukovodilaca, konferencije za novinare su bez novinara, lekari šapatom otkrivaju da su se zarazili na poslu, Crkvi niko, ni vlast ni struka, ne sme izričito da zabrani okupljanja pred Uskrs iako smo jedina zemlja u Evropi koja zabrane donosi čak i za kućice

TRENUTAK ISTINE ZA GRAĐANE SRBIJE: Dr P. Kon i dr D. Kisić Tepavčević
Foto: Tanjug / Zoran Žestić

U petoj nedelji epidemije kovid-19, rekoše stručnjaci, dostigli smo plato. Trebalo je da ovakav tempo širenja zaraze održimo još nedelju dana, a onda bismo mogli da očekujemo postepeni pad. Jedini horor scenario na koji je najžustrije od svih upozoravao dr Predrag Kon bio je masovniji ulazak virusa u domove za stare. To bi nas zaista približilo italijanskom scenariju kojim nam je krizni štab pretio početkom aprila. Ali sve je bilo u redu, bili smo umereno optimistični, nismo se opuštali, mera smo se pridržavali. A onda je u ponedeljak 13. aprila došlo do preokreta u sada već izvikanom "zaravnavanju krivulje". U Gerontološkom centru Niš inficirano je 140 od ukupno 256 korisnika, te četvoro zaposlenih. U trenutku pisanja ovog teksta (takođe ponedeljak 13. april) testiranje u GC Niš još uvek traje, a direktor M.S. (47) uhapšen je i optužen za teško delo protiv zdravlja ljudi. Zaprećena kazna za ovo delo je do 12 godina zatvora.

Šta je to M.S. uradio? Prema onome što je na konferenciji za novinare izneo dr Zoran Gojković, pokrajinski sekretar za zdravstvo, gospodin direktor se ogлуšio o izričite naredbe Kriznog štaba za suzbijanje zarazne bolesti kovid-19 i nije zabranio posete staračkom domu, dok je korisnicima bilo dozvoljeno da se šetaju i izlaze iz doma. Kako, ako je na snazi zabrana kretanja starijih od 65, nije jasno, niti je na konferenciji za novinare to imao ko da pita, jer na njima sada nema novinara, ali o tome više kasnije. Za sada znamo i to da ima indicija kako je M.S. skrivao da među korisnicima ima onih sa simptomima virusa korona. Samo dan ranije, zvanična informacija je glasila da je zaraženo šest korisnika i dvoje zaposlenih. A onda je, nagađamo, buknuo do te mere da više nije moglo da se krije i dan kasnije imamo 140 inficiranih u GC Niš, a testiranje i dalje traje. Neodgovornost direktora dovela je i do toga da ponedeljak 13. april bude i dan sa najviše novozaraženih (442). No, kako to na konferenciji bez novinara niko nije posebno naglasio, podatak o tome da je ovaj dan najteži (a ne onaj kada je direktor Infektivne klinike KCS Goran Stevanović demonstrativno napustio konferenciju za novinare) nigde nije istaknut kao važna vest.

I POLITIKA

PITANJA IZ ŠEŠIRA

Konferencije se u trenutku nastanka ovog teksta treći dan zaredom održavaju bez novinara, pa smo u nekoj vrsti medijskog polumraka. Pitanja šaljem mejlom i molimo se da budu pročitana. Prvog dana "nastupali" su ministar zdravlja Zlatibor Lončar i doktor Predrag Kon. Izgledalo je relativno pristojno i jasno, međutim, već sutradan postalo je jasno da bez direktnog kontakta i mogućnosti da se postave potpitanja dolazi do ozbiljnog šuma na vezi. Naročito kad nam trebaju pojašnjenja izjava predsednika Srbije Aleksandra Vučića. On se putem video linka-ukazao na TV Prva u nedelju 12. aprila i prvo saopštio da dobija podatke iz kojih vidi nova žarišta, naročito tamo gde ima gastarbajtera. Znali smo i pre da predsednik (po sopstvenoj tvrdnji) dobija izveštaje o broju zaraženih, ali nam nikada niko nije objasnio kako ih on dobija tokom noći, a Krizni štab za suzbijanje epidemije informacije o novozaraženima dobija na cedulji, samo trenutak pre nego što stanu pred kamere u 15 sati. Da sve bude čudnije, predsednik je prošle nedelje izjavio kako je u početku, dok je zaraženih bilo malo, sa svakim od njih razgovarao telefonom. Odakle njemu brojevi telefona, podaci o žarištima tamo gde ima gastarbajtera i razne druge informacije koje su zaštićene Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti, nismo uspjeli da saznamo jer dr Darija Kisić Tepavčević nije razumela mejlom poslato pitanje "Vremena" ko sve ima uvid u lične podatke testiranih na kovid-19. "Ako predsednik koji je na čelu jednog od kriznih štabova ne sme da ima podatke, ne znam ko sme", kratko je odgovorila u nedelju 12. aprila. Predsednik Srbije je, inače, na čelu Kriznog štaba za suzbijanje ekonomskih posledica korone, dok onaj bitniji, za suzbijanje same bolesti, vodi premijerka Ana Brnabić. Pitanje smo ponovili, ovog puta jednostavnije, i u ponedjeljak, ali nije došlo na red.

Šta da rade novinari kad im se onemogućući direktno postavljanje pitanja nadležnima? Da se oslanjaju na alternativne izvore i mole boga da oni govore istinu. Osim apokalipse u GC Niš, vest dana u

ponedeljak jeste da je najmlađa osoba u Srbiji koja je preminula od virusa korona rođena 1983. godine. I tu dolazimo do ozbiljnog problema. Naime, preko društvenih mreža do medija je dospela vest o medicinskoj sestri zaposlenoj u Gradskoj bolnici Zvezdara, rođenoj 1987. godine, koja je preminula. Njene kolege kažu – od virusa korona, jer je radila bez opreme, pošto opreme nije bilo. Zoran Gojković potvrđuje da je ova žena preminula, ali izričito tvrdi da nije bila pozitivna na kovid-19. Na društvenim mrežama javljaju se zdravstveni radnici koji su je poznavali i, ako ne lažu, kažu da prvo nije bila testirana, a da je nakon testa provela 24 sata na respiratoru, nakon čega je preminula. Slično tvrde i ležeci pacijenti u Zvezdari, koji pominju da je medicinsko osoblje bilo uplašeno za koleginicu koja se zarazila – na poslu. Indikativno, oni zdravstveni radnici koji su u nedelju popodne pisali na mrežama o ovom slučaju, te objave su ili uklonili ili su obrisali čitave svoje profile.

Naravno, postavlja se pitanje zašto bi neko skrivao uzrok smrti jedne izuzetno mlade zdravstvene radnice, ali odgovor možda leži u pitanju – em je mlada, em je zdravstvena radnica, a politika države je da ni po koju cenu ne prizna da je do zaraze među zdravstvenim radnicima došlo zato što nisu imali adekvatnu zaštitnu opremu. To više nije nikakva tajna. U trenutku nastanka ovog teksta, redakciji "Vremena" javljaju se zaposleni iz bolnice u Pančevu koja od petka radi kao kovid bolnica, a tek u ponedjeljak u nju stiže zaštitna oprema.

TAJNE MAGACINA

I oko snabdevanja bolnica zaštitnom opremom imamo zbrku u javnosti, ali, ko je pažljivo slušao doktora Kona, razumeo je problem: rukovodioci zdravstvenih ustanova ne umeju ili neće da popune kako treba zahteve za opremom, iako je Kon više puta ponovio da opreme ima "koliko hoćete". Međutim, sada je već opšte poznato da je u GAK Narodni front direktor zabranio zaposlenima da nose maske i rukavice, a da je i trudnicama koje

su dolazile na kliniku naređivano da skinu svoje maske, dok nove nisu dobijale. Sada imamo i zvezdu SMS poruke "situacija je dramatična", direktorku Klinike za psihijatrijske bolesti "Dr Laza Lazarević" koja je zaposlenima izdala naredbu, sa sve potpisom i pečatom, kojom im zabranjuje da nose zaštitne rukavice, ali i da po svaku cenu izbegavaju dodirivanje pacijenata. O lekarima generalno, svako od pacijenata sa kovidom ima samo reči hvala, ali problem leži u njihovim nadređenima, koji na čelo zdravstvenih institucija dolaze po partijskom ključu. Izgleda da sve o koroni znaju i bolje i više nego celokupna svetska epidemiologija. Vratimo se na direktora GC Niš: da je stručan i sposoban, imao bi minimum svesti o tome da je zabrana – zabrana. Ne bi dozvoljavao posete, niti bi se korisnici šetali naokolo. Ali, uvek ima neki "Milorad" koji se u koronu najbolje razume i zna on da je taj virus napravio Kinez da uništi Ameriku ili obrnuto. Nije ni važno. Važno je da "Milorad" nema svest o tome da nije ni bitno: virus je tu, ide sa čoveka na čoveka, ljudi umiru, a da li je korona pobegla iz laboratorije ili je izazvala 5G mreža onima koji su na respiratoru savršeno je nevažno. Dakle, iako niko to nije sazeo u jednu vest, iz gomile rasutih informacija može se zaključiti sledeće: zaštitne opreme za lekare koji su "na prvoj liniji fronta" ima, ali zdravstvenim ustanovama rukovode aparatačici koji ne umeju da trebaju dovoljne količine ili su smislili da oprema plaši pacijente, pa namerno izlažu zaposlene riziku; kad kovid konačno uđe u zdravstvenu ustanovu, naprasno se opamete i bolnica dobije sve što treba, ali u tom momentu određeni broj zdravstvenih radnika već je zaražen. Da ne zaboravimo i KC Vojvodina zbog kog je novinarka Nova.rs Ana Lalić prenoćila u zatvoru: redakciji "Vremena" javio se jedan oboleli od korone, čija je supruška tamo zaposlena. Zarazila se oko 20. marta, na poslu. Zvanično – koronu je "pokupila" van KCV, od porodice, iako se zapravo dogodilo obrnuto.

Da sa rukovodećim kadrom u zdravstvenim ustanovama postoji ozbiljan

Jedna od tih zemalja

Često se može desiti da, iz isključivo političkih razloga, predvodnici otvorenih ili zamaskiranih autoritarnih sistema na sebe preuzmu i funkciju glavnih ili pomoćnih glasnogovornika zdravstvene kampanje. Neretko se događa i da politička kampanja, koja ima unapred stečeni primat nad zdravstvenom, povremeno ili stalno zadaje dodatne ciljeve, evaluaciju, pa čak i rezultate zdravstvenoj kampanji. A sve to u strahu rukovodilaca takvih kampanja od mogućih posledica epidemije po njihov politički ili čak i bezbednosni položaj

Komunikacija za vreme korone. To je bila tema nove narudžbine za tekst iz nedeljnika "Vreme" koja se, kao što vidimo, nije mogla odbiti. Naime, izgovor "u velikoj sam gužvi" besmislen je u vreme trenutno najdužeg policijskog časa u – što bi se reklo – novijoj istoriji. Ovoj posle Drugog svetskog rata.

Uzgred, sasvim je izvesna mogućnost da će ovaj tekst zapravo biti neka vrsta poruke iz jednog policijskog časa čitaocima koji ga čitaju u drugom. Pa zašto da se tekst i ne napiše, jer minijaturne društvene koristi nikad nisu na odmet.

Elem, pošto se komunikacija zasniva na rečima, napravićemo jedan sasvim mali popis reči koje obeležavaju komunikaciju u ovim komunikaciono neuobičajenim vremenima.

KRIVA

U osnovi svake komunikacije u ovim pandemijskim vremenima nalazi se činjenica da ukoliko se virus prekomerno raširi, zdravstveni sistem neće moći da u kratkom vremenu prihvati veliku količinu teško obolelih, te će posledično broj preminulih biti mnogo veći nego kad je širenje epidemije sporo. Ovo stanje je prikazivao čuveni grafikon sa dve krive: onom opasnom gde je se broj obolelih brzo povećava i onom bezbednom, "ispravljenom", koja se najvećim delom provlači ispod linije koja označava izdržljivost zdravstva.

Grafikon sa krivom se nikako ne odnosi na one zemlje kod kojih se linija izdržljivosti zdravstvenog sistema, a ispod koje treba da se provuče "ispravljena" kriva, skoro poklapa sa osnovnom osom grafikona, pa je bilo koji broj zaraženih opasan po održivost zdravstvenog sistema.

Srbija je jedna od tih zemalja.

DISTANCA

Smanjiti mogućnost dolaženja u kontakt zaraženih (od čega mnogi od njih nisu ni svesni da nose virus) i zdravih osoba jedini je način smanjenja epidemije, a kada ne postoje vakcine. Ili smanjenja broja preminulih, a kada ne postoji dokazano efikasan lek ili procedura lečenja. Ovo smanjenje kontakta dobija se distancom: onom fizičkom, koja sprečava da virus dopre do zdravog iskašljavanjem ili direktnim dodirnom obolelog. Ili higijenskom, gde se uz pomoć maski, rukavica, dezinfekcije i higijene sprečava prenos virusa koji je "pokupljen" nekad i negde, direktno ili usput. Najefikasniji način, a preporučljiv kad se ne zna ni ko je ni gde je zaražen, ili ni gde je ni kad je sve virus "posejan" – jeste neizlaženje i zdravih i zaraženih iz kuće.

Za one zemlje koje ne znaju precizno (ili uopšte) gde su im zaraženi, koliko ih tačno ima i s kim su u kontaktu, izolacijska metoda može biti i najdelotvornija. Posebno ako takve zemlje nemaju dovoljno organizacije i discipline, sredstava za zašti-

» problem, bilo je jasno i iz kritika koje je na račun "kadra" nedeljama upućivao doktor Kon. On je, istina, i priznao da se složio sa merom udaljavanja novinara sa konferencija, ali je rekao da nije bio svestan političkog konteksta takve odluke. Istina, njegov posao i nije da vodi računa o tome. Stoga, nije isključeno da u samom vrhu države trenutno imamo bitku između struke i politike, ali u trenutnom medijskom mraku o tome možemo samo da nagađamo. I zaključujemo iz načina na koji se u Srbiji sprovode mere.

PREDSEDNIK VAN IZOLACIJE

A mere za jedne važe, a za druge ne. Predsednik Srbije sam nas je preko Instagrama u sredu uveče obavestio da mu je sin inficiran i smešten na Infektivnu kliniku KCS. Naravno da smo se svi zapitali da li je Vučić testiran i da li će ići u izolaciju. Naravno da je sutradan, sa čitavom svi-

tom novinara, otišao u Niš, obišao Klinički centar i Halu Čair i održao konferenciju za novinare. Nešto je poslednjih dana bez energije, ne više na nas kao što smo navikli, ali je uspeo upola glasa da sikće na novinarku Dojče velela koja ga je pitala da li će u izolaciju. Naravno da joj je sasuo u lice šta misli o redakciji za koju radi. Onda je u nedelju, na TV Prva, u kojoj nije gostovao u studiju nego se uključio iz Predsedništva na Andrićevom vencu, poručio da opozicija hoće da ga izoluje još od početka marta kada je bio u Vašingtonu na konferenciji koju je organizovao Američko-izraelski komitet za javne poslove (AIPAC) od 1. do 3. marta. AIPAC je kasnije saopštio da je najmanje dvoje članova delegacije iz Njujorka bilo pozitivno na koronu.

Nije jasno šta bi se tako strašno dogodilo ako bi se predsednik Srbije izolovao, naročito ako je sam priznao da mu je inficiran član najuže porodice. Ne bi bio ni

prvi ni poslednji. U izolaciji je svojevremeno bila kancelarka Nemačke Angela Merkel nakon što je lekar s kojim je imala kontakt bio pozitivan na virus korona. Predsednik Portugala Marcelo Rebelo de Sousa takođe je bio u izolaciji pošto je ugostio grupu dece u kojoj je jedan dečak bio pozitivan na kovid-19. Prošle nedelje, predsednik Severne Makedonije Zoran Zaev saopštio je da ide u porodičnu kuću u Strumici, gde će biti u dobrovoljnoj izolaciji jer ga je intervjuisao novinar koji je, ispostavilo se kasnije, pozitivan na virus korona. Zaev je na svom zvaničnom Tviter nalogu objasnio da je intervju vođen na bezbednoj razdaljini, ali da iz predostrožnosti i iz osećanja lične odgovornosti ipak ide u izolaciju.

Mi smo, uprkos tome što je predsednikov sin inficiran, dobili samo informaciju "struke" da protokoli važe za sve građane, a od predsednika smo čuli: "Ne pitaju oni zato što brinu za moje zdravlje, nego žele

tu, dovoljno testova koji otkrivaju većinu zaraženih ili dovoljno kapaciteta za lečenje ako epidemija uhvati maha, posebno među starijim licima.

Srbija je jedna od tih zemalja.

STRAH

Jedan od efikasnih komunikacijskih metoda za pospešivanje distance i izolacije jeste planirano izazivanje straha kod zdravih osoba, a po pitanju toga gde će završiti ukoliko bude nedisciplinovana, zaražena ili obolela: sud, pritvor, zatvor, prihvatni centar, bolnica, respirator, groblje... Izazivanja straha može biti premalo, optimalno ili previše, a u slučaju prevelikog zastrašivanja moguća je i panika. Premala ili prevelika količina zastrašivanja obično se pojavljuje u onim zemljama koje na taj način prikrivaju svoju nesposobnost da ili adekvatno ekonomski ili adekvatno zdravstveno odgovore na posledice epidemije. A ta prikrivanja su posebno moguća u slučaju da takve zemlje imaju dovoljno autokratskih kapaciteta da i institucionalno i medijski omoguće ili premalo ili preveliko zastrašivanje svojih građana.

Srbija je jedna od tih zemalja.

KAMPANJA

Komunikacija za vreme epidemije mora biti kampanja, ako ni zbog čega drugog onda zbog toga što su kampanje, po svojoj originalnoj prirodi, delatnosti koje se obavljaju u vanrednim ili neredovnim okolnostima. Da bi bila uspešna, ta kampanja mora imati svoje ciljeve, svoju evaluaciju i svoje rezultate. Cilj zdravstvene komunikacijske kampanje za vreme epidemije jeste proizvođenje željenog zdravstvenog ponašanja, njena evaluacija jeste ponašajni odgovor primalaca poruke i njegovo psihološko stanje pri praktikovanju tog ponašanja, a krajnji rezultat zdravstvene kampanje jeste smanjeni stepen progresije ili zaustavljanje epidemije.

U nekim zemljama zdravstvena kampanja može biti pomešana sa političkim kampanjama, posebno tamo gde ne postoji jasna granica između javnog i političkog interesa. A još posebije tamo

gde politička kampanja u svakom istorijskom trenutku ima primat nad bilo kojom drugom društvenom komunikacijom. I najposebnije tamo gde je trajanje političke kampanje toliko dugačko da se ona više ni ne može zvati kampanjom, već konstantnom, intenzivnom i sveprožimajućom potkom sveukupne društvene komunikacije. Ta odlika može biti dodatno pogoršana u zemljama koje imaju ili neprikriveni ili pseudoizborima prikriveni autoritarizam, često isprepletan ili sa otvoreno represivnim ili sa estradizacijom prikrivenim kultom političkog vođe. U tim slučajevima često se može desiti da, iz isključivo političkih razloga, predvodnici otvorenih ili zamaskiranih autoritarnih sistema na sebe preuzmu i funkciju glavnih ili pomoćnih glasnogovornika zdravstvene kampanje. Neretko se događa i da politička kampanja, koja ima unapred stečeni primat nad zdravstvenom, povremeno ili stalno zadaje dodatne ciljeve, evaluaciju, pa čak i rezultate zdravstvenoj kampanji. A sve to u strahu rukovodilaca takvih kampanja od mogućih posledica epidemije po njihov politički ili čak i bezbednosni položaj, u tim i takvim zemljama.

Srbija bi mogla biti jedna od tih i takvih zemalja.

ISTOST

Jedna od značajnih dilema koja se pojavljuje u društvenoj komunikaciji tokom epidemije jeste da li će država, ekonomija, obrazovanje, kultura, nauka, informisanje i društvo u celini ostati isti po završetku epidemije. "Ništa više neće biti isto" najčešći je moto epidemijom samoiniciranih futurista. Jedan od mogućih pogleda na pitanje kvaliteta društva po završetku epidemije jeste da će različita društva biti "istija" kada kovid-19 bude završio svoj pohod. Te da će svoju "novu normalnost" sve zemlje na svetu bazirati na onom dominantnim crtama društvenog karaktera, onim ljudskim vrednostima i onim ekonomskim i bezbednosnim resursima sačuvanim u vremenima Krive, Distance, Straha i Kampanje. Plus se neko duže vreme nećemo rukovati.

I po ovom pitanju, zaključak je isti.

¶

VOJA ŽANETIĆ

TURNEJA: A. Vučić u Nišu
Foto: Tanjug / Dimitrije Nikolić

da me izoluju." Korona se, međutim, ne prenosi ni telefonom ni preko interneta, a ni gledanjem televizije. Nejasno je, ako bi, daleko bilo, Vučić zaista morao u izolaciju, u čemu bi ga ona tačno omela? On je predsednik države, nije radnik kurirske službe, a to što je na sebe preuzeo kućnu dostavu respiratora i hlorokina, samo je njegov hir. Ima ko je plaćen to da radi, ne mora on. Ako je mogao video-linkom da

se uključi u TV Prvu, može i dalje na isti način da se dere na nas kako smo neodgovorni idioti i kako nećemo da sedimo kod kuće. Inače, navodno, u presudama "pametnjakovićima" koji krše policijski čas stoji da su to učinili uprkos apelu predsednika. Preko medija nas plaše da korona jede pluća, ali kod nas je, izgleda, prvo pojela podelu vlasti. Istina, već je bila nagrizena, ali ovaj virus ju je očigledno pojeo, svario i... znate već kako dalje ide taj fiziološki proces.

Šta će biti sada kad je virus ušao u staračke domove, videćemo u narednim danima. Šesta nedelja epidemije trebalo je da bude njen vrhunac, osim ako ne dođe do iznenađenja poput eskalacije u domovima za stare. Sada se to desilo, ali ovaj tekst nastaje svega nekoliko sati po objavi te informacije i nema nikakvih predviđanja šta će biti sa epidemiološkom krivuljom. Problem nam je i ona druga, kri-

vulja političkog rejtinga, čije smo žrtve svi: i oboleli i mi koji čekamo da nas virus stigne i oni nesrećni lekari sa licima u ranama od zaštitne opreme koje su se jedva dokopali. Dakle, svi. Ne zaboravimo još jedan političko-epidemiološki rizik: ide Uskrs, ide pričest, SPC insistira da se građanima omogući prisustvo na liturgijama, struka je protiv, a vlast pokušava da dozove SPC pameti tako što na nju apeluje. Dakle, građanima je kretanje ograničeno zabranom, stariji od 65 godina su potpuno zatvoreni zabranom, kućici obavljaju nuždu onako kako im je Vladinom uredbom propisano, a Crkvi samo – apel. I svi zajedno – vlast i struka – plaše se da im kažu ono čime su se nama popeli na glavu: kontakti i okupljanja su prizivanje apokalipse u vreme pandemije. Bog, ako ga ima i ako nas vidi, verovatno se čudi i krsti.

¶

JOVANA GLIGORIJEVIĆ

Šegrti za novi rijaliti

Šta smo naučili u prvih mesec i po dana krize koja je zaustavila celu planetu kada se pogleda način na koji se režim u Srbiji ponašao, kako su se donosile odluke i kako su se menjali glasnogovornici poruka

I ako bi tako moglo da izgleda, nije predsednik Srbije Aleksandar Vučić sam vodio državu kroz krizu oko virusa korona. Kao da se rukovodio onim starim rijalitetom "Šegrt", u kome Donald Tramp, tada američki preduzetnik, na televiziji bira svoje potencijalne saradnike, Vučić je delegirao poseban tim ljudi koji su ovih 45 dana upravljali epidemijom u Srbiji.

Za ovu borbu predsednik je izabrao kombinovani sastav: pola njegovi partijski pajtaši, pola lekari, i taj tim je za sada veoma uigran i na istom je koloseku. Mesec dana nakon uvođenja vanrednog stanja, po čemu je Srbija specifična u Evropi, i mesec dana nakon svakodnevnih konferencija za novinare, iskristalizaciona su se neka pravila koja mogu da govore o tome i kako je tim pravljen i šta se sa njim name-rava ubuduće.

Vučić je bio veoma pažljiv i kada je birao ove iz partije/vlade i kada je birao lekare. Vodio je računa o tome da u partiji zadrži apsolutni autoritet, a da u delu "struke" nađe neka nova lica koja bi mogla dobro da posluže u budućim političkim borbama. S druge strane, skoro svi koje je odabrao da budu lice ove "borbe protiv pandemije" svesrdno su njega lično podržali i podržavaju ga, i nisu propustili nijednu priliku da se njemu lično zahvale za velike rezultate koji su postignuti na ovom "bojnom polju", kao da je rat odavno završen i da je vreme da se svode računi.

A opet, i sami nam govore o još dve, pa još dve nedelje koje su uvek ključne, na-

zire se da smo sada tek na pola puta i da se ipak do kraja ne zna kakav bi ishod mogao da bude. Ono što sigurno svi žele, nevezano od poruka koju im šalju Vučić i njegovi šegrti, jeste da žrtava bude što manje i da se što pre život vrati u neku normalu, ako normale uopšte bude.

VUHAN, KOMARAC, MILANO

Sve je delovalo banalno kada je Vučić u januaru 2020. pričao kako je razgovarao sa ministrom spoljnih poslova NR Kine, i kako mu je drug ministar rekao da Kina posebno voli Srbiju jer je Srbija zemlja nezavisna i sa karakterom; smešno je bilo kada je Vučić rekao da je poručio predsedniku Kine Si Đipingu da će, ako treba, "sa Anom da dođe u Vuhan" da bi pokazao solidarnost sa kineskom braćom.

O kako je to tada izgledalo naivno, svet je gledao na epidemiju u Kini kao jednu od zara-za koja će ostati lokalnog karaktera, narod se divio sposobnosti kineskih inženjera da za šest dana izgrade bolnicu u Vuhanu, odakle su dolazile onespokjavajuće vesti. Slike iz bolnica su bile strašne, ali sve je bilo toliko daleko da nije bilo potrebe za brigom. Srbija je najavljivala rekordan rast privrede u 2020. godini; Vučić je zračio optimizmom, delovalo je, kao i uvek, da samo sa Kosovom zapi-je a sve drugo ide nabolje.

Mesec dana kasnije, pred kraj februara, slika je bila drugačija. Vesti iz Italije bile su loše a kada je, oko 20. februara, u oblasti Lombardija uvedena vanredna situacija, bilo je jasno da je samo pitanje dana

kada virus stiže u Srbiju. To kao da nije brinulo Vučića i njegove tabloide: tema im je bila standardna – udri po domaćim neprijateljima, a korona nije ništa strašno. Vučić izjavljuje na jednom od tipičnih događaja (otvaranju nekog pogona) da mu ne pada na pamet da se uzrujava oko virusa korona, da je to koješta i da više ljudi ubije ujed komarca nego taj virus.

Ipak, on u jednom trenutku okuplja sve "činioce u zdravstvu", oni se sastaju u predsedništvu Srbije, i posle tog sastanka koji je trebalo da pokaže da je država svesna muka koje dolaze stižu dve poruke: jedna je Vučićeva, koji veli da se peru ruke i da se pije više rakije, a druga je doktora Branimira Nestorovića, koji na neprimeren i kvaziduhovit način savetuje građanima da se opuste, a ženama da idu u Milano za 8. mart jer su sada tamo popusti i sniženja, pošto su se svi kao uplašili ovog virusa.

Ta konferencija s kraja februara je ključna, jer će bojiti sve ono što će se narednih 45 dana dešavati u javnom životu Srbije. Javnost je pored "dežurnih krivaca", Predraga Kona i Branislava Todorovića, upoznala i obešenjaka Nestorovića, koji se prethodnih godina već proslavio svojim nastupima na TV Hepi.

RASPISIVANJE IZBORA, VANREDNO STANJE, RESPIRATORI...

I nakon te vesele konferencije, posle koje se deo javnost s razlogom zgražavao, nije bilo previše uzbuđenja u javnosti mada je virus sasvim sigurno dolazio. Vučić je 4. marta raspisao izbore za 24. april, SNS je nabila sto hiljada ljudi u razne sobe i kancelarije da bi što pre sakupila potpise, što za sebe, što za neke druge liste. Izbori i razvoj privrede, izgradnja puteva – to je bila Vučićeva agenda, uz tradicionalno ruženje svih protivnika, bez obraćanja pažnje na nadolazeću katastrofu. I teško da mu se nešto može zameriti: ima dugih država u kojima je bilo i promena vlada usred epidemije, dakle ništa strašno, stvar redovna i uobičajena.

Međutim, Vučićeve vede spustile su se 6. marta kada je izašao da nam lično saopšti da je korona stigla, da imamo prvog pacijenta, a u to vreme Italija je već bila "u plamenu", a Španija skoro pa go-rela. Države u regiji su takođe bile u pripravnosti, brzo se reagovalo svuda i donosile su se važne odluke oko toga šta je najbolje činiti. Do vikenda 14. i 15. marta u Srbiji je već bila histerija: iako se vlast

trudila da preterano ne paniči, ljudi su sami razumeli šta se dešava i počeli su da pustoše prodavnice i apoteke. Prvo su nestale maske, alkohol i sredstva za dezinfekciju ruku jer su ljudi, nevezano od poruka Nestorovića o šoping u Milanu i Vučića da se piju po dve rakije, predosetili šta se sprema i pokupovali sve što je postojalo na tržištu.

Dok se to događalo, svi iz vlasti su se pravili ludi, pričali ljudima da nije normalno da se tolika toga kupuje, ali i to govorio o poverenju u ono što je dolazilo sa non-stop konferencija za medije. Na njima se u početku stalno pojavljivao ministar zdravlja Zlatibor Lončar, zajedno sa epidemiolozima i lekarima iz Instituta za javno zdravlje Srbije "Milan Jovanović Batut". Ono što je krasilo te početne konferencije ostaće njihovo obeležje do danas: lekari su se trudili da budu ljubazni, smireni, Lončar je u tome prednjačio, ali na glavna pitanja javnost nije dobijala odgovore.

"Sa čim ćemo pred koronu?", postalo je pitanje koje ne sme da se postavi i čak i danas, mesec i po dana kasnije, klima je ista, samo što su u međuvremenu sa konferencija za novinare izbačeni novi-

nari i sve ide "preko mejla". Nismo mogli da saznamo koliko imamo opreme, respiratora, laboratorija, koliko imamo lekara, epidemiologa... Sve ono što se docnije pokazalo kao ključno u borbi sa virusom skrivalo se u glađenom retorikom, iza koje nije bilo nikakvog značenja.

NOVE ZVEZDE U TIMU I STARI ASOVI

U ovom praznoslovlju posebno se iskazala dr Darja Kisić Tepavčević, zamenica VD direktorke "Batuta", koja je zapravo najveće Vučićevo otkrovenje u ovoj sezoni i osoba za koju se veruje da će biti nova ministarka zdravlja ili nešto u tom rang u budućnosti. Ona nije propustila dan da se ne pojavi pred kamerama i uglavnom nije rekla i odgovorila ništa, a njen administrativni jezik zahteva posebnu analizu. Na nekim konferencijama je izgledalo da je prisutna samo da bi poklopila dr Kona, koji se bar trudio da na neke stvari ukaže, debelo između redova, ili da za ono što ne zna kaže da ne zna.

Kisić Tepavčević je apsolvirala sposobnost da odgovori bukvalno na svako pitanje, a da ništa ne kaže. Ona je postala perjanica dela kriznog štaba koji se zove "struka", pojma koji je toliko prostituise u poslednjih mesec dana da sada ne znači ništa. To je bila jedna od taktika Vučića i njegovog PR tima: izvuci doktore i reci ljudima da oni o svemu odlučuju, da se oni za sve pitaju, a da si ti samo onaj ko će to u njihovo ime da sprovede.

Iza svih mera, iza svih odluka koje se tiču "disciplinovanja građana" i na kraju medija, dakle iza svega što je nepopularno, krije se vlast, a isturena je struka. Vlast koja osam godina negira svaku struku i svakoga ko je iole pismen, nipo-daštava sve ljude koji su godinama nešto radili i stvarali u Srbiji i za Srbiju, sada je povampirila "struku" i stala iza nje. Razume se da je to providan PR potez: nepopularne mere idu od struke, a režim kupuje opremu, snabdeva građane i deli svima po sto evra pride.

Doktorka Kisić Tepavčević se u to svim srcem uključila, delimično i načelnik Infektivne klinike u Beogradu dr Goran Stevanović, čiji je profil ličnosti čini se odlično urađen i kome su se govorile stvari koje on kao doktor i čovek želi da čuje, a koje su od njega stvorile moćno medijsko oružje u rukama vlasti, ne struke.

Smrt poznatog Zvezdarca

Foto: Dimitrije Goll/ Tanjug

Dragoslav Kosmajac, koga je Aleksandar Vučić 2014. godine nazvao "najvećim narko-dilerom", preminuo je prošle nedelje od posledica izazvanih virusom korona. On je jedan od retkih umrlih od korone čije ime je u posebnoj vesti saopšteno javnosti, pored najboljeg druga Aleksandra Vučića iz detinjstva, Vlade Bjelogrića. Mediji, koji ga sada zovu "poznati biznismen", javljaju da je krajem marta bio smešten na kliniku "Dragiša Mišović" i da nije uspeo da se izbori sa virusom. Kosmajac je pripadao staroj ekipi beogradskih "žestokih momaka" o kome su svi u kraju znali sve, a niko nije smeo da kaže ništa. Vozio se motorom po gradu, ali su svi znali da je to Kosmajac. Cela ga je Zvezdara poznavala, imao je ogromno imanje, puno kuća, vila i stambenih zgrada i uvek se govorilo da nešto radi "s drogom". Kako se navodi u vesti koju je objavio portal Krik, Kosmajac je uhapšen i privremeno mu je oduzeta imovina, međutim, policija i tužilaštvo nisu došli do dokaza o njegovoj ulozi u trgovini drogom. Umesto toga, optužen je za utaju poreza. Ni ovo, međutim, nije prošlo na sudu. Tužilaštvo je tvrdilo da je Kosmajac utajio 4000 evra poreza, ali je sud utvrdio da nije reč o krivičnom delu, već o prekršaju. Kosmajac je potom optužen da je uticao na zaposlene u katastru da se na njegovo ime upiše oko 7,5 ari državnog zemljišta i da je na taj način oštetio državu za oko 95.000 evra. I u ovom postupku tužilaštvo je omanulo. Kosmajac je na suđenju dokazao da sporno zemljište nikada nije ni bilo državno, a državni pravobranilac je priznao da je "šteta hipotetička". U aprilu 2018, Viši sud u Beogradu oslobodio ga je ovih optužbi, a šest meseci kasnije tu odluku potvrdio je i Apelacioni sud. Zaplenjena imovina mu je vraćena.

Iako je protiv njega podnošeno mnogo prijava, a posle ove poslednje je bio i uhapšen, život je okončao kao slobodan i neosuđivan čovek. Na kraju, ispalo je da je da su prirodni zakoni jači od onih ljudskih.

»

S druge strane, Vučić se u političkom delu oslonio na Anu Brnabić i pokrajinskog sekretara za zdravstvo dr Zorana Gojkovića, koji je iznenađujući prvi izbor između starih poverenika SNS-a, novosadskog gradonačelnika Miloša Vučevića i pokrajinskog premijera Igora Mirovića. Meseci pred nama će još više pokazati koliki je stepen sukoba između dvojice najviđenijih naprednjaka u pokrajini, ali se čini da novi igrač Gojković ima velike šanse da prvi prođe kroz ciljnu liniju

kada se sve okonča. On se pokazao kao sjajan izbor: uspeva da balansira između glumljene ozbiljnosti i zabrinutosti i ne-sebične privrženosti predsedniku, što su sjajne osobine za čoveka koji planira da pobedi u Vučićevom rijalitiju.

KO GUBI NEMA PRAVO DA SE LJUTI

Uočljiv je bio izostanak ministra zdravlja Zlatibora Lončara koji se, kako što je već rečeno, na početku krize od 20. marta, pa negde do 10. aprila, dakle sko-

ro tri nedelje, tri ključne nedelje, odlično držao umirujući ljude staloženošću, bez izazivanja snažnih emocija u javnim nastupima. Lončara toliko nije bilo nigde da su se i njegovi protivnici maltene zabrinuli, učestale su šale na njegov račun i izgledalo je da mu je nekoliko pohvala na društvenim mrežama došlo glave. Čak se govorilo i za njega, kao i za ministra kulture Vladana Vukosavljevića, da su dobili virus, ali se to ispostavilo kao glasina.

Lončara nije bilo u javnosti od konferencije za novinare na kojoj je bio sa premijerkom Anom Brnabić, sa koje je ona demonstrativno otišla a Lončar ostao da hladnokrvno sedi. To je u delu javnosti ocenjeno kao njegov greh, ali biće da su se iza scene dešavale neke druge stvari i da se možda pokazalo da njegov rejting u narodu raste, što Vučiću svakako ne treba. Stavljen je na klupu za rezerve i vraćen posle tri nedelje, kao da se ništa nije dogodilo. Ima novu šansu da pokaže da li je šegrt ili je samostalac, koji bi da vodi neku "svoju politiku" unutar ove velike Vučićeve igre.

Sada je tim u istom sastavu kao na početku: Kon, Kisić, Lončar, Gojković, Brnabić, Vulin, plus, za gostovanja na televizijama kada ovi ne stignu, Todorović, Vučićević (vlasnik tabloida "Informer"), te Nestorović. Ponekad budu uključeni ministar finansija Siniša Mali i, vrlo stidljivo, ministar prosvete Mladen Šarčević, koji je besprekorno organizovao sve u vezi TV i onlajn nastave dok se korona nije uvukla i u redove prosvetnih radnika, očevidno preko njegovih državnih sekretara.

Drugih igrača nema. Dačić se pojavio par puta i to je to. Za neke je možda bolje da se sada nigde ne vidi, za neke i nije, i to će biti predmet daljih obrada unutar Vučićevog najužeg tima.

Važni ministar unutrašnjih poslova dr Nebojša Stefanović sveden je na minimalnu meru, skoro da je neprimetan i nevidljiv i pitanje je da li je to samo medijska taktika ili se radi o dubljim problemima. Oni koji bi voleli da Vučić što pre padne s vlasti vide u tome "nešto", maštajući da će Nebojša iz Beograda da se otrgne i omogućiti taj pad. Za sada kredibilnih potvrda za tako nešto nema, Stefanović više izgleda kao neko ko stoji u gomili i maše onom čiki na bini uz povičke: "Tu, sam, tu sam."

SLOBODAN GEORGIJEV

Vučić nas vraća u vreme Ozne

“Uzalud i apeli da stane, Vučić ne može da se zaustavi. Toliko je ogrezao u laži da više ne laže da bi obmanuo birače, on laže obmanjujući sebe! Ta patologija naročito dolazi do izražaja poslednjih 30 dana i ima za cilj da pokrije njegovu nezasićenost vlašću, smrtnu glad za moći po svaku cenu. Svesno se kasnilo sa merama protiv kovida-19, kako bi predsednik mogao započeti izborni proces, a sada je na delu propaganda za prikrivanje tog morbidnog scenarija”

Fotografije: Bojan Stekić

Poslednjih par godina, Marinika Tepić je jedna od najprominentnijih političkih figura opozicione scene Srbije. Kao potpredsednica Stranke slobode i pravde, dugo već, i redovno, izlazi sa informacijama koje dobija od insajdera iz državnih struktura, a koje izazivaju veliku pažnju kritičkog dela naše javnosti. Da živimo u iole normalnoj zemlji i da postoji politička odgovornost, dokazi o raznim vrstama zloupotreba koje Marinika Tepić predložava

medijima bili bi razlog za čitav niz ostavki državnih funkcionera.

Iako relativno mlada, za Marinku se može reći da je iskusna političarka. Pre nego što se učlanila u SSP, dugo je bila u Ligi socijaldemokrata Vojvodine (u to vreme je bila i vojvođanska sekretarka za sport i omladinu), potom i u Novoj stranci Zorana Živkovića. Bila je veoma aktivna i u predsedničkoj kampanji Saše Jankovića. Meta je brojnih napada, pretnji i uvreda, što od

predstavnik vlasti, što od njima bliskih ekstremno desničarskih organizacija.

“VREME”: Pre pandemije korona virusa bili ste jedan od najaktivnijih opozicionih političara i redovno ste iznosili mnogobrojne informacije dobijene od insajdera o aferama naprednjačke vlasti. Sada ste začutili. Da li to znači da nema novih informacija ili ne želite da ih iznosite dok ne prođe vanredno stanje?

MARINIKA TEPIĆ: Količina informacija koje dolaze do mene i koje saznajem veća je od količine nagomilanih predmeta republičke javne tužiteljke Zagorke Določić, koja je u karantinu više od tri godine. Ne želim da ih iznosim dok ne prođe vanredno stanje, a dva su razloga. Smatram da je situacija u kojoj smo se našli zbog kovida-19 jako ozbiljna i da je nevolja u kojoj se nalazimo zbog šarlatanskog delovanja vlasti na probleme pandemije tragična. Švajcarsko-francuski filozof Žan-Žak Ruso svesno se zalagao da se u politici nađe mesta za moral i vrlinu lišenih sujete i samoljublja. Smatram da je ovo situacija koja iziskuje baš takav stav.

Kako komentarišete ponašanje Vučića i naprednjačke vlasti tokom pandemije? Neki analitičari smatraju da je vanredno stanje zapravo Vučićovo normalno stanje i da sve ovo predstavlja jednu veliku predizbornu kampanju.

Ponašanje Vučića je politikantsko, nemoćno i nedostojno institucije predsednika Republike, a naprednjačke vlasti polupismeno. Njemu lično sve predstavlja kampanju. On se budi sa rejtingom, prvo pročitati statistike o svom rejtingu i gledanosti – prvo lične, pa SNS-a – zatim pregleda

sve novine da vidi da li je sve onako kako je naložio i da li su svi koji treba da budu provučeni kroz blato – provučeni “kako treba”. I tek onda na red dolaze izveštaji službi bezbednosti i prelazi na tekuće probleme. Njega je Vojislav Šešelj fabrički naštelovao na taj mod i tu je zabagovao. Takva politička patologija demontirala je građansko društvo u Srbiji i društvenu zajednicu do te mere da se može kvalifikovati kao delo veleizdaje. Do vanrednog stanja, Skupština je bila prostački parapolitički instrument SNS-a. A ja nisam i neću da postanem parapolitički instrument plutokratskog režima Aleksandra Vučića. Članstvo SNS-a i njegovih koaliционih stranaka je vojska podanika koja na vrhu piramide ima i pretorijansku gardu. Ali ono čega Vučić vođa nije svestan jeste da je politički sistem kome se priklonio jedan težak hibrid, gori od najgoreg genetski modifikovanog hibrida, koji ni po sili ovozemaljskih zakona, a ni Božijih ako želite, ne može opstati.

Uzalud i apeli da stane, on ne može da se zaustavi. Toliko je ogrezao u laži da više ne laže da bi obmanuo birače, on laže obmanjujući sebe! Ta patologija naročito dolazi do izražaja poslednjih 30 dana i ima za cilj da pokrije njegovu nezasitost vlašću, smrtnu glad za moći po svaku cenu. Svesno se kasnilo sa merama protiv kovida-19, kako bi on mogao započeti izborni proces, a sada je na delu propaganda za prikrivanje tog morbidnog scenarija.

Hrvatski portal Index objavio je analizu Vučićevog ponašanja za vreme pandemije korona virusa pod naslovom “Vučić u pandemiji korona virusa Srbiju vodi u propast”. Između ostalog, u toj analizi se navodi da on “svojim kontinuiranim verbalnim ispadi-ma, prijetnjama, glumatanjem i samohvalom građanima Srbije konstantno šalje kontradiktorne poruke te proizvodi paniku koje u mnogo slučajeva uopće ne bi bilo da predsjednik opet nije izvalio nekakvu glupost”...

Da komentarišem tekst u hrvatskim novinama o kovidu-19 u Srbiji u vreme vanrednog stanja, ne bih. I sami odlično vidimo da je Vučićev celokupan politički angažman propast za Srbiju, gde god je on spustio ruku, tu se zapatila rđa. Ne treba to niko sa strane da nam kaže.

Mogu li vanredno stanje i pandemija korone polučiti i neke političke posle-

dice, u smislu opadanja ili rasta popularnosti Vučića i SNS-a?

Vanredno stanje i pandemija imaju uzročno-posledičnu vezu sa Vučićevim opadanjem rejtinga i njegove odluke kada će ukinuti vanredno stanje. Ukoliko pandemija stane, on će trčati na izbore. A ukoliko se pojavi takozvani “rep pandemije”, to neće biti dobro za SNS i on će učiniti sve da prolongira vanredno stanje i izbore. Svestan toga, on je preventivno i javno legalizovao mito kroz kupovinu lojalnosti sa 4000 dinara za penzionere, paketima, najavom od 100 evra za svakog punoletnog građanina. On doslovno korumpira odabrani sloj populacije. Dakle, uspeo je i u tome da legalizuje korupciju kroz navodnu pomoć. A sve zbog te opsesivne nužde za vlašću. No, već sam rekla, nisam politički lešinar i na nesreći koja nas je zadesila neću sakupljati političke poene.

A da li postoji mogućnost, u slučaju da se izbori prolongiraju za jesen ili kraj godine, da opozicija ipak odluči da učestvuje na izborima?

To nije tema u ovom trenutku.

Vlada je izašla sa ekonomskim merama za suzbijanje posledica pandemije i vanrednog stanja. Kakva je vaša ocena, i ocena vaše stranke, ovih ekonomskim mera?

Ekonomske mere Vlade nisu dovoljno precizne. Kao i sve u njihovom sistemu vladanja, površne su. One ne zalaze u srž poslovanja privrednih društava. Svaki proizvodni sistem je drugačiji i zahteva tim ljudima koji će da saslušaju i procene mere, timovi po granama privrede moraju da se bave sprovođenjem istih i da budu podrška privrednicima. Neke od njih se moraju menjati u hodu. Nije ozbiljno pristupiti tome na način “delimo milijarde” i rečenicama koje imaju prizvuk crnog novca – “ubacujemo u privredu novac”.

Bili ste izloženi brojnim pretnjama i uvredama predstavnika vlasti i osoba povezanih sa njima, u dužem periodu pre pandemije, ali i tokom njenog trajanja. Nedavno su vas optužili da širite “lažne vesti” jer ste izneli informacije o zaraženim pripadnicima MUP-a i onima koji su se našli u samoizolaciji. Da li su zaista bile u pitanju lažne vesti?

Bila sam, i još uvek sam, izložena pretnjama i uvredama. Uvek se pokaže da su moje “lažne vesti” tačne. Koliko su njihove laži velike, toliko je i dokazivost mojih isti-

na – brza. Pandemija je to dokazala užasno brzo, jer se greške sistema u ovakvim situacijama brzo otkrivaju i tu ne pomažu ni režimski mediji, ni botovi, ni stranački deo bezbednosnih struktura. Podsetiću vas da je lično Nebojša Stefanović priznao u nedelju 5. aprila da je tada bilo 31 zaraženo lice među zaposlenima u MUP-u i 900 u samoizolaciji, a samo dan ranije direktor policije da ih je 800 u samoizolaciji. Zar to nije 100 više u samoizolaciji za 24 sata? Zar to nije gotovo hiljadu zaraženih i samoizolovanih ljudi, kako sam rekla? Ja nisam ponavljala razred kao Biljana Popović Ivković, koja je odmah pitala da me napadne, jer vi na nju aludirate, i zaista ne znam kako je učila da računa i razume napisano. Ali jesam završila dva razreda u jednoj školskog godini, i to dva puta, upisala fakultet sa 16 godina i diplomirala sa 20 davne 1995, kada su diplome značile ne samo zvanje već i znanje, i vrednosni akademski bagaž kome se učite tada kada mu je vreme, dok se formirate kao ličnost, a ne kupljenim zvanjem i nikad stečenim znanjem.

Da stvar bude gora po takve kvazipolicajke, tvrdnjom da ja širim lažne vesti, SNS i njegovi sledbenici i politički pilepci potcenjuju značaj institucija, jer 98,6 odsto podataka dobijam upravo od onih koji su u njihovom sistemu vladanja unutar naših institucija, organa upravljanja koji pripadaju svim građanima Republike Srbije. I koji ih se stide! I ne žele više da čute.

A što se tiče Opšte bolnice Pančevo, izneli ste podatke o broju obolelih, koji su potom demantovani...

Što se Opšte bolnice Pančevo tiče, pitajte odmah danas direktora i SNS kandidata za

■ **“Vučić se budi sa rejtingom, prvo pročita statistike o svom rejtingu i gledanosti – prvo lične, pa SNS-a – zatim pregleda sve novine da vidi da li je sve onako kako je naložio i da li su svi koji treba da budu provučeni kroz blato – provučeni ‘kako treba’. I tek onda na red dolaze izveštaji službi bezbednosti i prelazi na tekuće probleme. Njega je Vojislav Šešelj fabrički naštelovao na taj mod i tu je zabagovao”**

gradonačelnika Pančeva Slobodana Ovu-ku koliko je zaraženih samo među medicinarima. A ja ću vam napisati broj na cedulji, neću ga iznositi da ne širim paniku. Pa se uverite ko govori istinu, a ko je prikriva.

Dugo vremena ste bili novinarka.

Kako gledate na privođenje Ane Lalić i na stalne pritiske pod kojima se nalaze nezavisni mediji u doba korone, i naravno ne samo u doba korone?

Aleksandar Vučić ima dugačak staž sukoba sa novinarima. Nikada nemojte zaboraviti njegovu izjavu: “Osvetiću se Čuruviji kad-tad.” Slavko Čuruvija je izgubio život baš u vreme kada je Vučić bio ministar informisanja 1999. godine. Takođe mi je malo verovatno da on kao narodni poslanik 1994. nije znao i da ne zna ništa o simuliranom samoubistvu novinarkе Dade Vujasinović. On i njegov politički otac Vojislav Šešelj savršeno su informisani i, po mom mišljenju, nema teorije da on u tom svom mandatu nije došao do nekih saznanja. U ovoj “novijoj srpskoj istoriji”, da pomenemo pokušaj ubistva novinara Žig info iz Grocke Milana Jovanovića paljenjem kuće usred noći, kao i ove “beznačajne” sukobe nižeg intenziteta, ali pogubne za egzistenciju esnafa i samih novinara, od obračuna sa Oljom Bečković ili autorima i voditeljima “Razgibanja” Markom Stepanovićem i Darkom Mitrovićem, i mnogih drugih.

Svaki napad na novinare doživljavam ozbiljno i u Srbiji i u svetu. Ana Lalić je napisala istinu koju su oni nevešto maskirali iza Rojtersa. Zdravstvenim radnicima u Novom Sadu u hodu su nameštali kacige i skidali etikete sa opreme dok je ekipa Rojtersa rukovođena snimateljem, koji je i suprug žene iz najužeg kruga kabineta predsednice Vlade Ane Brnabić, ulazila u KC Vojvodine. Hvala Ani Lalić što je spasla osoblje i pacijente KC Vojvodine!

Bili ste i članica Lige socijaldemokratske Vojvodine, potom i Nove stranke Zorana Živkovića. Kako gledate

na njihovu odluku da učestvuju na izborima?

Članica LSV-a bila sam skoro deset godina, a članica Nove jedanaest meseci. U trenutku kada su obe počele da sarađuju sa Vučićem ili da deluju tako da mu to ide u korist, ja sam ostajala odana građanima koje sam izabrana da predstavljam u borbi protiv ovog režima, a ne da s njim koketiram ili sarađujem. Nisam ja menjala svoje stavove, već oni svoje interese. Ako znamo da tako stoje stvari, odluka da učestvuju na ovim izborima je oče-kivana i dužnička.

Gledajući na to, pitam se da li bi se Zoran Đinđić stideo. Ovaj sistem ima nekoga ko je umislio da je vođa Severne Koreje na Balkanu i njegovu “pratnju”. Pojedine stranke iz “pratnje” služe samo da ispune formu. U situaciji pre vanrednog stanja odluku da izađu na izbore smatram njihovom punom podrškom savremenim balkanskim despotima Vučiću, Đukanoviću, Dodiku, a vidimo da im je svima zajednička težnja da budu Erdogan, Lukašenko i, naravno, Vladimir Putin.

A kakav je vaš odnos prema Ujedinjenoj demokratskoj Srbiji, koju sačinjavaju Vojvodanski front, Srbija 21 i neke manje stranke? Kako gledate na njihovu najavu da će se boriti protiv nacionalizma, koji je, po njihovom mišljenju, “zajednička karakteristika i vlasti i opozicije”?

Nacionalno i nacionalizam treba razdvojiti. Da li znači da sam ja nacionalista ako kažem da je sramotno da ova vlast zabranjuje proslavu Uskrsa? A nije ni pomislila da pronade neki način za proslavu Uskrsa u vreme korone. U sistemu lažne demokratije vrlo je lako kačiti se na voz nacionalizma. U ovakvoj paleti problema i različitih pogubnih sistema vladanja od

zapada do istoka, gde su ugrožene sve ljudske slobode, zločin je napadati nacionalno biće bilo kog naroda. A najava da će se boriti protiv nacionalizma, znak je da baš oni igraju na kartu nacionalizma, a toga mi je dosta.

Kako, kao bivša visoka pokrajinska funkcionerka, gledate na odnose između pokrajinske i republičke vlasti? Čini se da tu postoji mnogo disonantnih tonova. Kakvi su generalno odnosi u SNS-u, prema vašim informacijama?

Kao poslanica Skupštine Srbije, čiji su sastavni deo Vojvodina i Kosovo i Metohija, gledam celu sliku. Dakle ova vlast na celoj teritoriji Srbije pre i sada, za vreme vanrednog stanja, ulaguje se i manipuliše građanima, a posebno penzionerima, i pezi im snishodljivo, jer je Aleksandar Vučić doktorirao tu lekciju još 90-ih. On deci i unucima najstarije populacije nameće pasivno pokoravanje kroz redovna vanredna stanja – kažem vanredna, jer je SNS od 2012. u proizvodnji nekakvih stalnih vanrednih stanja.

Propagandna mašinerija koju je regrutovao Vučić najteži je oblik nasilja viđen na balkanskim prostorima od 1947. godine. Činjenica da vi, na primer, imate Telekom internet u kući, a da se ni svojim ličnim uređajem ne možete priključiti na EON platformu i gledati, na primer, N1TV samo zato što to ide preko interneta koji je u rukama vladajuće partije – to je nasilje nad čovekom, njegovom slobodom i njegovom mišlju. Vraća nas u doba kada se radio slušao tiho u podrumu. Vraća nas u vreme Ozne. Sve ostalo, pa i odnosi iz vašeg pitanja, samo su privid da postoje neki drugi nivoi odlučivanja i, kao, disonantni tonovi. Ne dajte se zavarati. Dok je ovog režima partije i bratije, odluke će se donositi u Jajincima.

NEDIM SEJDINOVIĆ

Sve Vulinove tajne

Vojnici iz Komande za obuku i Centra za obuku u Valjevu koji su pripremali privremene bolnice na beogradskom Sajmu spavali su u prenatrpanim spavaonicama i radili bez propisanog razmaka, a slično je bilo i sa drugim jedinicama. Koliko je među njima zaraženih ili pozitivnih – ne zna se jer je, prema pouzdanim izvorima iz Vojske, nadležni komandant zabranio testiranja. Međutim, provereno je da su vojnike iz Valjeva – 71 vojnik i dvadesetak starešina – stavili u karantin, a da ih nisu testirali

Otkako Aleksandar Vulin obnaša funkciju ministra odbrane, ne može se desiti da prođe bilo koja nesreća u vojsci bilo koje velike sile – posebno SAD i Rusije – a da se on ne oglasi telegramom saučešća, koje medijima ekspresno dostavi Uprava za odnose sa javnošću Ministarstva. Rečnik mu je patetičan, bilo da se radi o padu vojnog aviona ili kada vozilo sa vojnicima naiđe u nekoj ratnoj zoni na postavljenu minu...

Međutim, kada je Srbija u pitanju, Vulin je u pandemiji virusa korona proglasio za tajnu broj zaraženih, pozitivnih i onih u karantinu. Podrazumeva se – i broj umrlih. Tako se desilo da je prva žrtva u Vojski Srbije i Ministarstvu odbrane, a reč je o civilnom licu, električaru Radivoju Beronji iz Smederava, koji je umro 10. aprila, jednostavno prećutana: nije se oglasilo Ministarstvo odbrane, nije prenelo ni Vulinov telegram saučešća (ako ga je uopšte poslao), niti je ko od medija objavio tu vest pošto su, verovatno, čekali zvanično saopštenje.

Inače, Beronja je bivši učesnik rata 1991, odlikovan, družio se sa širokim krugom ljudi, a i posao mu bio takav da je obilazio čitavu kasarnu u Požarevcu. Koliko je tačno zaraženih u tamošnjem Centru za obuku – Vulin je proglasio tajnom.

SVAKA LAŽ IMA KRAJ

Gostujući na televiziji Hepi proteklog vikenda, kad je obelodanio da je broj zaraženih u Vojski Srbije tajna koja se neće objavljivati u javnosti, Vulin je, mrtav-hladan, izjavio da "99,9 odsto obolelih, onih koji su u karantinu, ima lakše simptome". Ako se uzme poslednja informacija, koju je lično dao 30. marta u gostovanju na "kumovskoj televiziji" Pink – da je devet vojnika zaraženo, a 642 u samoizolaciji, onda se, prostom računicom, može uočiti

da Vulinu, diplomcu Pravnog fakulteta u Kragujevcu, matematika nije jača strana. Uz pretpostavku da su samo 642 vojnika u karantinu i da nije bilo novih slučajeva – što nije moguće, a podaci s terena to pokazuju – onda znači da taj 0,1 odsto iznosi 0,642 vojnika, dakle manje od jednog. A pokojni Beronja je sigurno više od 0,642, pogotovo što nije bio baš sitne građe!

Svakoj laži ima kraja, tako i Vulinovoj. To se videlo na društvenim mrežama gde su se od Beronje opraštali rodbina, prijatelji, kolege....

Od brojnih objava, izdvaja se ona brata njegove supruge, Marka Stojkovića: "Od juče ga nema. Sin mu je pozitivan, porodica u haosu, ja, brat njegove žene koji ne mogu da ga oplačem, danas sam išao da ga identifikujem. Našeg Radeta. Našeg uzornog građanina koga nema više, a koji nije bio bolestan ni od jedne bolesti i koji se nikad nije žalio. Video sam ga u plastičnoj kesi i metalom sanduku. Platilo sam sve što treba za mog Radeta i otišao na VMC da saznam šta se desilo. Doktor Udovičić kaže: virus je sa pluća

KOLIKO JE ZARAŽENIH U VS: Vojna tajna

Foto: Zoran Žešić/ Tanjug

otišao na srce. I ode naš dobri Radivoje, nosilac i više ordena. Ode kao da ga nikad nije ni bilo. Za njega nema mesta u medijima, jer ko je on, samo neko od koga se očekuje da brani otadžbinu kad treba, da rađa decu kad treba, da zida kuću 30 godina, blok po blok.

Eto, nema našeg Radeta, našeg dobrog Radeta i niko nije kriv. Ni doktor koji ga je poslao kući pod visokom temperaturom, ni onaj ko ga je terao da sklapa bolestan stotine kreveta za Morović... Niko... Ostala je moja sestra u samizolaciji i njena dva sina i snajka...

Šta ćemo, predsedniče i ministri, da radimo? U ponedeljak ćemo da ga sahranimo u Smederevu, pa izvolite Vučiću, Vulinu i Lončare da u užem krugu čujete njegovu omiljenu pesmu: "Gorom ide mlađi Radivoje..."

Vučić je, doduše, u gostovanju na televiziji Prva u nedelju ujutro, onako, u trećini rečenice, procedio kroz zube da je umro i neko ko je radio u Vojski Srbije. I ništa više.

SLUČAJ "PASULJANSKE LIVADE"

Pre toga su, ne samo zahvaljujući društvenim mrežama, nego i novonastalom Sloga Sindikatu zaposlenih u Vojsci Srbije i Ministarstvu odbrane, na površinu počeli da isplivavaju slučajevi koje su Vulin i njegov "vrhovni" krili, a počelo je od krivične prijave protiv komandanta Intervidovskog poligona "Pasuljanske livade" potpukovnika Nebojše Lojpura. Iako je 26. marta bio na sastanku sa direktorom bolnice u Čupriji, obolelim od virusa korona, ne samo da to nije prijavio (postoje i fotografije sa sastanka), nego je nastavio da i dalje radi kao da je situacija normalna. Epilog – najmanje 11 pozitivnih vojnika sa poligona prebačeno je na Medicinski fakultet u Nišu. Koliko je još članova njihovih porodica i ostalih kolega zaraženo – ne zna se; to je tajna po Vulinu.

A da sve bude bolje, kad je 5. aprila dolazio na "Pasuljanske livade", ministar odbrane nije mogao da mimoide komandanta poligona, potpukovnika Lojpura. I nije tu bio samo Vulin, nego i njegova svita, načelnik Generalštaba sa svojim potčinjenim, komandant RV i PVO, i razni drugi, uključujući ruske helikopterske stručnjake koji su došli da prisustvuju bojevom gađanju helikoptera Mi-35. Šta ako su "braća Rusi" poneli sa sobom koronu? Mnogo je pitanja bez odgovora, a nemaju kome da se postave. Vulin ionako komunicira preko saopštenja, Pinka i sličnih televizija.

U KARANTIN BEZ TESTIRANJA

Slučaj broj dva, još drastičniji – Sombor. Bez obzira što je Vučić priznao da je 60 vojnika iz Prve brigade koja pokriva područje Vojvodine zaraženo virusom korona, čak je rekao i "ceo jedan garnizon" (kakav je to garnizon od 60 vojnika), i što je Vulin pričao da su to ljudi koji su "podneli prvi udar" dolaska naših "gastarbajtera" u aprilu, stvari su se iskomplikovale kad se videlo da je u kasarni prvo bilo 10, a na dan pisanja ovog teksta (ponedeljak) 28 zaraženih. U toj kasarni je napravljen i karantin.

Prema saznanjima "Vremena", tek je u toku testiranje na virus korona ljudi iz jedinice u Bačkoj Palanci i iz Specijalne brigade. Vojnici iz Bačke Palanke bili su angažovani na prihvatu ljudi koji dolaze iz inostranstva, a ovi iz Specijalne brigade

Unapređenje doktora Kona

Medijsko-marketingška mašinerija vlasti je, kako bi skrenula pažnju i kritike sa očiglednih promašaja u borbi protiv korone, našla način da ostricu kritike usmeri na dr Predraga Kona, bivšeg majora JNA i VJ.

Ministarstvo odbrane je, ničim izazvano u petak saopštilo da je, na osnovu naređenja predsednika Srbije i "vrhovnog komandanta" Vučića datom Vulinu, rezervni major Kon vanredno unapređen u čin rezervnog potpukovnika. Kako je saopšteno, Kon je unapređen na osnovu člana 62. Zakona o Vojsci Srbije, zbog uloženi naporu i doprinosa borbi Srbije protiv kovida-19. E, sad – onaj ko poznaje zakone, zna da ne postoji čin "rezervni major" niti "rezervni potpukovnik", nego je to "major u rezervi" i "potpukovnik u rezervi".

Predsednik Srbije, iako po Ustavu komanduje vojskom, nema nikakve ingerencije nad Vladom, a time ni nad ministrom odbrane, kome ne može ništa narediti. Predsednik svojim ukazom može samo da unapređuje oficire u čin generala ili da imenuje pukovnike na mesta za koja je formacijom predviđen generalski čin, te da proizvodi u čin potporučnika diplomce Vojne akademije. Zakonom o Vojsci Srbije u članu 62 propisano je da se oficiri u rezervi i podoficiri u rezervi proizvode i unapređuju prema potrebi Vojske na način i pod uslovima koje propisuje ministar odbrane. Način i uslove Vulin u saopštenju nije objasnio.

Inače, dr Kon uopšte nije vojni obveznik, jer se to prestaje biti sa 60 godina. To je propisano Zakonom o vojnoj, radnoj i materijalnoj obavezi, o kojem Vulinovi vajni pravnici iz Ministarstva nisu vodili računa, kao uostalom ni o mnogim drugim.

bili su raspoređeni po Beogradu, da patroliraju ulicama, čuvaju bolnice...

Zanimljivo je i da su ljudi koji su pripremali privremenu bolnicu na beogradskom Sajmu bili iz Komande za obuku i centra za obuku u Valjevu, da su spavali u prenatrpanim spavaonicama i radili bez propisanog razmaka, a slično je bilo i sa drugim jedinicama. Koli-ko je među njima zaraženih ili pozitivnih – ne zna se jer je, prema pouzdanim izvorima iz Vojske, nadležni komandant zabranio testiranja. Međutim, provereno je da su vojnike iz Valjeva – 71 vojnik i dvadesetak starešina – stavili u karantin, ali ih nisu testirali! Ako je jedan odnekud "sa strane" kupio virus, ne mora biti sa Sajma – svi će se zaraziti.

Ulje na vatru svemu je dolio Vojni sindikat Srbije, koji je zapitao ministra zašto se plan obuke vojnika obavlja po redovnim pravilima umesto da se uzmu u obzir novonastale okolnosti, jer nije isto biti na terenu, gde po propisima određen broj ljudi spava u šatorima na bliskom odstojanju. Odgovor Ministarstva bi, da su neki drugi uslovi, bio smešan, a ova-ko je tragičan: u saopštenju se naglašava

da su mediji koji prenose saopštenja tog sindikata "politikantski" i služe jednoj političkoj opciji pošto se obuka i redovne aktivnosti odvijaju uz sve mere zaštite. Onaj ko je jednom bio na vojnoj vežbi – ministar Vulin nije nikada – zna da to nije moguće.

I dok Vulin priča kako borbenost Vojske Srbije nijednog trenutka nije narušena angažovanjem na raznim zadacima, postavlja se pitanje – kako? Ako se

izuzme broj vojnika zaraženih i u izolaciji, treba videti koliko je ljudi, uključujući one iz elitnih jedinica, spremnih da reaguju na prve incidente (72. specijalna, 63. padobranska, Vojna policija) angažovano na zaštiti bolnica i slično; na primer, privatne staračke domove u Zemunu obezbeđuju pripadnici 204. Vazduhoplovne brigade, po dvojica. Ako su oni na tim zadacima, ko će da obavlja redovne zadatke u brigadama?

I šta je sa ljudima u Kopnenoj zoni bezbednosti, kojima se produžavaju smene bez objašnjenja i obrazloženja? Imaju li oni svoje porodice? Vulina i ostale iz njegovog okruženja to ne zanima – vojnik je, kao i u ratu, samo tu dok je broj.

DAVOR LUKAČ

Teoretičari gluposti

“Plaši me sve ono što ne razumem” – ovaj uslovni refleks verovatno je mnogo puta spasao čoveka tokom njegove istorije koja se meri stotinama hiljada godina, nateravši ga da ustukne i sačuva se od često opasnih situacija. U 21. veku ovaj strah je, međutim, pogodno sredstvo za svakojače manipulacije, uključujući i političke

Šta je, zapravo, 5G? Kao što i pretpostavljate, reč je o petoj generaciji mobilne telefonije. Svaka prethodna trajala je, otprilike, po deset godina i sada je vreme za narednu. Trenutna infrastruktura koju čas označavamo kao 4G, čas kao LTE, čas kao nešto treće, ubrzano se zamenjuje novom, savremenijom. Šta nam ta “savremenost” donosi? Pre svega, znatno veće brzine prenosa podataka na svim mobilnim uređajima, brzine koje će biti uporedive sa onima koje nam trenutno nude operateri kablovske televizije ili fiksne telefonije. Transfer podataka biće sve jeftiniji, muzika i filmovi sve dostupniji, komunikacija između ljudi nikad brža i sadržajnija. Sve sprave kojima se služimo postaće “pametne”: mašina za veš pričaće sa sušilicom, sušilica sa peglom, pegla sa daskom, daska sa domaćicom dok domaćica na tabletu “bindžuje” seriju “Vavilon Berlin”. Pojaviće se i novi telefoni, ali će oni biti skupi jer ćete, jednostavno, morati da ih imate kako se ne biste brukali u društvu. To je progres, zadovoljavanje potreba koje do juče nisu ni postojale, ništa što nismo videli već hiljadu puta do sada.

Zašto onda gore tornjevi 5G predajnika širom sveta, naročito u Britaniji? Neko je primetio da je ubrzana modernizacija mobilne mreže koincidirala sa pandemijom korona virusa. Kada je zaraza počela da se razmahuje, na scenu su stupili oni koji veruju da se na svetu ama baš ništa ne dešava slučajno (što je možda i tačno). Od svih mogućih objašnjenja, samozvani “stručnjaci” željni publiciteta izabrali su ono koje najbolje paše našoj tabloidnoj stvarnosti prepunoj senzacionalnih naslova i “otkrića”. Epidemija je kre-

nula iz Vuhana. Vuhan je prvi grad koji je pustio u rad 5G mrežu. Treba li neki jači dokaz da su talasi 5G mreže izazvali pandemiju?

UNIVERZALNI EKSPERTI

Istina je da je paranoja počela i pre pojave pandemije. U maju prošle godine, ruska mreža “RT Amerika” (inače optužena za mešanje u američke predsedničke izbore) emitovala je prilog pod naslovom “Opasan eksperiment nad čovečanstvom”, tvrdeći da 5G tehnologija izaziva tumor na mozgu, neplodnost, sterilitet, srčane probleme i autizam. Nakon te emisije usledilo je još šest “epizoda” na istu temu, poslednja o deci koja izložena 5G zračenju imaju spontana krvarenja iz nosa i probleme sa učenjem. Kada se epidemija razbuktala, već formulisana teorija zavere pala je na plodno tle.

Teoretičara zavere po pravilu je lako prepoznati. Često je to lekar koji voli da objašnjava fizičke fenomene ili fizičar koji zna sve o strukturi virusa. Ponekad je to sveštenik kome je bog podario treće oko kako bi video skrivenu stvarnost. Ponekad je to novinar koji je napabirčio “nepobitne istine” od jednog fizičara, lekara i sveštenika, i sve to umešao u novinski tekst. Ponekad je to čuveni sportista ili glumac koji misli da mu IQ raste uporedo sa saldonom na bankovnom računu. Tu je često i njegova bolja polovina, obično domaćica, ekspert za jogu, artičoku i život na visokoj nozi, spremna da svoju urnebesnu sekiraciju podeli s milionima pratilaca na društvenim mrežama. Ponekad je to

“YouTube influencer” (naziv za uticajnog čoveka koji je pre Jutjuba bio niko i ništa, u najvećem broju slučajeva “sajber-džiber”). Zajedničko za sve njih je da imaju bezobraznu smelost da pričaju o stvarima koje najmanje razumeju i za koje se nikad nisu školovali.

Teoretičari 5G zavere danas idu tako daleko da dovode u pitanje i samu biološku prirodu virusa. Virus je, po njima, samo otrov koji iz sebe pokušavaju da izbace otrovane ćelije. Virus je posledica, a ne izazivač bolesti. Čovek je biće kojim upravljaju električni impulsi, svaki elektrokardiogram ili encefalogram zapravo je snimak električnih tokova koji kontrolišu naše vitalne funkcije. Bolest se javlja onda kada se ti prirodni električni tokovi u našem organizmu poremete spoljašnjim uticajima, sa kojima se do sada nismo sretali. Pravi uzročnik bolesti je, zapravo, sumanuti tehnološki razvoj koji štetno utiče na zdravlje i čijim se negativnim posledicama niko ne bavi.

PANDEMIJA ELEKTROMAGNETNOG ZRAČENJA

Najveća do sada zabeležena pandemija zabeležena je krajem Prvog svetskog rata, kada je španski grip zarazio pola milijarde ljudi i odneo oko 50 miliona života. Kako 5G “eksperti” objašnjavaju

"ISCELJENJE": Jedan britanski 5G predajnik na lomači

Foto: www.imore.com; [youtube.com](https://www.youtube.com)

ovu pandemiju? Čitava planeta je napravila "kvantni skok" tako što je doživela svoju prvu veliku "elektrifikaciju" u vidu radio-talasa koji su u to vreme počeli intenzivno da se koriste u vojne i komercijalne svrhe. Kako drugačije objasniti činjenicu da se španski grip pojavio tako reći istovremeno u hiljadama kilometara udaljenim delovima Zemljine kugle, u vreme kada se putovalo kočijama, brodovima ili pešice? Jedino radio-talasi putuju dovoljno brzo.

Posle Drugog svetskog rata nastao je drugi kvantni skok, sledeći krug elektrifikacije Zemljine kugle – radarski sistemi koje su Britanci usavršili kako bi se branili od masovnih naleta nemačkih bombardera munjevito su preplavili čitav svet. I opet je usledilo masovno razboljevanje stanovništva, smrt je kao šumski požar protutnjala opustošenom Evropom.

Tokom šezdesetih godina, telekomunikacioni sateliti premrežili su nebo iznad nas. Njihovi elektromagnetni talasi poremetili su finu ravnotežu u Zemljinoj jonosferi i Van Alenovim radijacionim pojasevima, koji nas štite od štetnih zračenja iz kosmosa. Munjevito je usledila pandemija hongkonškog gripa.

I tako sve do današnjih dana, do epidemije korone izazvane ubrzanom izgradnjom infrastrukture za novu generaciju mobilne telefonije. "Činjenice" govore da je svaka velika pandemija koja se desi-

la u poslednjih 150 godina koincidirala sa dodatnom količinom elektromagnetnog zračenja ubrizganog u našu životnu sredinu.

LOGIČKI KALAMBURI

Tako kažu teoretičari zavere. Kesić bi rekao: "Budale!" Nažalost, teško je polemisati sa budalama jer su budale jako inventivne. Sve teorije zavere skovane su pažljivim selektovanjem činjenica (niko ne spori da se pandemija španske groznice zaista desila u vreme ekspanzije radio-talasa), dok se uzročno-posledična veza između njih zasniva isključivo na koincidencijama i logičkim kalamburima, uz ignorisanje ili izvrtanje svih poznatih naučnih činjenica i masovnu zloupotrebu ljudskog praznoverja, neobrazovanosti i straha od novog i nepoznatog. "Plaši me sve ono što ne razumem" – ovaj uslovni refleks verovatno je mnogo puta spasao čoveka tokom njegove istorije koja se meri stotinama hiljada godina, nateravši ga da ustukne i sačuva se od često opasnih situacija. U 21. veku ovaj strah je, međutim, pogodno sredstvo za svakoja-ke manipulacije, uključujući i političke.

Kad zagrebete malo ispod površine ove teorije zavere, videćete da je cela teorija o "5G virusu" na klimavim nogama. Reklo bi se, zaista, da su najteže pogođene zemlje u kojima je izgradnja 5G mreže najviše odmakla: Kina, Italija, Španija, Britanija, Amerika. Prećutkuje se, međutim, Južna Koreja, koja je modernizaciju već završila, a epidemiju relativno lako stavila pod kontrolu. Šta je sa Iranom, Indijom i Japanom, koje je pandemija takođe zahvatila, iako su tamo radovi na 5G mreži u ranoj fazi? Pandemija se proširila i na Afriku i siromašne zemlje Srednje i Južne Amerike, čak i na ruralne delove do kojih ne dopire nikakav signal mobilne telefonije. Ugroženi su čak i domoroci u amazonskim prašumama, iako je najbliža radio-antena stotinama kilometara daleko od njih.

OPASNO GLUPIRANJE

Oni koji podržavaju teoriju takođe tvrde da 5G signal zbog svoje veće jačine slabi imuni sistem čoveka. Da biste razumeli koliko je ovo apsurdno, moramo da se podsetimo fizike iz srednje škole. Bežična komunikacija zasniva se na prostira-

nju elektromagnetnih talasa. Svaki talas ima određenu talasnu dužinu koja je recipročna njegovoj frekvenciji. Što je talas kraći a frekvencija veća, veća je njegova energija, ali i mogućnost prenosa podataka. Upravo zato 5G mreža koristi kraće talasne dužine od 4G mreže. Kraći talasi znače i manji doimet i veću osetljivost na prirodne prepreke (čak i kapi kiše), tako da su repetitori 5G mreže relativno gusto raspoređeni (nemoguće je čitav grad pokriti signalom sa svega par antena). Međutim, talasna dužina signala 5G mreže je i dalje velika, neuporedivo veća od one koju ima obična dnevna svetlost.

Takvi elektromagnetni talasi jednostavno nemaju dovoljno veliku energiju da bi imali jonizujuće dejstvo, samim tim nisu u stanju da reaguju s materijom i utiču na njenu strukturu. Da bi tako nešto uopšte bilo moguće, potrebni su elektromagnetni talasi jako male talasne dužine: ultraljubičasti, rendgenski ili gama-zraci. Talasi 5G mreže, jednostavno, nisu ni blizu ovog opsega. Baš iz tih razloga, nebrojene institucije i učenici pojedinci kategorički su porekli bilo kakvu mogućnost uticaja 5G signala na ljudsko zdravlje, a čitavu teoriju označili kao "opasno glupiranje" i skretanje pažnje sa pravog problema.

Ali šta sve to vredi? Virus će jednoga dana otići, ali teorije zavere ostaju zauvek. Amerikanci nikad nisu bili na Meseccu, Elvis je živ, znam ko je ubio Kenedija, pa onda HAARP, "kemtreljs", UFO sleteo u Rozvel, Illuminati, ravna Zemlja... Autor ovog teksta nije medicinski ekspert da bi mogao da vam da neki novi savet kako da se sačuvate usred ove pošasti (bolesti i gluposti). Perite ruke, držite rastojanje, ne jedite šišmiše i nadajte se najboljem. Ko u nešto veruje, može i da se pomoli, neće da škodi. I obavezno čašica rakije, to nam je davno preporučeno (u to ime...).

Šta, međutim, reći onima koji, pametniji od svih, i dalje veruju da je uzrok naših patnji u 5G mreži, koji misle da se virus najefikasnije ubija tako što se zapali lokalni repetitor mobilnog operatera, a telefon isključiti ili baci kroz prozor? Možda rečenicu kojom se Eš iz *Osmog putnika* oprasha od nesrećnika koje tajanstveni "alien" još uvek nije pojeo: "Ne mogu da lažem o vašim šansama da preživite... Ali, u svakom slučaju, imate moje simpatije."

DR SAŠA MARKOVIĆ

KINESKI SINDROM U SRBIJI: Beograd, policijski čas 2020

Foto: Dragan Kujundžić / Tanjug

Korona i psiha

Život u srpskom scenariju

Surovost mera u Srbiji još nije zabeležena u ostatku Evrope, a ako ikada izađemo iz ove verzije domaćeg filma *Podzemlje*, videćemo da naši evropski zemljaci s koronom "ratuju" uz dozvoljenu, čak i preporučenu solo šetnju na vazduhu i suncu. I uz dozvoljenu dozu nade i optimizma, čak i tamo gde su razmere katastrofe mnogo veće

Istrah, i stres, i panika kruže celim svetom. U doba kada život na planeti određuju zapovesti izolacije, usvojene i dignute na nivo religijskih – "ne izlazi iz kuće", "peri ruke, stavi masku", "odstupi na dva metra", "ne prilazi ukućanima", "ne prilazi kućnim ljubimcima", "ne daj nikome svoj tanjir i svoj pribor, ni najbližima", "ako radiš u zdravstvu, odse-li se, spasićeš porodicu", "kad prolaziš pored nekoga, okreni glavu na drugu stranu, kinuće", "budi brži od onog što džogira, zaraziće te", "redovno prati simptome, temperaturu, kašalj, kratak dah" – sva je prilika da će na kraju ostati malo onih koji na duže staze to mogu izdržati, pritom i ostati "normalni".

Bili smo upoznati sa "kineskim scenarijem", nije da nismo, koji je okamenjivao od straha brutalnim scenama kontrole ljudi i kontrole korone. Na nesreću, ubrzo smo saznali kako izgleda "italijanski scenario" te borba zdravstvenih radnika u paklenim uslovima i stotine i sto-

tine mrtvih dnevno. Usledio je i stravični "španski scenario". Za to vreme, Srbija, zajedno sa okolnim državama, činila je onaj deo Evrope sa ipak mirnijom "kliničkom" slikom. Doduše, i sa najmanjim brojem testiranih. Međutim, ono što građani Srbije od početka

preti, osim korone, jeste opasnost da ih dotuče "srpski scenario".

RAT PROTIV SVIH

Istina je, stekli smo samopouzdanje i kakvu-takvu veru u sistem kada je najzad, posle obesnih šeretluka pojedinaca iz struke i vrha vlasti, i kod nas počelo furiozno pripremanje za borbu protiv korone. Kada je počelo proglašavanje kovid bolnica, ubrzano pretumbavanje bolničkih namena i kadrova, velika jagma za nabavkom opreme, kada su stigle prve maske zdravstvenim radnicima, sve je to, koliko god zvučalo apsurdno, delovalo na sve nas potencijalne žrtve umirujuće. Sistem je obećavao da se neće umirati po kućama u muka-

ma, već da će svako ko se razboli dobiti i krevet, negu i lek. I da su velike šanse da će preživeti.

Predsednik države je rekao da smo u ratu, a da su meta najstariji. Apsolutna zabrana izlaska napolje propisana je za sve koji imaju 65 i više godina. Jer, ako budu izlazili napolje, rekao je predsednik, za njih neće biti dovoljno mesta na grobljima. Svi će možda umreti, jer ovo je rat protiv njih, tako smo to razumeli.

Od tih reči, u ionako crnim "korona" mislima, dobili smo još crnje vizije: nepregledna groblja, a u boljoj verziji ubledele, ispijene stare roditelje, komšije, neke najdraže ljude u tim godinama, kako venu zaključani, gube volju za životom, kako su uplašeni i sami. No dobro, tu smo mi, da ih obilazimo, snabdevamo, da ih makar malo razgalimo. A onda je uveden policijski čas – za sve. U trajanju od 10, 11, 12 sati, potom produžen na tri dana, uskoro možda i na četiri. Najgore noćne more postale su sastavni deo dana, a brige i strahovi, realni i nerealni, da će se u napetosti zatvorenog prostora "eksplodi-

Intervju: **Vesna Brzev-Ćurčić**, psihoanalitičar, specijalista medicinske psihologije

U izolaciji svi su ugroženi

“VREME”: Može li se već sada govoriti o narušenom psihičkom zdravlju ljudi, najpre onih u potpunoj jednomesečnoj izolaciji, starosti 65+?

VESNA BRZEV-ĆURČIĆ: Socijalna deprivacija je jedno od najtežih stanja, bez obzira na koju se starosnu grupu odnosi. Zbog toga se kao jedna od najstrožih kazni primenjuje stavljanje u samicu, bez mogućnosti kontakta sa drugima. Stav psihološke struke je da se osobama u starijim godinama omogućiti bogatiji socijalni život, a izolacija ovih osoba, posebno socijalna deprivacija, može da ugrozi njihovu psihičku stabilnost. Izolacija može da iskrivi njihovu sliku realnosti i da u nekom svođenju bilansa, posebno onoga o čemu često misle, a to je koliko im je još ostalo da žive i kakav će biti kvalitet tog života, bilans ne bude baš pozitivan. Jasno je da su određene mere izolacije koje se preduzimaju neophodne, ali je ipak potrebno voditi računa i o njihovom psihičkom stanju. Nisam primetila da su pravljene neke posebne emisije ili intervjui koji bi se odnosili baš na tu starosnu grupu. S druge strane, kod starijih osoba se produbljuje osećanje krivice jer je poruka da su ovakve mere napravljene baš zbog njih. Pri tome su svesni otpora dela javnosti i to pravi gorak osećaj krivice. Kako je uvek lakše biti ljut i besan, pa čak i postićen, nego kriv i bespomoćan, onda je razumljivo i osećanje ljutnje koje se i kod njih javlja. Biti penzioner je imalo i do sada pežorativno značenje: šta će “penzosi” u autobusu, prave gužvu. A tek u pošti! I sad opet prave neku gužvu. Naročito od 4 do 7 sati ujutru, jednom nedeljno.

Koje su još grupe naročito ugrožene?

Svi su podjednako ugroženi, svako na svoj način i svaka starosna grupa na svoj način. Ograničenja koja su razumljiva i profesionalno opravdana, pogađaju malu decu koja ne shvataju zbog čega ne mogu napolje. Tu su onda i školarci kojima je škola okosnica života, ma koliko je ne voleli. Podsećam da se u vreme bombardovanja, kada škole nisu radile, većina školaraca okupljala u školskim dvorištima. Sada nema ni toga. Potom i oni koji rade, pa su sada u poziciji rada na daljinu. To podrazumeva usklađivanje porodičnog života, još ako su i deca tu, i profesionalnih obaveza. Dovoljno da

dovede do psihičkog trpljenja svih koji tu žive. A onda još i stariji koje treba snabdeti.

Koliko se do sada vodilo računa o uznemirenosti i strahovima stanovništva npr. prilikom saopštavanja toka epidemije ili uvođenja restriktivnih mera?

Poznato je da dvostruke, duple poruke dovode do stanja konfuzije, nestabilnosti, pa i poremećaja druge vrste. Ne postoji doslednost u tome šta se saopštava javnosti i stavovi se brzo i nedovoljno kritički menjaju. Tu ne mislim na lekare koji su u timu i koji se trude da govore razumljivim jezikom i daju činjenične podatke. Uznemirenost je neminovno prateći fenomen u ovakvim situacijama. To što neko svoj strah i anksioznost pokušava da ublaži ponašanjem koje liči na veselje, samo je vrsta mehanizma odbrane koji je poznat. Otuda, ponašanje u nekim od smeštaja koje liči na šenlucenje ipak ne treba preterano osuđivati. Ljudi se od straha brane na razne načine. Posebno je uznemirujući ton kojim se građanima obraćaju ljudi koji bi, pre svih drugih, trebalo da imaju autoritet i uživaju njihovo poverenje. Onome ko je uplašen ne treba pretiti, zastrašivati ga. Razni scenariji koji su nam predočavani bili su jedan gori od drugih. Stiče se utisak da u kriznom štabu nije bilo nikog iz sfere poznavalaca ljudske psihe. Taj bi se žestoko suprotstavio ovakvom tonu i načinu komunikacije. Razlog je što to samo pojačava paniku, a samim tim i potpuno iracionalno ponašanje onih koji su tome podložni. Kuda to dalje vodi, videćemo.

Kako se snaći u svemu što se upravo događa?

Pre svega, nikada ništa neće biti kao pre jer ovo pogađa celu kuglu zemaljsku. Naši životi, privreda, umetnost, sport... Nije trenutak za velika eksperimentisanja sa našom dušom. Koristimo resurse koje imamo, ali i one potencijale za koje nismo ni znali da ih imamo. Izolujmo se od praćenja vesti 24/7, odaberimo kome verujemo, sačuvajmo razum, prijateljstva koja su i sada na proveru, partnerske i porodične odnose koji su vrlo bitni, ali i vrlo krhki u ovakvim situacijama. Pre svega, sačuvajmo sebe same jer sem nas, teško da neko drugi može da nam sačuva zdrav razum i kritičko rasuđivanje. ¶

I. M. H.

rati”, da će naši stari “eksplozirati” sami i zaključani, postigli su kod mnogih snažan efekat: da ukoče misli i poruče da je došao sudnji čas, i bez korone. Surovost “srpskog scenarija” još nije zabeležena u ostatku Evrope, a ako ikada izađemo iz ove verzije domaćeg filma *Podzemlje*, videćemo da naši evropski zemljaci s koronom “ratuju” uz dozvoljenu, čak i preporučenu solo šetnju na vazduhu i

suncu. I uz dozvoljenu dozu nade i optimizma, čak i tamo gde su razmere katastrofe mnogo veće.

UBI NAS PREJAKA REČ

Naša je pak vlast, isprva, i po nekoliko puta dnevno psihički mrvila slutnjama da će nam biti teško, da će nam iz dana u dan biti sve teže. Da se spremimo na najgore. U našim glavama običnog sveta to

je izravno značilo – pakao je tu. U paklu smo, istina, već bili, ali ne toliko epidemiološkom. U tom trenutku još uvek smo imali 35 zaraženih i nijednu žrtvu. Rečeno nam je da će neki ostati bez najmilijih. Ako ostanemo bez njih, znači da smo krivi. A ovamo pitamo za respiratore. Oni su državna tajna, rekla je premijerka, nisu, rekao je predsednik, jesu, ipak nisu. Krivi smo jer smo bili u inostranstvu. Krivi

smo jer ne prijavljujemo da smo bolesni, nego zlobno širimo virus. Ako imate simptome, uputstva su glasila: javite se epidemiologu; ne, javite se domu zdravlja; ne, odmah idite u dom zdravlja bez prethodnog zvanja; ipak prethodno pozovite, ne može drugačije.

Krizni štab je masovno odaslao SMS poruku: "Situacija je dramatična. Približavamo se scenariju iz Italije i Španije. Molimo vas da ostanete kod kuće." U tom trenutku bilo je 900 pozitivnih i 23 preminula, a epidemiolozi ranije tog dana nisu pokazivali nikakve znake panike, naprotiv. Zbog iznenada dobijene poruke, oni posebno osetljivi, naročito stari, te noći su prijavljivali tahikardije, nagle glavobolje, zvali u pomoć i gutali lekove. Iz kriznog štaba sutradan su tvrdili da poruka uopšte nije bila uznemiravajuća, nego suprotno, realna.

Brinite o starima, ali ne tokom policijskog časa. Jer uskoro nećete moći ni do prodavnice, šta me briga kako ćete, kao i drugi, dostavljate vam se hrana. Životi su važni. Od sada ćete informacije dobijati samo od onih kojima je to odobreno. Novinarica laže. Ne, povlačimo odluku o informisanju, pišite slobodno šta hoćete, ali ćemo zabraniti zdravstvenim radnicima da iznose bilo kakve podatke. Oslobođićemo i novinarku, krivično ćemo je goniti posle detaljnog pretresa njenog stana, zaplene telefona i kompjutera i odvođenja u zatvor.

Za sam kraj, kao šlag na crnoj korona torti, u večernjem terminu javnog servisa usledila je predsednikova priča. Iako nije medicinske struke i nema takva znanja, predsednik je do tančina opisivao kako izgledaju pluća obolelog od korone, kako se raspadaju i gase i koje sve boje menja ju. Usledila je i priča o dvoje starih, muškarcu i ženi, od oko 80 i 90 godina, kojima prva dva dana od korone nije bilo ništa, a onda ih je bolest samlela. Umrli su, verovatno. "Od njih nije ostalo ništa", ponavljao je predsednik, "ali baš ništa... ništa". Zašto nam predsednik ovo priča? Sleđeni od straha, gledaoci su još jednom imali priliku da posle snažnih poruka s vrha vlasti, u svoja četiri zida utonu u najdublje noćne more. Koliko će razuma i zdrave psihe u njima ostati, i to će se uskoro videti.

IVANA MILANOVIĆ HRAŠOVEC

Rukavice su skinute

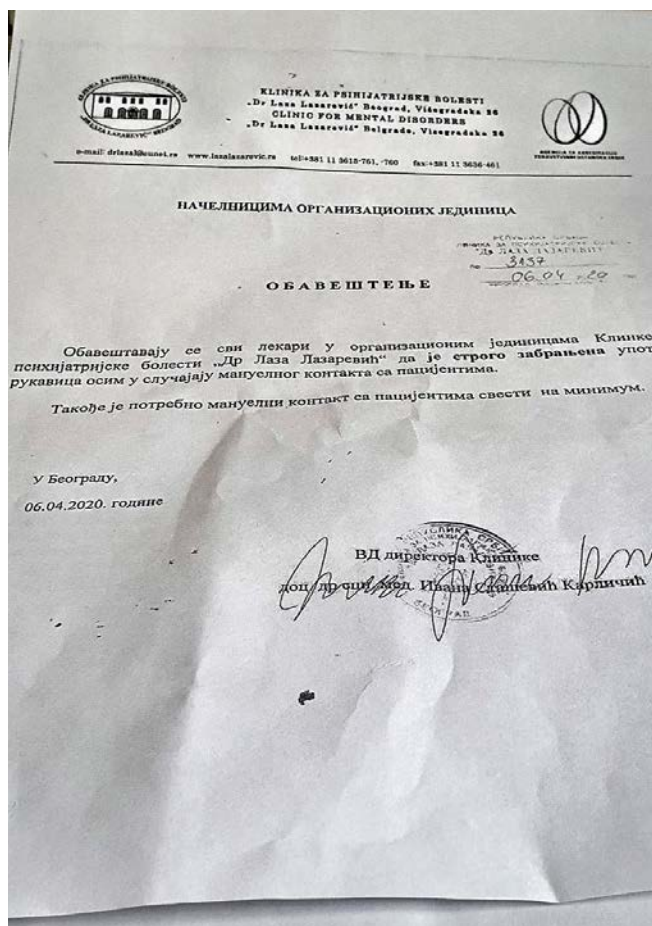
Po naređenju Ministarstva zdravlja, direktorka Klinike za psihijatrijske bolesti donela je ukaz kojim se strogo zabranjuju nošenje rukavica i kontakt sa pacijentima, osim kada se baš mora, i rešenje o novčanoj kazni za lekare koji ne poštuju zabranu

Dugo se čekalo da se zvaničnici oglase o broju zaraženih zdravstvenih radnika u Srbiji. Potvrđeno je da je preminulo šest lekara, dok je još nekoliko u teškoj/kritičnoj situaciji. Obolelih ima 441, i broj se povećava iz dana u dan. Zaštitne opreme ima u magacinima, kako uporno tvrde, ali ona ne dopire do svih punktova zdravstvenog sistema, a iz nekog razloga lekarima u pojedinim bolnicama zabranjuje se da nose rukavice po naređenju Ministarstva zdravlja.

Krizni štab kojim rukovodi premijerka Ana Brnabić uporno tvrdi da je naš zdravstveni sistem stabilan u ovoj najgoroj krizi u poslednjih sto godina, da je dobro organizovan, da su lekari obezbeđeni zaštitna oprema i testiranje, da ih niko ne tera da dolaze bolesni na posao niti im ko prethodi otkazom, kao što izmišljaju "tajkunski mediji" i slično. Opravdano je postaviti pitanje da li su oni koji ovako nešto izjavljuju pri zdravoj pameti jer, najpre, građani Srbije žive u ovoj zemlji, a ne u nekoj drugoj, i pre epidemije posećivali su kliniku kao pacijenti ili

kao podrška obolelima. Znaju kako izgledaju bolnice i da im sve nedostaje, a imali su prilike da se uvere da su neki vrsni lekari sklonjeni jer nisu naklonjeni vladajućoj stranci. Direktori bolnica u Srbiji, čast izuzecima, listom imaju partijske knjižice, načelnici odeljenja takođe. Dr Milovan Bojić, direktor Instituta za kardiovaskularne bolesti "Dedinje", nesumnjivo je jedan od njih.

Kolektiv ovog Instituta napisao je otvoreno pismo direktoru Bojiću, povodom toga što su desetina lekara, osoblja

**ZABRANJENE RUKAVICE
I BOLOVANJA:
Klinika "Dr. Laza
Lazarević" i DZ
Kuršumlija**

APELI ZA POMOĆ: Medicinsko osoblje

Foto: Zoran Žestić/ Tanjug

POBUNA LEKARA

U internom dokumentu (na slici) Klinike za psihijatrijske bolesti "Dr Laza Lazarević", zavedenom pod delovodnim brojem 3137 dana 6. aprila 2020. godine i istaknutom na oglasnim tablama svih odeljenja u toj bolnici, naznačeno je da je lekarima te usta-

nove strogo zabranjena upotreba rukavica osim u slučaju manuelnog kontakta sa pacijentima. Naredba glasi: "Načelnici organizacionih jedinica, obaveštavaju se svi lekari u organizacionim jedinicama Klinike za psihijatrijske bolesti 'Dr Laza Lazarević' da je *strogo zabranjena* upotreba rukavica osim u slučaju manuelnog kontakta sa pacijentima. Takođe je potrebno manuelni kontakt sa pacijentima svesti na minimum. Potpis: VD direktora klinike doc. dr. sci. med. Ivana Stašević Karličić. U Beogradu, 6. aprila 2020. godine."

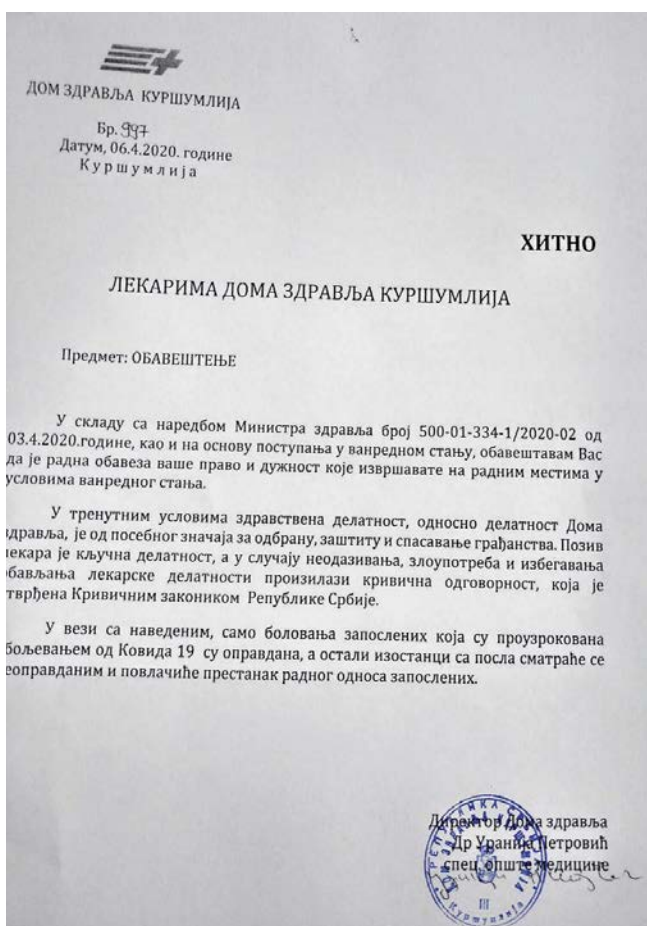
Na ovu bezumnu naredbu lekari su odmah reagovali tako što su obavestili sindikat, koji je potom ovaj slučaj izneo u javnost, da bi na kraju društvene mreže bile preplavljene ovim dokumentom. Doktorka iz ove ustanove, koja je zamolila da se njeno ime izostavi iz teksta budući da trpi pritisak i pretnje rukovodstva, kaže da ne pamti veću pometnju i ponižavanje lekara, navodeći da je sa prethodnom direktorkom, a sadašnjom ministarkom Slavicom Đukić Dejanović, imala dugogodišnju, nesmetanu i produktivnu saradnju. Preti joj se krivičnom prijavom za uzbunjivanje javnosti. Doktorica "uzbunjivačica" kaže za "Vreme" da je

ju, istovremeno ga podsećajući da to nije njegova privatna klinika već da ona pripada stotinama lekara i sestara, građanima Srbije. Autori pisma navode da je, u vreme pisanja, bilo preko 70 zaraženih, a sve zato što je Bojić, uprkos preporuci kriznog štaba da se obustave operacije koje nisu hitne, selektivno primao pacijente i primoravao lekare da ih operišu i tako ugrozio pacijente, lekare i njihove porodice.

Upitan za ponašanje druga svog kuma, koji je bahatim ponašanjem ugrozio ko zna koliko ljudi, predsednik Srbije Aleksandar Vučić je u emisiji "Upitnik" rekao nešto poput "opomenuću Bojića" i da je to nešto između njih. Šta tačno znači kad predsednik "izgrdi" direktora klinike, teško možemo da pretpostavimo, ali je sigurno da predsednik nema tu nadležnost i da je, ako je to istina, prekršio pozitivne pravne akte Republike Srbije. Slično kao i kada je bivšem državnom sekretaru u Ministarstvu zdravlja, a sada direktoru bolnice u Novom Pazaru, držao lekciju o respiratoru. Pravnik lekaru o medicinskom uređaju. Slika i prilika Srbije.

i pacijenata ove zdravstvene ustanove obolele od korona virusa. Pismo je objavljeno u više medija, a u njemu se dotični optužuje za neodgovorno i apsolutističko ponašanje, za nemar prema zaposlenima, kao i da konstantno potencira činjenicu da ga je predsednik Vučić lično doveo na mesto direktora IKVB "Dedinje", čineći uslugu svom kumu Vojislavu Šešelju, iako su postojali mnogo kompetentniji stručnjaci za tu poziciju. Dalje u pismu, autori se bave njegovom biografijom i godinama života, zrelih za penzi-

maltretman zaposlenih počeo mnogo pre epidemije, ali da je sad uzeo maha – kolegi docentu umanjena je martovska plata za 10 odsto zbog nošenja maski. Pre desetak dana Hitna pomoć dovela je pacijentkinju sa respiratornom insuficijencijom u Kliniku "Dr Laza Lazarević", odakle je, bez testiranja, poslata na VMA. Naša sagovornica navodi da je rukovodstvo VMA potvrdilo da je pacijentkinja pozitivna na kovid 19, te da je neophodno da se ekipa lekara iz "Laze Lazarevića" koja je bila u kontaktu sa zaraženom pacijentkinjom izoluje. Ekipa nije izolovana niti testirana na kovid 19, a rešenja o novčanoj kazni zbog nošenja maski nisu obustavljena (videti sliku). Direktorka Klinike "Dr Laza Lazarević" brani se pred zaposlenima da sve radi po nalogu Ministarstva zdravlja, i da nije ona, već Ministarstvo zabranilo nošenje maski.

Na adresu Sindikata lekara i farmaceuta Srbije stižu apeli za pomoć: "Poštovani, u Z.C. Vranje situacija je alarmantna. Na odeljenjima infektologije i pneumofiziologije koja su sada spojena i predstavljaju kovid bolnicu medicinsko osoblje je bez adekvatne zaštite. Nema partikularnih maski, nema nepromočivih skafandera, gumenih rukavica, gumenih čizama. Ljudi su na prvoj liniji odbrane a zaštita kao u poljskim bolnicama. Molim Vas pomozite. Direktorka zloupotrebljava vanrednu situaciju i ukida dežurstva na ortopediji, očnoj, ušnoj i urologiji i samim tim smanjuje plate lekarima. Pokušava

na silu da premesti ušno odeljenje na očno i time meša patologiju dva odeljenja što je nedopustivo."

Apel za pomoć uputilo je i nemedicinsko osoblje, koje ne želi da bude statistički broj i kolateralna šteta: "Obraćam vam se jer mi je vaša pomoć neophodna da neko stane na put tiraniji pojedina u Klinici za psihijatrijske bolesti 'Dr Laza Lazarević'. Doktori i medicinske sestre nisu bili pošteđeni, a najgora smo prolazile mi servirke, čistačice i ostalo pomoćno osoblje koje se tretiralo kao niža vrsta i predmet za ugnjetavanje. Zavaladala je strahovlada, tiranija i manjak prava glasa radnika, a o osnovnim ljudskim pravima za slobodu govora da i ne govorim, jer čim bi neko stao u našu zaštitu, bio bi sankcionisan od plate, deljeni su otkazi a neretko je prećeno policijom, pa čak i gubitkom sopstvenog života. U prilogu vam šaljem dokaze o zloupotrebi položaja i zabrani osnovnih ljudskih prava u vreme vanrednog stanja..." (videti sliku)

SAČUVATI GLAVU OD OSIONIH VLASTODRŽACA

Predsednik Sindikata lekara i farmaceuta Srbije dr Rade Panić, sagovornik "Vremena" od početka epidemije, kaže da je u emisiji "Crvena linija" na Televiziji N1 izneo samo deo informacija koje SLFS poseduje. "Sakupljamo dokaze i čuva-

mo ih na više različitih mesta. Sada treba sačuvati glavu od osionih vlastodržaca (direktori, državni sekretari, ministar), i od ljutih i nezadovoljnih pacijenata. Nije ova situacija nastala zbog kovida 19, već zato što je zdravstveni sistem urušen u prethodnom periodu. Direktori su postavljeni po političkoj i interesnoj referenci, a ne po stručnosti i organizacionim sposobnostima. Preko 80 odsto direktora je u vd. funkciji, što ih drži ucenjenima, i ministar može lako da ih smeni. Na to je ukazala i EK svojim zahtevom prema Srbiji da se institucija vd. potpuno ukine." Panić navodi da su i pre epidemije najveću osionost pokazivale direktorka Klinike za psihijatrijske bolesti koja prenosi vest da je protiv njega podnela krivičnu prijavu za širenje panike i time plaši zaposlene da javno istupe protiv njene samovolje, i direktorka DZ Kuršumlija koja takođe preti krivičnim prijavama.

"Pretila je prijavom kolegi kome je klinički i na osnovu Rtg snimka pluća postavljena sumnja na kovid 19. Napominjemo da je medicinsko osoblje u kuršumlijskom DZ od opreme imalo samo maske, a tek kasnije su dobili rukavice. Desilo se da je direktorka odbila da ga izoluje i testira, zbog čega je on otvorio bolovanje zbog obostrane intersicijalne pneumonije. Direktorka je onda zabranila bolovanja. Kolega je posle golgote koju je prošao u narednih desetak dana na kraju ipak testiran, potvrđen je kovid 19. Upućen je u Niš gde je u Domu za studente proveo dva dana, iako je po uputstvima 'Batuta' pacijent za takvim ozbiljnim komorbiditetom trebalo da bude poslat na bolničko lečenje.

Tek je 13. aprila, usled novog i još težeg pogoršanja stanja, stigao do Klinike za pulmologiju KC u Nišu", navodi dr Panić. Prema njegovim rečima, u DZ Kuršumlija je zaraženo sedam zdravstvenih radnika, radiologija je zatvorena, što direktno ugrožava građane koji su ostali bez osnovne dijagnostike za oboljenje kovid 19.

"Struka", reč koju smo milion puta čuli u poslednje tri nedelje, bila je ponižena do krajnjih granica i pre pandemije, a sad se bori za goli život. Za "fotelju" se ne brijemo, ona uvek opstane.

BILJANA VASIĆ

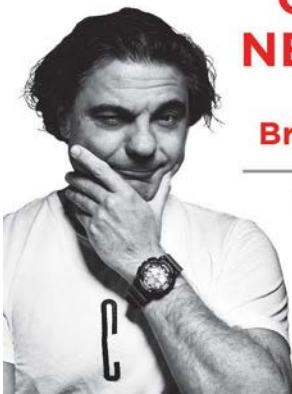
Radio Laguna 93,7FM 100% RADIO

OBAVEZNO NEOBAVEZNO

hitoteka sa
Brakusom i Banjcem

Muzikom i zabavom
protiv nevidljivog
neprijatelja.

Sredom od 19 do 22
dokle god traje
vanredno stanje!!!

Laguna
RADIO 93,7

www.radiolaguna.rs

Dobar narod je zaključan narod

U pravdanju drakonskih mera kojima su u doba korone podvrgnuti građani Srbije brzo se stiže do pitanja "mentaliteta". Ispada da vlast nema kud kad joj je narod takav

Za "Vreme" iz Bona

SPORT I SVEŽ VAZDUH
DOZVOLJENI: Nemački policajci
u razgovoru sa sugrađanima

Foto: AP

Da li su mere protiv pandemije preterane? To pitanje se otima epidemiološkoj struci i graniči sa filozofijom. "Ovo radimo u nadi da ćemo kasnije, možda i uskoro, pogledati unazad i ismevati preteranost mera", napisao je Jan Bogost za američki magazin "Atlantik". "Poenta preterane reakcije je upravo u preterivanju – reagovati preterano, ali sa razlogom."

U tom čitanju je svaka mera opravdana ne zato što je neophodna, nego zato što je *možda* neophodna. A dok nema izvesnosti, bolje je ići na sigurno.

Taj logički međuprostor se puni svim i svačim, uvek radi nekog višeg cilja. "Da bismo sprečili više mrtvih i sačuvali živote ljudi, zato donosimo sve mere. Ako mere za čuvanje života nekoga čine uznemirenim, žao mi je zbog toga, ali će život imati prioritet", rekao je predsednik Aleksandar Vučić najavljujući "najduži vikend u novijoj istoriji".

No, ti isti građani bi mogli da se dosele raznih pitanja. Recimo, kako to da čak ni zemlje u kojima je umiranje masovno nisu uvele policijski čas? U čemu je smisao sabijanja života u nekoliko sati dnevno, ako će u tih nekoliko sati svi pohrliti da se opskrbe? Zašto se penzioneri šalju u nabavku u cik zore, da drežde u redovima u distopijskom sumraku?

ŠETNJA JE ZDRAVA

Nemački istraživač straha Borvin Bandelov je rekao da osećaj vanrednog sta-

nja i straha u kriznim situacijama traje obično četiri sedmice ("Velike oči", "Vreme" 1524). Zbilja, u Nemačkoj je nedeljnik "Spiegel" prošle sedmice već izvestio o "opasnom zasićenju" lošim vestima. Dok je podrška merama protiv virusa i dalje velika, procenat ljudi koji se plaše zaraze pao je u poslednjoj nedelji sa 60 na 52 odsto, a udeo ljudi koji neprestano misle na virus i celu situaciju sa 54 na 45 odsto.

■ Ako u Srbiji umre ukupno 200 ljudi – kao u običnoj sezoni gripa – ko može sprečiti Vučića da kaže da bi bez njegovih mera umrlo barem deset puta više?

Pritom su mere u Nemačkoj – koje neki kritičari nazivaju rigoroznijim nego u vreme Drugog svetskog rata – neuporedivo blaže nego u Srbiji. U Nemačkoj je na snazi takozvana zabrana kontakta, to jest okupljanja u javnom prostoru više od dve osobe koje ne žive u istom domaćinstvu. Izlazak na ulicu, u šetnju ili prirodu, dozvoljen je u bilo koje doba – poželjan čak jer je šetnja dobra za imunitet i psihi.

Jednako kao i u Srbiji, i u Nemačkoj i drugim zapadnim zemljama brojni su izveštaji o kršenju mera, masovnim piknicima i kućnim žurkama. Gradonačelnik ostrva Zilt u Severnom moru Nikolas Hekel ispričao je medijima da mnogi Nemci pokušavaju da dođu do svojih vikendica, što je sada zabranjeno, prurušavajući se u majstore koji treba da izvedu popravke.

Pa ipak, Srbija je jedna od retkih zemalja čija vlast smatra narod toliko nevaljalim da mora pod ključ uz pretnju višegodišnje robije, presude se ekspresno donose na suđenjima putem Skajpa. Premda su društvene mreže tradicionalno mesto gundanja, nađe se i tamo pokoji "prosvećen" gra-

đanin da podrži ovakve mere, tvrdeći da se drukčije sa takvim narodom ne može.

Sociolog Dario Hajrić u razgovoru za "Vreme" podseća na žovijalnost sa kojom je virus dočekan – šoping u Milanu, rakijica i avokado – te na zaokret u vidu pretnje da će nam se groblja prelivati. "Preko noći postali smo stoka koju vlast jedino može štapom da utera u tor zato što smo se ponašali onako kako su nam sami rekli da treba", navodi Hajrić.

ŠIBICARSKI TRIP

Valja se prisetiti Vučićeve opsednutosti "mentalitetom" i neprestanih pokušaja da od Srba napravi Nemce (kad čita Vebera) ili Šveđane (kad otvara Ikeu).

"Mentalitet je zastareo naučni koncept. Ono na šta ljudi misle kada govore o

tome je zapravo politička kultura", navodi Hajrić. "Nismo mi 'neodgovorni po prirodi', nego smo naučeni da ljudi koji se pridržavaju pravila najčešće ispadaju budale, i da ista pravila ne važe za sve. To je posledica iskustva, ne genetike ili nekakvih metafizičkih nacionalnih karakteristika."

Hajrić smatra da je u toku "veliki šibcarski trik" kojim vlast svaljuje krivicu na tobože neodgovorne građane. Dok se kune u "struku", vlast pooštrava mere kao na traci, iako upravo "struka" kaže da je potrebno između jedne i dve nedelje pa da se, možda, vide efekti prethodnih mera.

"Činjenica je da deo građana ne shvata situaciju ozbiljno, ali to je logična posledica življenja u sistemu u kojem ste bombardovani dezinformacijama. Poverenje u državu je s dobrim razlogom urušeno, pa građani moraju na svoju ruku da procenjuju da li su mere opravdane ili ne, da li ih slediti i u kojoj meri. Sluđeni su jer nemaju pouzdan, nepristrasan izvor informacija", zaključuje Hajrić.

NEMOGUĆA PROCENA

Srpska vlast je usred ove krize stigla da se preko dvorskih istraživača javnog mnjenja pohvali da uživa maltene plebisitarnu podršku za čvrstu ruku. Tako je prošle nedelje u magazinu "Ok" javnog servisa direktor agencije Ipsos Predrag Kurčubić rekao da 90 odsto ljudi načelno podržava mere, štaviše da anketе pokazuju da bi čak 70 odsto ljudi podržalo neprestani policijski čas.

Na kraju, moguće je da će narod sve pozlatiti. Srbija već nedeljama čeka tu "odsudnu nedelju" i vrhunac epidemije, a onda će, obećao je Vučić, vanredno stanje biti ukinuto što pre. Začkoljica je u tome što ni tada neće moći da se do kraja proceni da li su mere bile opravdane ili preterane.

Jer, ako umre ukupno dvesta ljudi – kao u običnoj sezoni gripa – ko može sprečiti Vučića da kaže da bi bez njegovih mera umrlo barem deset puta više? Ako umre hiljadu, može da kaže da bi bez policijskog časa umrlo deset hiljada. Ili sto hiljada. I da je sve ovo bilo za naše dobro.

NEMANJA RUJEVIĆ

Danak blagodetima

Sa petnaestak međunarodnih aerodroma, blagom klimom i skoro 84 miliona turista u 2019, od kojih oko osam miliona u februaru ove godine, Španija je bila idealna destinacija za ekspanziju korona virusa

"Zaraza je došla spolja, ušla je preko luka, i brzo se proširila... Ništa od poznatih lekova nije moglo da je zaustavi... Stanovnici su bili primorani da se zatvore u svoje kuće da bi izbegli infekciju. Hiljade ljudi čekalo je da bude sahranjeno..."

Ovo nije citat iz nekih novijih španskih novina, već prepis onoga što je pre petnaestak vekova zapisao Prokopije Kesariski, istaknuti vizantijski istoričar iz 6. veka čiji su spisi osnovni izvor informacija iz tog perioda istorije čovečanstva. Zapis se odnosi na kugu koja je između 541. i 544. godine pogodila svet. Krenula je iz Kine i stigla i do Španije. Arheolog na Univerzitetu Barselona Đordina Sales Karbonelj primetila je neverovatne sličnosti epidemije od pre 15 vekova i ove današnje izazvane korona virusom.

Njen zaključak da se "istorija ponavlja" nije previše originalan, ali su zanimljive sličnosti ove dve epidemije, mada je pre 15 vekova dnevno umiralo između 5000 i 10.000 ljudi. Ali i današnje brojke su dovoljne za veliku zabrinutost.

TURISTIČKA DESTINACIJA

Španija je posle Italije bila druga najviše pogođena zemlja, a poslednjih dana neslavni primat preuzimaju SAD. Ukupan broj preminulih od korona virusa u Španiji, prema podacima od ponedeljka, iznosio je 17.489, a dok ovaj broj "Vremena" stigne do čitalaca brojka će možda preći 20.000 jer je proseak umrlih poslednjih dana malo iznad 500. Najgori dan bio je 2. april kada je registrovano 950 umrlih, a ni naredni 3. april sa 932 nije bio mnogo bolji. Sa druge strane, u nede-

lju, na katolički Uskrs, umrlo je 517 ljudi što je najmanji broj od 6. marta. Izlečeno je 64.727 ljudi.

Mnogi se pitaju da li su posledice mogle biti blaže, da li je vlada zakasnila sa merama, da li je zdravstveni sistem zakazao, da li je urađeno sve što je trebalo, da li su donete odluke ispravne... Mnogo je pitanja, malo preciznih odgovora.

Zvuči grubo, čak i apsurdno, ali možda bi se moglo reći da je Španija proteklih nedelja plaćala, i još uvek plaća, visoku cenu svojih pogodnosti. Kao neki danak onome što joj je priroda podarila i što je odavno zaštitni znak zemlje i motor njene ekonomije. Reč je, naravno, o klimi i turizmu.

Španija ima oko 6000 kilometara obale, gotovo sa svih strana je opasana morem. U velikom delu zemlje ima blagu mediteransku klimu sa mnogo sunčanih dana a na Kanarskim ostrvima, koja su bliža Africi nego Evropi, i afričku klimu. Lepo vreme, plaže, brojni hoteli, mediteranska kuhinja i ostali turistički resursi privukli su samo u 2019. godini 83,7 miliona turista što je bilo 2,82 odsto više nego prethodne godine. To je bila sedma uzastopna godina sa rastom broja turista.

Epidemija korone nije stigla u jeku turističke sezone, najviše poseta je u julu i avgustu, ali mart je bio sasvim dobar period za turiste iz krajeva Evrope i sveta u kojima se taj mesec još uvek smatra zimskim. Podaci kažu da je tokom februara 2020. u Španiju ušlo oko osam miliona turista i sasvim je logično da je poneko u potrazi za suncem kao neželjeni "suvenir" doneo i virus.

Španija se na kopnu graniči sa Portugalijom, Francuskom i Andorom, formalno i sa Gibraltarom. Od pojave virusa kontrola na granicama je pooštrena, ali dok nije uvedeno vanredno stanje, na aerodrome

NI TURISTA NI STANOVNIKA:

Puste ulice Barselone

Foto: AP

de. Za glavnu turističku sezonu još ima nade, pod uslovom da se virus pobedi. U turizmu radi 2,6 miliona ljudi, španska državna kasa puni se sa oko 92 milijarde evra od sunca, mora, pršute, vina i morskih plodova, ali kakvo će biti leto ove 2020. niko sa sigurnošću ne može da prognozira.

U STANJU ČEKANJA

U svakodnevnom životu je stalo sve što je moglo da stane, od škola do sporta. Građani su prilično disciplinovani i strpljivi, mnogi su od muke otkrili onlajn kupovinu, koja funkcioniše besprekorno. Sve što ljudima treba može da se naruči preko interneta, dostava stiže na kuću uz prethodnu najavu putem SMS-a ili imejl poruke. Dostavljač ostavlja kutiju pred vratima, nema fizičkog kontakta.

Situacija je nametnula novu vrstu socijalne aktivnosti. Ljudi posle aplauza lekarima u 20 časova ostaju na terasama i igraju uz muziku koju neko pušta za ceo komšiluk. Na terasama se igra i tombo-la, izlazak odraslima, pa ni starijima, nije ograničen ako se ide u nabavku namirnica ili do apoteke, ali đaci već mesec dana ne idu u škole i ne mogu napolje. Tu i tamo se čuje gundanje na Evropsku uniju koja "ne pomaže dovoljno".

Tamara Đermanović, profesor humanističkih nauka na Univerzitetu Pompeu Fabra, kaže za "Vreme": "Svako se snalazi kako zna i ume. Ja ne gledam vesti od kada je broj mrtvih premašio 5000 jer to deluje zastrašujuće, depresivno. To je moja odbrana."

Čeka se da se steknu uslovi za nastavak normalnog života. Sportski klubovi dogovaraju sa igračima smanjenje plata i do 70 odsto, sportisti uglavnom razumeju situaciju i pokazuju visok stepen solidarnosti. Rukovodioci liga i takmičenja razbijaju glavu kako da sezonu privedu kraju. Uskoro se očekuju više temperature na koje, navodno, korona virus nije otporan pa bi, bar teoretski, uz nešto povoljnije brojke nedelje koje dolaze trebalo da donesu više optimizma i kakav-takav povratak u normalu. Posledice nenormalne izračunavaće se još dugo.

VLADIMIR STANKOVIĆ

■ Izlazak odraslima, pa ni starijima, nije ograničen ako se ide u nabavku namirnica ili do apoteke, ali đaci već mesec dana ne idu u škole i ne smeju napolje

u Madridu, Barseloni, Valensiji, Malagi, Sevilji, Bilbaou ili San Sebastijanu sletelo je na stotine aviona. U nekima je kao slepi putnik stigao i virus.

ZNA SE KO JE KRIV

Španija je zemlja sa relativno dobrim zdravstvenim sistemom koji, kao i svuda na Zapadu, ima državni i privatni sektor. Državni je rasprostranjeniji, ali je privatni efikasniji. Oni koji mogu da plate mesečne kvote čiji iznos zavisi od starosne dobi klijenta (što ste stariji plaćate više) mogu da računaju na brže specijalističke preglede. Lekari često rade u oba sektora i svojski se trude da svoj posao obave maksimalno dobro. Svake večeri, kao i u Srbiji, dobijaju gromki aplauz za svoje požrtvovanje i rizik kome se izlažu.

Epidemija je uticala na izvesno smirivanje političkih tenzija, posebno na relaciji Madrid–Barselona. Ni najveći katalonski nacionalisti nisu se usudili da za virus optuže "one u Madridu" (što je omiljena adresa za sve što ne valja u Kataloniji). To ne znači da su politička gloženja sasvim eliminisana.

Dok premijer Pedro Sančes apeluje na jedinstvo i traži "pakt o nacionalnoj rekonstrukciji" uz opasku da "ovaj rat niko ne može da dobije sam", iz redova opozicione Narodne partije i autonomnih vlada nekih regiona stigle su paušalne kritike u stilu da "narod gubi poverenje

u vlast". Katalonski premijer Kim Tora bio je najoštrij rekaš da je delimičan povratak na posao (od ponedeljka), što je najavila vlada, "znak nepaženje". Najavio je da Đeneralitat (katalonska vlada) "neće sedeti skrštenih ruku i da će preduzeti sopstvene mere".

NEIZVESNA SEZONA

Vlada je po drugi put produžila vanredno stanje za petnaest dana. Novi rok je 25. april, ali nema nikakve garancije da će posle toga biti ukinuto. Optimisti pominju kraj aprila.

Ohrabruje da je krajem prošle i početkom ove nedelje broj umrlih bio u blagom padu. Vlada je najavila povratak zaposlenih na posao uz striktno poštovanje mera zaštite. Za dolazak na posao preporučeno je individualni transport, u javnom prevozu u Madridu od ponedeljka se deli 10.000 maski koje su, kao i rukavice, obavezne, razmak između ljudi mora da bude najmanje dva metra. Gde god je moguće preporučeno je da se radi od kuće a da radno vreme bude fleksibilno. Ruke treba da se peru najmanje pet minuta.

O ekonomskim posledicama pandemije još se ne izvode računicе, ali jasno je da će šteta biti ogromna. Najviše će stradati male firme i samostalni poslenici. Tokom takozvane Svete nedelje oko katoličkog Uskrsa u Španiji se uvek kreće ogroman broj ljudi. Za ovaj Uskrs niko nije išao nig-

Imunitet krda i mentalitet marve

Sve se vrti oko novoinficiranih, umrlih, pacijenata na intenzivnoj nezi, izlečenih, ukupno testiranih. Pa potom opet, novoinficirani, umrli, na intenzivnoj, izlečeni, ukupno testirani. Pa opet. Zemlja po zemlja. Kontinent po kontinent

Za "Vreme" iz Ljubljane

Ozbiljni mediji imaju ljude koji su svakog dana zaduženi da u Eksel tabelu upisuju brojeve. Ti brojevi su takođe ljudi, kao i ti novinari što ih upisuju, samo su ovi u kolonama bez imena i prezimena. Ponekad se upiše prosek godina, uglavnom u onoj koloni o preminulima. Pa tako neko od 40 i neko od 80 sada u proseku ima 60 godina.

I, eno ih svi leže u pravougaonicima tabele, raspoređeni u jedinicama, deseticama, stotinama, hiljadama, destinama hiljada. Stotinama hiljada. Novoinficirani, umrli, na intenzivnoj, izlečeni, ukupno testirani.

Kada bi čovek izašao sada na ulicu bilo kog grada u Evropi i to ponavljao sporo, sa pola glasa, zvučao bi kao domaštani popisivač iz Kamijevog remek-dela. Kao autentični žitelj Orana iz *Kuge*. Ozbiljan, temeljan, bez milosti, bez empatije, sistematičan. Hladan. Matematičar. Statističar. Precizan.

Jer ovo što nam se danas događa nije za ofrlje. Nije za otprilike. I nije, videćemo već od sredine marta, za sprdnju i začikavanje. Za podbadaње plašljivijih ili ozbiljnijih. Nije za novu kolonu u Eksel tabeli viceva, da se kolonama o Piročancu, pa o Lali, pa o Muji, pa o Crnogorc, pa o svakome, doda i tabela sa vicevima o koroni. Nije, pokazaće se brzo.

VIKA IZ BEOGRADA

Narod se, uprkos svem tom anesteziraju i potcenjujućim kvotama ponuđenim na kladionicama dežurnih kritičara svega i svačega, veoma brzo prenuo. Proradio je specifični imunitet krda. Da se sabere kada čuje da je vuk u obližnjoj šumi, ili kada vidi sveže tragove hijena iz svoje šume, ili nekih drugih članova menažerije. Možda nije imunološki najbolje spremljen za ovaj virus, ali za zveri je zapet otkad je vremena.

Gledajući iz ne baš izdaleke, disciplinovane Slovenije, greh je reći da dve granice južnije žive varvari. Neko bi pomislio da je tako, koliko se glasno viče na njih. Toliko glasno da se galama iz Beograda, preko Zagreba, jasno čuje sve dovde. Negde, tu

PRAZNE ULICE: Ljubljana

Foto: Vogel Voranc

i tamo, odjekne i po novinama. Elem, da za to nema razloga, evo precizne statistike: sa tri dana razmaka početkom aprila i u Srbiji i u Sloveniji je registrovan identičan broj kršenja mera donetih zbog koronavirusa – 700.

E, sad, Slovenaca je tri i po puta manje. Šta ćemo s tim? Hladna matematika će ovaj put stati na stranu Srbina i reći da je on odgovorniji za isto toliko puta od svog zapadnog rođaka. Bar u ovom slučaju.

POHVALA I POKUDA

U *Strancu*, još jednom Kamijevom remek-delu, glavni junak Merso kao da ne oseća ništa spuštajući majčin kovčeg u zemlju. Prethodno je stavlja u dom i tek onda dolazi na njen pogreb. Odsutan poput kamena, tako će kasnije čekati i svoj kraj. Giljotinu.

Naša kuga, ne ona Kamijeva, ne zna gde je došla. Sakrivena u strašnoj šifri COVID-19 zaboravila je da mi ovde nismo stranci i da nećemo starcima kod kuće okrenuti leđa, gurnuti ih u nemilost svetske berze respiratora, domaće pripremljenosti na ovakve užase ili moguće vakcine za koju se ne zna kad će doći. I da će krdo izdržati, možda i gladno. Za više dobro. Da će se rođacima u Sloveniji hvaliti kako su Kinezi obišli bolnicu u Kragujevcu i primetili da je jedna od najspremnijih koju su videli. Bilo to tačno ili ne, Kragujevčani će to pominjati sa ponosom kao lični uspeh, iako direktne veze sa tim uspehom nemaju. Ali, to je jedinstvo krda kada je u opasnosti. To su te moralne poredice koje učine dan ili sedmicu boljom. Naročito ako svaka liči na prethodnu. Ili kao ona kad se pozove kum, opet u Sloveniji, da mu se opiše kako se disciplinovano čeka red na Novom Beogradu. Ili u Kaluđerici.

Pa zašto se onda Srbinu autoritet ne obraća kao Slovincu, čiji ministar izađe i zahvali ljudima na poslušnosti, na disciplini? Na kakvom-takvom pokušaju da se izgradi osećaj krda kad već ne može imunitet? Zašto mu niko ne kaže: "Ti si dobar. Ti vrediš. Ti si pokazao da možeš da se organizuješ. Danas ćeš za ovo, sutra za nešto još važnije. Znam da ti nije lako, ali izdržavaš! Hvala ti?"

Zašto se, zaista, niko mom Srbinu kod kuće ne obrati tako? Kao inteligentnom biću koje reaguje na pohvalu, koje uspešno odoleva vekovima da ne usvoji mentalitet marve, koja samo na bič reaguje? Ili na naslovnicu tabloida usranu kao i sadržaj.

MERA PRISTOJNOSTI

U Sloveniji je u ponedeljak zabeleženo samo sedam novoinficiranih. Možda će ih u utorak i sredu biti još manje, ali *ded lajn* za tekst je ponedeljak do tri. Slovenija je, čini se, uspela da zajaše krivu. Da joj sedne na grbinu i spusti glavu u prašinu. Da je lomi. Celo krdo je selo na taj dijagram i hoće da ga izgazi kopitama. Složno, solidarno. Uz poneki prekorač, ali i podstrek.

Neko iz krda usred tog gušanja, usred kovitlaca prašine u borbi sa krivom, usred vrisaka prežaljenih, uzdača ozdravelih, šuštanja zaštitnih odela lekara i sestara, bipera respiratora, hvata opet Kamiju, i opet remek-delo *Kugu*. Deo kada već, od umora i toliko viđene smrti oko sebe, zombirani dokor Riju odgovara na pitanje kako se ona može pobediti.

"Pristojnošću. Možda izgleda kao suluda ideja, ali jedini način da se pobedi kuga je pristojnošću", odgovara on. Na dodatno pitanje šta bi pristojnost mogla da znači u ovom slučaju, doktor odgovara: "U mom slučaju, to bi bilo to da se bavim svojim poslom."

Posao svake države koja drži do sebe i koja planira da postoji još neko vreme, bez sumnje je to – da radi na izgradnji mentaliteta krda, a ne marve.

VLADIMIR BANIĆ

Humanitarna diplomatija

Moskva je odmah posle početka pandemije virusa kovid-19 fleksibilno prilagođavala spoljnopolitički nastup. Dok se epidemija razvijala u Kini, Kremlj je bio vrlo oprezan, s obzirom da dve zemlje pokušavaju unaprediti privredne odnose. Čim je pandemija počela da se širi u Evropi i Americi, Moskva je javno saopštavala da je Zapad nespreman i nedovoljno sposoban da spreči infekcije svojih građana. Za operaciju humanitarne diplomatije Italija je bila savršen izbor. Ne treba zaboraviti da je Italija jedna od najvažnijih NATO zemalja i zato idealna za humanitarnu projekciju interesa

Svetska pandemija virusa kovid-19 nam je, na žalost, generisala i novu vrstu, do sada malo viđene, diplomatije. Sama po sebi, diplomatija predstavlja sredstvo spoljne politike države i do sada smo u teoriji poznavali više vrsta diplomatskih strategija, poput preventivne, javne, ekonomske, protivpobunjeničke, migracione, nuklearne, talačke ili tzv. *gunboat* (topovnjača) diplomatije. Međutim, pandemija nam je eksplicitno ukazala i na humanitarnu diplomatiju, koja se u prethodnom periodu mogla samo naslućivati. Definicija humanitarne diplomatije jeste da ona predstavlja upotrebu humanitarne pomoći kao sredstva za postizanje diplomatskog cilja. Načelno predstavlja vrstu asimetrične diplomatije koju jače države često koriste da etabliraju svoje interese. Za razliku od humanitarne intervencije, koja za cilj ima široki nivo obuhvatnosti građana i društveni oporavak zemlje, humanitarna diplomatija nastoji da bude što jeftinija, ali da istovremeno obezbedi široku medijску vidljivost. Sama činjenica da se radi o humanitarnim aktivnostima izaziva emocije kod korisnika pomoći, a uz dodatnu meku moć kroz aktivnost medija i državne administracije stvaraju se humana "božanstva".

U novije vreme, humanitarnu diplomatiju najčešće je koristila Moskva. Još 2014. godine, beli konvoji kamiona kamaz krenuli su sa isporukom humanitarne pomoći (hrane i lekova) za ukrajinski Donbas. Rusija je od toga imala višestruku korist. Sa jedne strane, na kreativan način poslala je poruku međunarodnoj javnosti da se u Donbasu radi o unutrašnjem ukrajinskom sukobu, a da Rusija želi samo da pomogne. Sa druge strane, humanitarni konvoji su bili veoma uspešni u uspostavljanju privremenih primirja i pritisaka na Kijev, naravno, u vreme kada je to Moskvi odgovaralo. Slično je bilo i u Siriji, ali u manjem obimu jer im je i spoljnopolitički interes tamo manji. I po pravilu, svaka humanitarna pomoć se medijski eksploatisala na više načina, sa veoma bitnom emotivnom porukom.

Ni ruska humanitarna pomoć u jeku pandemije nije izuzetak. Italiji je dostavljena pomoć u vidu medicinske i zaštit-

Piše: **Dragan Šutanovac**

Predsednik Saveta za strateške politike

ne opreme, timova virusologa, epidemiologa, medicinskih sestara i pripadnika vojske specijalizovanih za dezinfekciju ulica aerosolima. Simptomatično je da su Rusi već bili spremni za pomoć jer su nalepnice sa ruskim i italijanskim zastavama i grafike sa porukom "Dalla Russia con amore" bile odštampane, a oprema i ljudi spremni za putovanje. U vreme kada se proverava žilavost sposobnosti i državnog sistema, a sa umanjenom spremnošću za reakciju, svaka pomoć je dobrodošla, posebno ona protkana emotivnim porukama. Da bi se kroz pomoć Italiji obezbedila win-win pozicija, neophodno je bilo i dodatno začiniti

celu situaciju lažnom veću kako Poljska nije odobrila prelet aviona sa humanitarnom pomoći Italiji. Ruski mediji očigledno vode kampanju širenja dezinformacija kako bi podstakli paniku, sejali nepoverenje i pogoršali posledice virusa korona na Zapadu, navodi se u dokumentu EU, a koji upravo potvrđuje i slučaj sa Poljskom.

Moskva je odmah nakon početka pandemije virusa kovid-19 fleksibilno prilagođavala spoljnopolitički nastup. Dok se epidemija razvijala u Kini, Kremlj je bio vrlo oprezan, s obzirom da dve zemlje pokušavaju unaprediti privredne odnose. Čim je pandemija počela

da se širi u Evropi i Americi, Moskva je javno saopštavala da je Zapad nespreman i nedovoljno sposoban da spreči infekcije svojih građana. Za operaciju humanitarne diplomatije Italija je bila savršen izbor. Ne treba zaboraviti da je Italija jedna od najvažnijih NATO zemalja i zato idealna za humanitarnu projekciju interesa. Ali tu su i privredne mogućnosti jer će rusko tržište biti još interesantnije posle krize, kako bi se obnovila privreda Italije. Zauzvrat, Italija će sasvim sigurno lobirati u Briselu za ukidanje sankcija Rusiji zbog aneksije Krima. Tako da natpisi inspirisani filmom Džejsa Bonda *Iz Rusije sa ljubavlju* predstavljaju veoma snažno sredstvo diplomatskih napora. Efikasnost takve vrste humanitarne diplomatije sigurno će biti predmet suda istorije.

Svako za sebe, niko

NESTAJALA NA PUTU PO EU: Kineska pomoć za Italiju
Foto: AP

Kako se pandemija razbuktavala, u više navrata izgledalo je da Evropska unija može postati najveća žrtva kovida-19. To se dalo zaključiti i po atmosferi u Evropskoj četvrti, sedištu evropskih institucija u Briselu koji je, kao i mnoge evropske prestonice, ličio na grad duhova od kada je 18. marta i u njemu zavedena blokada.

Malo po malo Evropa je paralizovana. I najotvorenija društva zamrznuta su u strahu od zaraze koju neki opisuju kao najveću u poslednjih sto godina. Porožne i donedavno nevidljive granice unutar Šengena zone su zatvorene. Ljudska prava, poput slobode kretanja, su negde milom, a negde silom suspendovana. Pusti su stadioni, muzeji, pozorišta i kafane. Nema kulturnih, sportskih, bilo kakvih javnih i masovnih manifestacija.

U tekstu "Kako je Evropa pala na testu korona virusa" magazin "Politiko" konsta-

tuje kako su Evropljani propustili da čuju upozorenja stručnjaka da nijedna zemlja ne može sama da se bori protiv virusa, jer i najnaprednijim zdravstvenim sistemima pretila opasnost od urušavanja.

Ričard Hačet, koji je učestvovao u obuzdavanju gotovo svih glavnih epidemija u poslednje dve decenije (nipah, SARS, MERS, ebola, zika), a sada predvodi međunarodnu Koaliciju za epidemijske pripreme i inovacije, na skupu ekonomske i političke elite u Davosu mesec dana pre izbijanja epidemije u Italiji opominjao je svetske lidere da ne preduzimaju neophodne epidemijske pripreme. Predsednica Evropske komisije Ursula fon der Lajen je u svom govoru u Davosu pominjala problem Libije i bezbednost u okruženju EU, ali pandemiju pominjala nije.

Prema magazinu "Politiko", jedan od klastera virusa korona iz koga će krenuti lavina je ironijom slučaja bio i austrij-

ski grad Išgl preko puta Davosa, na drugoj strani Tirolskih Alpa.

Vrhunski naučnik u Evropskom savetu za istraživanja (ERC) Mauro Ferari podneo je ostavku saopštivši da je duboko uznemiren reakcijom EU na ono što je opisao "tragedijom eventualno neviđenih razmera". "Gardijan" piše da je predlog koji je on uputio početkom marta u Briselu o uspostavljanju posebnog programa za borbu protiv kovida-19 "upravljački organ ERC jednoglasno je odbio". "U vreme kriznih situacija ljudi i institucije vraćaju se svojoj najdubljoj prirodi i otkrivaju svoj pravi karakter", napisao je Ferari. Evropski savet za istraživanja ga je optužio da nije razumeo svoju ulogu.

Dan nakon što je Svetska zdravstvena organizacija proglasila globalnu opasnost po javno zdravlje, tehnostrate u evropskim prestonicama i agencijama EU sazvali su vanredni sastanak Ko-

za sve

Kada je pandemija postala stvarnost, države Evropske unije su uprkos zaklinjanju u do sada nevideno jedinstvo reagovala sebično i haotično

miteta za zdravstvenu bezbednost na kome su samo četiri zemlje izvestile da će im nedostajati oprema za zaštitu ako se razbuktala epidemija. Pominjalo se da Afrika, sa populacijom tri puta većom od evropske, ima samo dve laboratorije za ceo kontinent.

SEBIČLUK I PANIKA

U vreme kada se pandemija iz Kine premeštala u Evropu, u centru evropske političke pažnje bila je poslednja sednica Evropskog parlamenta u kojoj su učestvovali poslanici iz Britanije.

U Briselu je najviše rukovodstvo (predsednica Evropske komisije Ursula von der Leyen, predsednik Saveta Šarl Mišel i predsednik Parlamenta David Sasoli) na početku mandata bilo fokusirano na probleme na granici sa Turskom. Činile su se realnim pretpostavke da bi širenje epidemije u prenaseljenim, siromašnim izbegličkim objektima moglo da izazove zdravstvenu katastrofu. Komplikovala se migracijska kriza koja je od 2015. godine razotkrila koliko je solidarnost unutar EU ograničena, jer je pograničnim zemljama poput Italije ili Grčke pružana neadekvatna finansijska, tehnička i institucionalna podrška.

Nakon što je u nedelju 23. februara u jedanaest gradova u Lombardiji proglašeno stanje blisko karantinu, a austrijske vlasti zaustavile voz iz Venecije za Minhen, ministri zdravlja Austrije, Italije, Francuske, Slovenije, Švajcarske, Nemačke i Hrvatske putuju u Rim i slažu se da bi u datom trenutku zatvaranje granica bilo disproporcionalno i neefikasno. Slažu se da veliki skupovi i masovne manifestacije treba da budu otkazani. Valter Rikiardi, savetnik italijanske vlade i profesor higijene i javnog zdravlja na rimskom katoličkom univerzitetu Sakro kure, preneo je osećaj da su sa izuzetkom predstavnika Francuske i Nemačke svi ostali mislili da je "problem Italija – a ne virus".

Kako se epidemija u Italiji ubrzala, njeni čelnici su 26. februara 2020. godine zatražili dodatnu zaštitnu opremu i respiratore od Koordinacionog centra za hitno

reagovanje, dakle, od kriznog središta EU. Članice EU počele su da šalju pomoć Italiji tek sredinom marta. Nakon što je Kina Rimu počela da pruža značajnu pomoć (medicinske stručnjake, zalihe i opremu), evropski mediji, panditi i političari su gundali zbog širenja kineskog mekog uticaja, dok su njihovi državni agenti otimali traženu kinesku medicinsku opremu gde su stigli. Dok su evropski lideri gledali slike iz italijanskih bolnica, iza scene u evropskim prestonicama je rasla panika. Počeli su da shvataju da i oni sami mogu doći na red.

U nastojanjima da najviši talas epidemije ne zaguši zdravstvene sisteme, u Evropi su primenjivane različite epidemiološke strategije, od zabrana kretanja u većini zemalja, do puštanja da se širenjem pandemije postigne takozvana "imunizacija stada", što su pokušavali u Holandiji, Velikoj Britaniji pa odustali, a najupornije se držali u Švedskoj, gde epidemiolozi veruju da će se umerenim širenjem zaraze povećavati kolektivni imunitet i smanjiti mogućnost da zemlju pogodi drugi talas kao onaj za vreme epidemije španske groznice 1918. godine, koji je u Švedskoj bio tragičniji od prvog.

Karin King, koja se bavi epidemiologijom i infektologijom, objašnjava za "Tajm" da je Švedska jedinstvena po tome što nema mnogo međugeneracijskih domaćinstava, pa je samim tim tamo visok nivo socijalne distance u koju se kao praktično jedino sredstvo sada uzdaju epidemiolozi: 40 odsto švedskih domaćinstava čini jedna osoba bez dece.

To je skandinavska karakteristika. U Danskoj 0,9 odsto ljudi od 30 do 49 godina žive u istom domaćinstvu sa roditeljima. Prema istraživanju bonškog Instituta za ekonomiju rada "Moric Kan", najveća mogućnost prenošenja epidemije porodičnim kanalima u Evropi je po tom kriterijumu u Srbiji 32,9, slede Poljska sa 30,4 i Italija 23 odsto. U Indiji taj procenat iznosi 53 odsto.

U jeku epidemije 10. aprila se pokazalo da Švedska ima 86 smrtnih slučajeva od kovida-19 na milion stanovnika, što je

bilo više nego u svim ostalim nordijskim zemljama (Finska je u tom trenutku imala devet, Norveška 20, a Danska 43). To je daleko manje dramatično nego u zemljama u kojima se epidemija razbuktala: U Španiji je 13. aprila bilo 343/1.000.000, u Belgiji 337, u Italiji 329, u Francuskoj 221... Jedno od žarišta u Švedskoj je bio stokholmski kvart Kungsholmen u kome žive imigranti iz Somalije.

Pandemijski podaci su razbuktali kritike i pokazali efekte neoliberalne demonstaze države blagostanja. Tako tradicionalno socijalna država Švedska ima samo pet kreveta za intenzivnu negu na svakih 100.000 stanovnika, manje od nje u Evropi ima samo Portugal. Stokholmski mediji pišu da je Švedska devedesetih godina razmontirala većinu poljskih bolnica koje su bile čuvane za slučaj velikih katastrofa.

TRI KRIZE

Britanska medicinska revija "Lancet" konstatuje da globalna pandemija kovida-19 konvergira sa tri globalne krize zbog kojih će se još više proširiti, a na koje će uticati: sa krizom upravljanja, sa ekonomskom i migracionom krizom. Ona otkriva limite ne samo spremnosti pojedinih nacija, već i transnacionalnih sistema upravljanja javnim dobrima, poput zdravstvene zaštite, piše "Lancet".

Evropski ministri zdravlja, među kojima su tokom krize četvorica otišla sa dužnosti ili su otpušteni, najpre su se hvalili u Briselu da su njihovi sistemi spremni, a onda su jedna za drugom najmoćnije države zadržavale za sebe osnovnu opremu i nesretno zatvarale granice poremetivši trgovinu i otuđujući građane.

Francuska vlada je 3. marta uspostavila kontrolu nad proizvodnjom medicinske opreme, rekvirira maske i ograničava cene dezinfekcionog gela. Nemačka je pojačala kontrolu južnih granica, što je bio signal ostalim zemljama EU da takođe

EVROPSKA KOMISIJA I URSULA FON DER LAJEN: Prekasno reagovanje

Foto: AP

podignu barijere. Prekogračni promet medicinskih sredstava je zabranjen.

Nemački ministar spoljnih poslova Hajko Mas u intervjuu nedeljniku "Spiegel", na kritiku takvog ponašanja hladno odgovara poredeći reakciju država sa uputstvom o ponašanju putnika u avionu za slučaj dekompresije, po kome svako prvo sebi treba da stavi masku, a tek onda da spasava druge.

SENKA 2008.

Učestale su procene da će zbog zauzimanja ekonomske aktivnosti za pandemijom uslediti i recesija gora od one 2008, i da će ona dovesti do povećanja nezaposlenosti i gubitka dohotka, posebno u zemljama koje su već od ranije u nezavidnom položaju.

Decenija štednje nakon finansijske krize 2007–2008. godine imala je razorne zdravstvene i socijalne učinke i učinila je ugrožene grupe još ranjivijima na socijalno-ekonomske posledice pandemije. Do danas ne postoji štit socijalne zaštite na nivou cele EU niti minimalni socijalni prag. Javni zdravstveni sistemi u nekoliko zemalja EU rade sa smanjenim kapacitetom zbog mera štednje i tokom reagovanja na pandemiju suočavaju se sa bitnim ograničenjima, piše "Lancet".

Da se u ovoj pandemijsko-ekonomskoj krizi vidi senka prethodne krize pokazuje i analiza evropskih javnih finansija tokom velike recesije 2008. godine, objavljena u januaru 2020, koju je na osnovu podataka iz Francuske, Nemačke, Irske, Italije, Španije i Velike Britanije uradila

grupa autora sa Instituta za javne politike Pariske škole ekonomije, sa Univerziteta Manhajm i londonskog Instituta za fiskalne studije.

Na primer u Nemačkoj, koja je spremnije od drugih dočekala pandemijski cunami, kresanje troškova za javne službe bilo je malo i uglavnom se svodilo na smanjenje finansijskih taksi, a više se odnosilo na redukciju potrošnje u administraciji i u vojsci. U Francuskoj, Italiji i Španiji, koje su među evropskim zemljama do sada bile najpogođenije pandemijom, u ondašnjim merama štednje veći deo redukcije javne potrošnje se odnosio na kresanje budžeta javnih službi, a najviše u oblasti obrazovanja i zdravstva.

PETSTO MILIJARDI

Lideri EU će na samitu 23. aprila odlučivati o paketu od 540 milijardi evra, o čemu su se prošle nedelje složili njihovi ministri finansija. Oni su preporučili da fond Evropske investicione banke od 200 milijardi garantuje zajmove kompanijama u finansijskim nevoljama, i odobrili privremeni plan od 100 milijardi evra za reosiguranje zaposlenosti. Ministri EU su se složili da najteže pogođene zemlje mogu brzo da koriste fond jemstava Evrozone od 240 milijardi, pod uslovom da novac bude do kraja pandemije trošen na zdravstvene sisteme.

Sporazum je usvojen dan nakon što je italijanski predsednik vlade Đuzepe Konti, čijim rečima je 18.000 mrtvih u evropskom epicentru pandemije davalo težinu, opomenuo da postoji rizik da odnosi unu-

tar bloka kolabiraju. "To je veliki izazov za egzistenciju Evrope", rekao je za BBC.

Na pitanje da li je to dovoljno, jedan diplomata kaže: "Ne znam!"

POMOĆ STIŽE NA NAPLATU

Bivši grčki ministar finansija Janis Varufakis piše u "Gardijanu" da danas poruka za Italijane, Špance i Grke zapravo glasi: "Vaša vlada može da pozajmi velike iznose iz evropskog fonda za spašavanje. Nema uslova. Primaćete i pomoć za plaćanje naknada za nezaposlene iz zemalja u kojima je zaposlenost bolja. Ali, u roku od godinu ili dve, u trenutku kada se vaše ekonomije oporavljaju, biće potrebne ogromne nove mere štednje kako bi se finansije vaše vlade vratile u red, uključujući otplatu sredstava utrošenih na naknade za nezaposlene. To je ekvivalentno pomaganju palima da ustanu, uz udaranje po glavi kad počinju da se dižu..."

Italija i Španija traže uvođenje takozvanih "korona obveznica", kojima bi sve države EU zajednički garantovale za kredite koje budu uzimale ugrožene zemlje. Njihovom predlogu su se suprotstavili Holanđani i Nemci. To pitanje će se rešavati na sledećem samitu. Pitanje je, zapravo, da li će se do tada ublažiti skepsa Nemačke koja će se o tome najviše pitati zbog ekonomske moći, a i zbog činjenice da u julu preuzima rotirajuće predsedavajuće mesto u Savetu Evrope.

Nedeljnik "Spiegel" piše da vlada Angele Merkel sugerise biračima da ima nešto trulo u tim obveznicama, koje bi na kraju morali da plate nemački poreski obveznici jer Italijani, navodno, nikada nisu bili osobito dobri u rukovanju novcem, te da bi bilo kakvi ustupci Špancima i Italijanima izgledali kao poraz.

Pandemija je prouzrokovala ljudsku i medicinsku tragediju u Italiji i Španiji, posebno zbog strogih mera štednje koje im je Brisel naložio, a ne zato što su živeli iznad svojih mogućnosti, konstatuje "Spiegel" uz naglasak da je Evropska unija trenutno usred egzistencijalne krize, a da je delovati kao čuvar finansijskih vrlina u takvoj situaciji uskogrudno i zlobno.

MILAN MILOŠEVIĆ

Muzika nade i beznada

Foto: AP

Pevanje Andree Bočelija u praznoj Milanskoj katedrali koje se uživo prenosilo na Jutjubu nije bio koncert, već molitva u pesmi. Kod nas Supernova najavljuje koncert koji će u pandemijskim uslovima održati Aca Lukas. To mu dođe kao dijagnoza višenedeljne splavarske apstinencije

Prošlog vikenda vernici su proslavili Uskrs po gregorijanskom kalendaru. Papa Franja je u samoći održao službu u Bazilici Svetog Petra u Rimu, simbolično poručujući vernicima da je svaki dom postao hram božiji. Takođe je poslao snažnu poruku "gradu i svetu" kritikujući ravnodušnost i egocentrizam današnjeg sveta.

Istog popodneva u Milanu, koji je strahovito pogođen posledicama epidemije kovid-19, održan je neobičan koncert u Milanskoj katedrali. Na poziv grada Milana i Duoma, tenor Andrea Bočeli nastupio je u potpuno praznoj katedrali, a pratio ga je samo orguljaš Emanuele Vijanelli. Ovaj nastup je najavljen na društvenim mrežama, a mogli ste ga videti na Jutjub strimingu uživo. Dela koja je Bočeli izveo specijalno su aranžirana za ovu priliku, a svakako su najveći utisak ostavili *Ave Maria* i *Amazing Grace*, koju je pevač izveo na kraju programa izašavši pred ulaz katedrale. Ovaj koncert je samo deo napora koje Bočeli i njegova fondacija čine, jer od početka epidemije prikupljaju i doniraju sredstva za nabavku instrumenata i opreme za medicinske radnike u Italiji.

Prenos je, po našem vremenu, počeo u 19 sati. Bio je to jedan od trenutaka kada smo na internetu mogli da doživimo osećaj živog prenosa jednog istorijskog događaja. Prema informacijama koje sam pratio tokom koncerta, oko 2,7 miliona ljudi bilo je samo na kanalu Andree Bočelija, dok su televizije (a među njima i naš RTS) snimak koncerta emitovale sutradan. Svakako je važno da naša publika vidi ovaj nastup, ali je u snimku izgubljen taj magični osećaj prikovanosti za ekran, osećaj jedinstva i doživljaj da smo svedoci nečeg što nas kao pojedinca besкраjno nadilazi.

Slika slepog pevača u velelepnoj katedrali, biseru gotičke arhitekture, u gradu i regiji gde su mrtvi u sanducima čekali na red za sahranu, nije mogao da ostavi ravnodušnog nikoga, bez obzira da li ste vernik ili ateista. Samo u Italiji je moguće da iz strašne tragedije nastane nesvakidašnja lepota. Od malena sam naučio da se nakon velikih tragedija tokom dana žalosti u medijima emitovale isključivo klasična muzika. Još davno mi je postalo jasno da je time klasika još više pomerena od običnog konzumenta dobivši etiketu "groblijanske muzike".

Koncert u milanskoj katedrali bio je sve samo ne "groblijanska muzika", jer je uprkos sakralnom repertoaru na Uskrs bio pobjeda Života, u svakom zamislivom smislu. Pobjedila je ideja o vaskrsnuću nakon smrti, lepota je pobjedila strašne slike bolnica i kovčega, a čovek se pojavio kao Glas, iz najdublje samoće kao nada u spasenje.

Da se razumemo, u redovnim okolnostima, Andrea Bočeli svakako nije moj omiljeni izvođač, njegov dar je da svoj glas ume da uklopi u druge žanrove popularne muzike, dosta uspešno. Međutim, njegovo pevanje u Milanu nije bio koncert već molitva u pesmi. Na to, čini mi se, niko nije mogao da ostane imun, eto još jedne medicinske metafore. Detalj koji je dao dodatni element prenosu jesu kadrovi iz pustih gradova širom Italije i sveta. Pusti Bergamo, Rim, ali i Pariz, London i Njujork. U tim slikama gradova bez ljudi samo se čuo glas i svi smo imali osećaj da smo deo istog sveta.

Delovaće malo depasirano da poredimo muzičke ukuse, ali danima se kod mog kablovskog operatera najavljuje "Koncert za komšiluk". Ovih dana, nakon aplauza podrške za zdravstvene radnike, širom Srbije održavaju se mini-koncerti za komšiluk. Jedan takav nastup sa raznolikim repertoarom možete videti na kanalu Marka Žvaka. Gledali smo živi prenos na njihovom Jutjub kanalu, uz komentare posetilaca. Živnuo je 61. blok na Novom Beogradu, aplauz posle svake numere, a repertoar za ceo komšiluk – od starogradskih, preko ex-YU festivalskih hitova, do aktuelnog kafanskog repertoara, sve sa ukusom i merom. Prepoznaje se odmah ozbiljan kafanjeros sa kilometražom, a ozbiljni su i aplauzi komšiluka.

Međutim, koncert koji mi najavljuju na Supernovoj održaće Aca Lukas. To mu dođe pre kao dijagnoza višenedeljne splavarske apstinencije. Nema komšiluk gde da se izludi pa će Aca malo da svira i peva, a prenos će biti, o kakve li simbolike, na kanalu koji se zove Toxic TV. Za nastupe muzičara Srpskog narodnog pozorišta iz Novog Sada, koji su pravili koncerte klasične za svoje sugrađane, često jedan na jedan, ili prvi snimili nastupe svirajući od kuće, u izolaciji, nije bilo mesta na televiziji. E, otrove moj!

I virus je ovdje

“Današnje vlasti se ne bave rokerima, ne zato što su se vlastodršci iznenada glazbeno prosvijetlili, nego ih baš briga. A vjerojatno i znaju da rokeri po sistem nisu opasni. Malo mlate kosama (ako ih imaju), odvrću ta svoja pojačala i vitlaju gitarama, deru se i vrište, ali, ništa zato... proći će ih to. Političari su u obračunima prema političkim protivnicima/ neistomišljenicima, i prema vlastitim građanima – puno odlučniji i efikasniji. Ju nou vot aj min”

Sale Veruda je osoba koju ne treba posebno predstavljati. Od KUD Idijota do njegove nove grupe Saša 21, poznat je širom bivše Jugoslavije – njegova duga kosa, naočari a la Lenon, čvrsto držanje gitare i sipanje ubojitih rifova, kao i tekstovi sa kojima se mogla identifikovati cela generacija, obeležili su ovdašnju pank i rok scenu više od tri decenije unazad. Ali ono što mnogi ne znaju jeste da je Sale (rođen kao Saša Milovanović) podjednako ubojit i usmeno, na rečima, te da nema običaj da neko me ostane dužan.

Ovom prilikom, upitali smo poznatog pulskog muzičara za mišljenje o aktuelnoj situaciji i dobili na uvid ceo jedan pogled na svet.

“VREME”: Dobar dan, najpre nam molimo vas recite iz prve ruke, kakva je situaciju u Puli i Istri u pogledu epidemije, naročito s obzirom na blizinu Italije i stalne veze, kao i na već široku rasprostranjenost kovi-
da-19 i u našim krajevima?

SALE VERUDA: Najprije bih dao moje viđenje “situacije”. Prvo, čini mi se da su ovo igre interesa, novca i moći, što se u krajnjoj liniji opet svodi na novac. Sva-ko toliko izazove se panika, histerija, paranoja. Svinjska gripa, ptičja gripa, kravlje ludilo, milenijski bag... taj je pak prije-tio uništenjem ljudske civilizacije. Osva-nuo je 1. januar 2000. godine, i šta se de-

silo? Ništa. Ah, evo, uspjeli smo to nekako riješiti. Sada je virus nova pošast, a čini mi se sa samim viru-som ovo što se dešava ima najmanje veze. Jer, virus nije 100 odsto smrto-nosan. Da jeste, svatko tko ga je do-bio – umro bi. A nije. Ako pogleda-mo “njihove podatke” u nekom naj-grubljem omjeru do 10 odsto ljudi je umrlo. U tih 10 odsto koliko je dijabe-tesa, kardio-vaskularnih bolesti, pu-šača, ljudi koji boluju od raka i već su na rubu smrti, starijih osoba za koje i obična gripa može biti kobna, itd. Sada pogledajmo grupu preživjelih. Kako su preživjeli, a lijeka nema, cje-piva nema? Možda na bazi imuniteta i općeg dobrog zdravstvenog stanja? Znači, virus nije 100 odsto smrtonosan. Pirane jesu. Govedu koje upadne u dublju vodu, među gladno jato, spasa nema.

Drugo, ako je virus planetarna prijet-nja, onda se poduzimaju radikalne mjere. Jesu li maske (i rukavice) efikasna zaštita? Ako jesu, svi ovi pogoni koji šiju vojne uniforme za njihova šminkerska paradi-ranja to smjesta obustavljaju – i odmah se prebacuju na šivanje maskica. U tri smje-ne, non-stop. Da se za Hrvatsku što pri-je proizvede četiri milijuna komada. Da ih SVI nosimo. Ako nisu efikasne, kog se vraga glupiramo sa njima. Dalje, ako je u pitanju globalni problem i opstanak ljud-skog roda, onda na tome radi planetar-

ni trust mozgova. Najbolji ljudi i najveći vojni stručnjaci, recimo. Ako znaju smisliti najubojitija oružja protiv ljudi, vje-rujem da bi znali smisliti i oružje protiv virusa, a da se samo dio vojnog budžeta usmjeri u ove svrhe. Virus su detektira-li, fotkali ga (pokazali su nam fotku, je li tako?), a već mjesecima unatrag ne mogu mu ništa. Ma hajdete, molim vas. To je za-jednički, planetarni neprijatelj, idemo se obračunati sa njime, pa ćemo se – kada bude eliminiran i pobijeden – vratiti na-šim međusobnim klanjima i ratovima.

Još malo o ovim “kamilica” mjerama. Zamislimo neboder sa 100 ljudi, svatko je u svom stanu/boksu, međusobno su 100 odsto izolirani, apsolutno nikakve ko-

samo zbog para

Foto: Zlatko Gotovac

praznika se opet vraća. Tko je tu lud ili je ovdje samo zbog para? Kao, virus je opasan, opasan, ali nema veze, izložiti ćemo radnike, bitno je da mi više zaradimo. Joj, dalo bi se o svemu, ali, vjerujte mi, ne mogu ih više ni gledati ni slušati.

Uglavnom, da ponovim, kad sam o svemu razmislio, zaključio sam da sve ovo sa samim virusom ima najmanje veze. Tako da unatrag 10-15 dana više ništa ni ne pratim. A kada ste već pitali za Italiju... čujte, Italija je velika, tamo sa koronom ili bez nje svaki dan umre 1000-2000 ljudi i možda isto toliko beba se rodi. Da završim, mnogostruko više ljudi umre od šećera (a trpaju ga u maltenne sve industrijske proizvode), žderanja hamburgera i ispijanja kokakole, do alkohola, pušenja i drogiranja, pa se nikad ni izbliza nije digla takva hajka na nešto od toga.

Šta vi radite ovih dana, s obzirom na okolnosti? Sve je pomalo klaustrrofobično i kao iz neke antiutopije koju smo već gledali. Ali, da li ste uspjeli da sačuvate neki svoj privatni kutak u kome možete da budete ono što jeste, i kako to izgleda?

Sa virusom ili bez njega, moj bi radijus kretanja ovih dana bio isti, stan-studio, studio-stan. Završava-

mo novi, drugi po redu album mog novog benda Saša 21, pa sam svaki slobodni trenutak u studiju. Na ovoj liniji pošto-kućabirtija, korona mi je jedino izbila birtiju, haha. Svaki dan – u kafiću, naravno – pročitam papirno izdanje "Glasa Istre" i popijem kavu. Eto, to je otpalo. Do daljnjeg.

Da li ste u kontaktu sa drugim kolegama muzičarima iz Hrvatske i sa prostora bivše Jugoslavije? Kako oni preživljavaju?

Čuo sam se sa nekima, uglavnom pričamo slične priče. Kao i svi koji od svog rada žive, i muzičari su pogođeni ovom situacijom. Ako nema posla, onda nema ni para.

Kakvo je vaše mišljenje i mišljenje prijatelja, u vezi s tim kakav nam

munikacije među njima nema. Jedan dio već je obolio. Ovi koji su zdravi i ostat će zdravi, jer su u maksimalnoj izolaciji. Pogledajmo oboljele. Da li će svi umrijeti? Neće, virus nije 100 odsto smrtonosan. Većina će preživjeti. Kada period izolacije prođe, ovi koji imaju virus – mogu ga nastaviti širiti. Opet, i za vrijeme izolacije u tom neboderu ljudi će trebati namirnice za preživljavanje. Dostavu može odraditi vojska, policija, Crveni križ, volonteri... tko kaže da među njima nema nositelja virusa? I je li ta roba 100 odsto sterilizirana, i ambalaža i sadržaj?

I ograničavanje kretanja kod nas je polumljera. Kao, nigdje se ne može, ali u dućan se može. Do 17h. Zašto ne do 15h ili

još kraće, da se opasnost od zaraze još smanji? Mnogo toga je pozatvarano, ali trgovine osnovnim živežnim namirnicama, kiosci, pošte, pumpe itd. – rade. Igrom slučaja, moja žena – inače, svršeni politikolog – radi na blagajni u Konzumu. Znači, svo ovo vrijeme, ona i ostali zaposlenici su "na prvoj liniji fronte", u svakodnevnom doticaju sa mnogim ljudima, robom, novcem, karticama. Pitam je: ima li među vama oboljelih? Nema. Je li netko umro? Nije. Ili Konzum na nivou Hrvatske zataškava te podatke, ako oboljelih i umrlih ima. A evo i najnovije: jučer mi kaže žena da šoping centri sad pred Uskrs prodžavaju radno vrijeme do 20-21h, korona se (valjda) privremeno ukida, a nakon

se svet sprema posle ove epidemije? Da li će veća kontrola društva od strane vlasti postati nešto uobičajeno?

Njihov uvid u naše živote već je maksimalan. Sjedite u kafiću, pijete kavu, mobitel vam npr. javlja koji su vam frendovi u blizini, a to onda znaju i špijuni, zar ne? Gdje ste bili, s kim ste bili, šta ste kupovali, gdje i koliko benzina ste natočili, telefonski razgovori, svaki SMS i mail koji ste ikad poslali je kod "njih", imaju uvid u vaš kompjuter, sve kontakte, koju muziku ste slušali, koje porniče gledali, kompletna *history*. Plus, ljudi su i sami skloni sve okačiti na mrežu, kada im je beba prdnula, kada su je presvlačili, šta su ručali i s kim, izlete, stare obiteljske fotografije, i tako dalje, i tako dalje – popis je beskrajn. Tu više i ne treba klasična špijunaža građana. Tajne službe trebaju samo imati kompjuter moćniji od našeg. A imaju ga. Da se jednostavno izrazim.

Da li će doći do velikih promena kad su u pitanju javna okupljanja? Hoće li, samim tim, snimljena muzika povratiti primat u odnosu na koncerte?

Sumnjam, novac je u pitanju. Zamislite Ušće u Beogradu, 40.000 ljudi x pet piva x cijena piva x dani + sve ostalo + porez. Pa Nove godine na otvorenom, ljetni festivali i gradska kulturna ljeta širom Evrope, tehno partiji, duhan, alkohol, droga i voda koji se tu prodaju u ogromnim količinama. Tko će se tog prihoda odreći? Pa, nisu ljudi! A većini muzičara živi nastup je uglavnom još jedino ostao kao kakav-takav izvor prihoda. Iako mreža vrti ogromne novce, autore i izvođače, koji je opskrbljuju glazbenim sadržajima, zapravo plaća bijedno. To se mjeri u promilima. Osim toga – ovo sada kažem kao izvođač – ništa se ne može mjeriti sa odličnom atmosferom na nekom *live* nastupu.

Ovaj karantinski trenutak čini se pogodnim da se podvuku neke crte ispod raznih neizmirenih računa – kako vam se sa ove distance čini upliv politike u slobodu rok stvaranja nekada, a kako danas? Snalaze li se političari uopšte sa muzikom i umetnošću ili su mnogo bolji u ovakvim vanrednim stanjima?

Da budem iskren, danas se bavljenje rokom ne smatra za nešto subverzivno, u

Hrvatskoj barem, ne znam je li tako i kod vas? U doba SFRJ su i vlasti i milicija po-dozrivo gledali na rokere, čupavce, hašišare i prema mnogima represivno nastupali, toga se mi malo stariji sjećamo. Današnje vlasti se ne bave rokerima, ne zato što su se vlastodršci iznenada glazbeno prosvijetlili, nego ih baš briga. A vjerojatno i znaju da rokeri po sistem nisu opasni. Malo mlate kosama (ako ih imaju), odvrcu ta svoja pojačala i vitlaju gitarama, deru se i vrište, ali, ništa zato... proći će ih to. Političari su u obračunima prema političkim protivnicima/neistomišljenicima, i prema vlastitim građanima – puno odlučniji i efikasniji. Ju nou vot aj min.

Nedavno su KUD Idijoti dobili nagradu za životno delo na festivalu "Rock&Off" u Zagrebu. Prosto ne možemo da odolimo, a da ne upitamo nešto što se samo po sebi nameće – šta bi KUD Idijoti rekli o ovom trenutku? Koja bi bila njihova poruka javnosti?

Ne znam. Šta bi bilo kad bi bilo, šta bi rekli... stvarno ne znam.

A šta poručuju Saša 21? Kako se držati i šta raditi?

Kaže stih iz naše pjesme: "Nema objašnjavanja društvenih dešavanja." Ali, evo, kad već pitate: u jednom od najvećih zala u povijesti, holokaustu, Hitler nije uspio ubiti sve Židove, iako je na tome sistemski radio, pa neće ni ovaj virus ubiti sve ljude na planeti, netko uvijek preživi. Da nas je netko htio sve pobiti, pustio bi nešto smrtonosnije. Sa druge strane, javlja mi se neka ideja u svijesti... možda je netko namjerno izazvao ovaj kolaps ne bi li se priroda malo odmorila od štetnih posljedica ljudskog djelovanja. Pogoni i tvornice ne rade. Cestovni i avionski promet je reduciran ili potpuno stao (avion za sat leta potroši kisika, koliko i čovjek za cijeli život, a planeta je premrežena avio linijama). Pokazuju se nepotrebni svi ti silni šoping centri. Dobro, to smo znali i prije. Punjenje njihovih polica potpuno nepotrebno i besmisleno proizvodima industrije gluposti. Samo u Hrvatskoj se godišnje baci 400.000 tona hrane. Vjerojatno će se sada baciti manje. Manje je smeća, galebovi unezvjereno klatale uokolo, u kontejnerima je sve manje toga za njih, morat će se vratiti na more, haha. Ima pozitivnih efekata svega ovog.

Šta su bile vaše teme kao muzičara i autora u KUD Idijotima, a šta u vašem novom bendu Saša 21? Jeste li još od svog prvog momenta u rokenrolu vi lično bili svesni ogromnih socijalnih i shodno tome klasnih razlika u muzičkoj publici i kako se sve to u narednim decenijama razvijalo?

Ma, za KUD-ovce znaju oni koji su slušali taj bend, šta se, kako se i o čemu se pjevalo. U Saši se bavim svime osim politikom. Teme su levitiranje, ploče, kazete, diskovi, krediti, starenje, demencija, razdvojenost, otuđenost, usamljenost, pijani i dosadni fanovi, plaže, sunce, more, borovi, konzumerizam... vidite i sami, sve osim politike, haha.

Davno sam počeo sa prvim bendovima i jedini razlog je bio taj što sam volio svirati, napisati pjesmu, imati grupu, volio sam moćan zvuk i da je glasno. Tek usput i daljnjim razvojem sticao sam uvid u "klasno stanje stvari", koje se i kao tema sve češće pojavljivalo u pjesmama. Pogotovo kada sam se zaposlio i živio od svoje plaće. Nije mi netko iz komiteta trebao objašnjavati i uvjeravati me da smo "svi jednaki".

Kako danas razmatrate iste te razlike, hoće li ikada biti slobode, jednakosti i bratstva u dovoljnoj meri za sve ili će neki uvek biti "jednakiji" od drugih?

Od pamtivijeka i pojave prvih klasnih razlika – mi živimo u nekom obliku robovlasništva. On je u nekom periodu povijesti bio "mekši" ili "tvrdi" za potčinjene, ali robovlasnički odnosi su istrajali do danas. Danas su suptilniji – recimo da imate kredit, to vam je to, vi ste rob – a robovlasnik ne smije ubiti roba. Premala razlika i premali civilizacijski doseg. I obzirom da se u par hiljada godina to nije promijenilo, ne znam ni kada će, i da li će ikad. I bojim se da će ideja "bratstvo, jednakost, sloboda" ostati neostvarena. Uvijek će biti "jednakijih". Idem o tome napisati pjesmu, haha. Sve vas pozdravljam, samo optimizmom i karizmom. I bez brige, oni koji su pustili virus znaju i kada će sve ovo završiti, čim njihovi zadaci i ciljevi budu ostvareni. Tako da se korona ukida 1. maja ili 1. juna ili kada već... javit će nam, znat ćemo na vrijeme.

ZORICA KOJIĆ i DRAGAN AMBROZIĆ

Samooslobađanje u 200 minuta

Unorthodox od prvog do posljednjeg kadra zadržava prekopotreban ton i oreol ličnog i intimističkog, svoje krajnje stilsko ishodište uspešno pronasavši u kamernoj, tihoj i diskretnoj drami o bekstvu koje je duboko ličan čin

Dosta nalik profesoru Rajmundu Gregorijusu, glavnom junaku romana *Noćni voz za Lisabon* autora Paskala Mersijea, i kroz lik Ester Šapiro, centralnog lika aktuelne nemačke televizijske mini-serije *Unorthodox*, provučena su dva svih ovih milenijuma našeg postojanja na Zemlji iznimno važna pitanja – može li se iskoračiti iz svog života i po koju cenu? Ali, naravno, ne u smislu one vazda pomodne zone komfora, nego odrešito i drastično, poput čuvenog Torroovog Valdena.

Upravo tako, Ester Šapiro, junakinja (zapravo, heroina) ove Netflixove nove serijske senzacije već u prvim scenama poseže za radikalnim i za druge potpuno nepojmljivijim rezom – u trenu, bez najave i objašnjenja, beži iz svog života. Četvorođelna serija *Unorthodox* zasnovana je na memorskoj prozi Deборе Feldman punog naziva *Unorthodox: The Scandalous Rejection of my Hasidic Roots*, gde podnaslov prilično nedvosmisleno otkriva i srž priče i ton čitave povesti; naime, i u svojoj serijskoj inkarnaciji *Unorthodox* prati brzopteznu emancipaciju mlade žene koja iz strogo kodirane zajednice njujorških hasidskih Jevreja iznenada beži u Berlin, gde je dosta ranije utekla i njena majka. To bi bio najekonomičniji mogući sažetak radnje, mada ona nikako ne predstavlja ključni adut u svemu što ima veze sa *Unorthodox*. Ova serija u 200 minuta trajanja, a što je zadržavajuće zdravorazumski, od-

Foto: Promo

mereno i neobičajeno za današnje productske, pa i gledalačke apetite i navike, snažno ukazuje na značaj mudrih, rečitih i tempiranih implikacija.

Ova povest tako, osim što sasvim ocekivano i prirodno "na prvu loptu" pledira na emocije gledalaca, onih upućenih u tu rado čitanu prozu Deборе Feldman, ali i onih koji kreću upravo od ovog televizijskog formata, na idejnom planu preispituje suštinski važna pitanja stalnih odmeravanja ličnih sloboda, pa bilo to i u tako specifičnom habitatu kao što je rigidni i samoizolovani svet hasidskih Jevreja ili slobodoumniji i kosmopolitski univerzum savremenog Berlina. Sve iole relevantno za dubinsko i krunsko u ovoj priči o samooslobađanju uprkos svemu dato je u pomenutim implikacijama i brižljivo postavljenim nijansama. Jer, ono što nam stvarni život svako malo iznova i iznova pokazuje, a na šta nas *Unorthodox* jetko podseća, suštinske slobode nema bez prihvatanja bolnih i drastičnih cena koje je nužno platiti ako želimo, bilo kao pojedinci na vetrometini nametnutog i društveno uslovljenog, bilo kao zajednica, oblikovana i omeđena prošlim, nagomilanim, nasleđenim i manje ili više dragovoljno naknadno usvojenim, da se

zadržimo na putu celishodne i lekovite (samo)emancipacije.

S tim u vezi, teško je uočiti osetnije prisustvo didaktičnosti na planu prenošenja tako ozbiljnih i krupnih ideja, podsećanja, poruka i pouka – premda brzo stiže do tačke univerzalnog, *Unorthodox* od prvog do poslednjeg kadra zadržava prekopotreban ton i oreol ličnog i intimističkog, svoje krajnje stilsko ishodište uspešno pronasavši u kamernoj, tihoj i diskretnoj drami o bekstvu koje je duboko ličan čin, ali koji, kao i svaki zahvat koje neposredno porodično i/ili društveno okruženje nije i zvanično ili barem prećutno aminovalo, predstavlja remetilački faktor i trn u oku onih od kojih hrlimo put već pomenute transformacije u slobodnija i samim tim i smislenija bića. Imajući to u vidu, a da to nijednog trena nije intruzivno isticano, *Unorthodox* je i izrazito ideološki obojena priča, koja, uz svesrdnu empatijsku glazuru, prisutnu i u prikazu života hasidske zajednice u Njujorku, i u prikazu blago beslovesnog i svakako bezbrižnijeg života mladih berlinskih hipsterskih naraštaja, suptilno ukazuje i na neizbežno prisustvo ideologije u svakodnevnim nam bitisanjima, pa bilo to i samo u neprestanim »

kontemplacijama na temu koliko nam je slobode dato, koliko potrebno, a koji bi bio precizan ili poželjan saldo između ta dva pola. Dosta nalik jednako zapaženoj skorašnjoj nemačkoj seriji *Deutschland 83*, čiji je, uostalom, deo autorskog tima zaslužan i za *Unorthodox*, seriju rađenu za očiglednim širim pretenzijama po pitanju plasmana i distribucije, od ideološkog, kao evidentno prisutnog i referentnog sastojka, ne beži, ali u njemu ne nalazi ni svoje jedino idejno ishodište.

Na planu izraza i stila, ova priča je data u naturalističkom ruhu, a klasičnu fabulaciju ovde je u potpunosti odenila dosledno i pažljivo primenjena smena prizora Esterinog i obližnjih života u nevidljivim ali osetnim okovima u Njujorku i prvih a potom i sve razgovetnijih nagoveštaja njene slobode u Berlinu. Srećom, autori ne posežu za pukim i odveć simplifikatorskim kontrastom; pre se može reći da dramaturški ova serija počiva na komplementarnosti odraza koje u toj narativnoj, ali i značenjskoj ravni daju metaforička pripovedna ogledala koja pružaju posve oprečne slike. To je, naravno, imalo uticaja na izvorni ritam priče, koji bi ona imala da se insistiralo na linearnijem izlaganju, te se na mahove stiče utisak da se, mereno današnjim aršinima TV pripovedanja, događaji prebrzo smenjuju, što bi mogla da bude jedna od okvirnih zamerki na račun ove serije. A kada medijska pomama utihne, lako se može ispostaviti da će, površ svojih drugih evidentnih kvaliteta *Unorthodox* prvenstveno ostati upamćena po briljantnoj ulozi mlade i malene Šire Has u naglašeno zahtevnoj ulozi Ester, u kojoj je spojila fizičku fragilnost, gotovo pa opipljivu anksioznost visokog intenziteta i borbenost od koje koža i pogled naprosto bride. Izvrstan je i Amit Rahav u ulozi dogovorenog i jednako isprepadanog joj muža Janjkija, dok se sjajno snašao i Džef Vilbuš – u roli iznuđeno zloknog Mošea u, kanda, pogubno-zaludnoj potrazi za osujećenim mačizmom.

Unorthodox nije velika serija, u kvalitativnom smislu zaostaje za nemačkim uspesima poput ostvarenja *Vavilon Berlin* i *The Dark*, ali jeste dobrodošla kosina u odnosu na veći deo novije TV ponude – i to kao u onoj sintagmi – priča o ljudima i za ljude. I o slobodi, naravno. ¶

ZORAN JANKOVIĆ

Hleb & soul

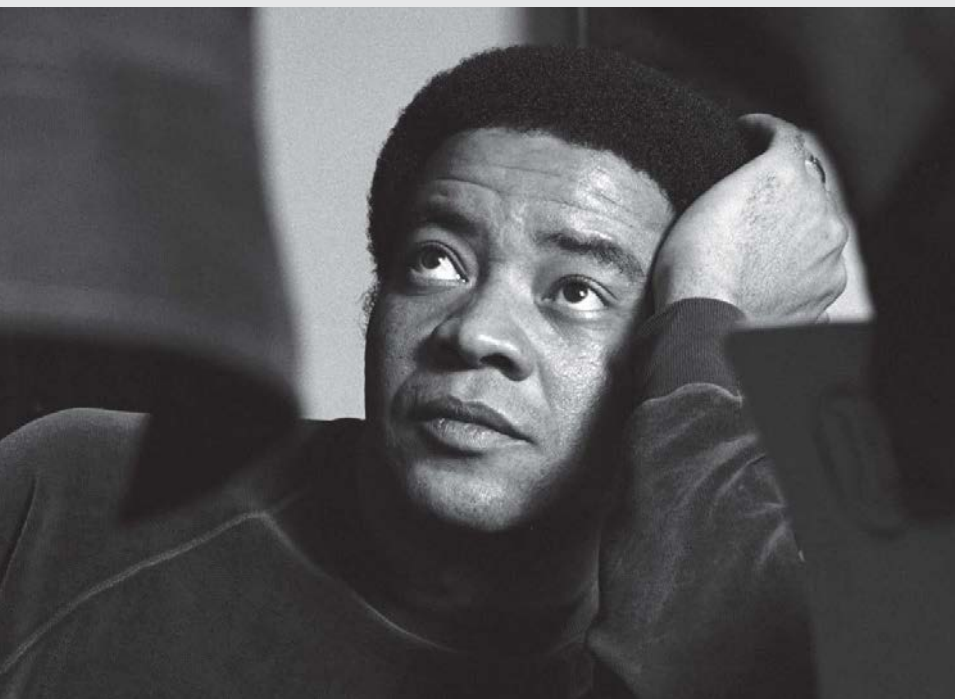
Za svega petnaest godina aktivne karijere Bil Vitters postigao je da ga putem radija, kompilacija i reizdanja stalno slušaju, njegove refrene učestano koriste za reklame, TV i filmove, a bezbrojne obrade i semplovi njegovih numera produžavaju uticaj. Da to nisu ritam-i-bluz i rep, rekli bi kao za starogradske "pesme koje su postale narodne još za života svog autora"

Rođen 4. jula 1938. u siromašnoj rudarskoj zabiti Zapadne Virdžinije (SAD), kao poslednje, šesto dete tri godine kasnije razvedenog braka, Vilijem Herison Vitters junior odrastao je s astmom i mucanjem, u bakinom okrilju. Kolektivno pamćenje ropstva i pevanje u crkvi jedva nešto jače od kantri muzike s radija uticali su na povučenog dečaka, koji je na ulasku u pubertet ostao i bez oca. U mornaricu takoreći odbegao sa 17, tokom devet godina tamo se zapravo socijalizovao, stekao zanat a – ne manje važno – terapijom savladao mucanje, i počeo da nastupa pevajući po uzoru na svestranog i uglađenog Džoni Metisa. Po povratku, Bil je iz Njujorka potegao u Kaliforniju da tamo sastavlja delove u fabrikama aviona. Na ulazu u jednu od njih je u pauzi za ručak fotografisan za omot svog prvog albuma – upravo onaj obični radni čovek kakvog će opevati Brus Springstin, samo ne belac nego Afroamerikanac. Prvi muškarac iz svoje porodice a da nije rudar.

Momak dugih zulufa i širokog osmeha bazao je po klubovima i barovima tražeći devojke, a onda zaključio da bi zgodno došlo ako je muzičar. U zalagaonici je kupio jeftinu akustičnu gitaru i uskoro štedeo da noću snima demo-verzije sopstvenih pesama. Povučan, neupadljivo odeven i s nepretencioznim pričicama između numera kao da je više pripadao rastućem, tipično belaćkom talasu kantautora (eng. *singer-songwriter*), i ne bez razloga označavan i kao folk-soul. Drugar iz već afirmisanog Watts 103rd Street Rhythm Band (najveći hit *Express*

Yourself, 1970), čiji će ga članovi kasnije pratiti, doturio je Vittersovu kasetu u malu disko-kuću Sussex koja je angažovala vrsnog producenta, klavijaturistu Buker Ti Džounsua (Booker T. Jones). Ritam-sekcija njegovog čuvenog benda MGs radila je na probama, ali je odgađanje termina sprečilo da učestvuje do kraja. Nije zabeležen ni Grem Neš koji je navraćao u studio – njegov superstar-kolega Stiven Stils svirao je gitaru! – i nervoznog početnika umirio rekavši mu u oči *I ne znaš koliko si dobar*. Tokom svega tri sesije od po tri sata, razbacane preko većeg dela godine, nastao je zlatni presek modernog soula, LP *Just As I Am* ('71). Iz bučnih i šarenih '60-ih u sebične a komplikatorske '70-e, škrti aranžmani s ponekom gudačkom "zavesom" i topli bariton s lakoćom su doneli klasično jednostavne i osećajne pop-pesme: čvornovate *Grandma's Hands* (njegova najdraža), prvi singl *Harlem* s B-stranom *Ain't No Sunshine*, i dirljive *Hope She'll Be Happier* i *Better Off Dead*.

Radio je odmah izabrao *Ain't No Sunshine* za evergrin-favorit o usamljenosti. Iako snimak traje dva minuta, vokal uspe da (uživo i više od) 26 puta uzastopno ponovi *I Know*; bez gubitka ubedljivosti, ovaj zaštitni znak čuvene pesme nastao je – prema kasnijem Bilovom stidljivom priznanju – spontanim premošćavanjem dela za koji dotle nije sročio stihove. Čak i kad je *Sunshine* već postao veliki hit i pokrenuo niz nagrada koje će ga pratiti do starosti, debitant u ranim tridesetim nije bio voljan da batali redovan posao, sačekavši da dobije otkaz. Nepoverenje prema diskografskoj indu-

Bill Withers, 1974.

Foto: Ed Caraeff / Getty Images

ulom Midonom što se vidi u dokumentarcu *Still Bill* (2009).

Bil i Marša – “Srećom, ima diplomu i poslovna je žena” – zajedno su postepeno otkupili njegova autorska prava, razvili izdavačku delatnost, uveli u biznis svoje dvoje dece i pametno uložili zaradu. Najbolji

kreativni kapitalizam za koji znam – pustio je da pesme rade za njega. Prema sopstvenim rečima, Vitters je u muziku ušao kao svoj čovek, pa takav i izašao; ostvaren i lično i profesionalno. Iz porodične sreće Vitters se pomaljao u javnosti retko, nije zapevao ni 2015. na omaž-koncertu (od Dr. Džona do Eda Širena), ali ni pri jednom obraćanju nije propustio da “poklopi” one korumpirane iz disko-industrije (“blaxperts”), i bez uvijanja se izjasnio o migrantima i aktuelnoj politici u SAD. Umro je mirno, od srca.

Za svega petnaest godina aktivne karijere Bil Vitters postigao je da ga putem radija, kompilacija i reizdanja stalno slušaju, njegove refrene učestano koriste za reklame, TV i filmove, a bezbrojne obrade i semplovi njegovih numera produžavaju uticaj. Da to nisu ritam-i-bluz i rep, rekli bi kao za starogradske “pesme koje su postale narodne još za života svog autora”. Bil se jedva snalazio za klavijaturu, a genijalna jednostavnost modernog gospela *Lean On Me* omogućava da se posle nebrojenih svetovnih primena – od svadbi do predsedničkih inauguracija – ta divna pesma neočekivano opet u masovnu duhovnost vine upravo iz globalne krize. U pandemiji, nauke leče naša tela i pomažu oko uma, ali muzika spasava duše. Soul odatle izvire.

DRAGAN KREMER

strijii pokazalo se opravdanim, mada je početak bio sjajan. U pauzama turneje sam je producirao drugi, ništa slabiji album *Still Bill* ('72) s dva još tiražnija singla, *Lean On Me* i *Use Me*, a izjedajuća ljubomora *Who Is He (And What Is He To You?)* na površinu iznosi fank koji gotovo bez prestanka “kuva” iza Vittersove opuštenosti – meni je uvek delovao kao crni Džej Kejl. Kvartet fanki-braće i na bini najčešće sedi, a krajem iste godine briljantni triling upotpunio je LP *Live At Carnegie Hall* iako zvezda večeri nije volela turneje.

“Nisu mi plaćali”, objašnjava Bill sukob sa svojim izdavačem, koji se nadvio nad albumom **Justments* ('74). *The Same Love That Made Me Laugh (Has Made Me Cry)* kao da je pokрила i njegov burni razvod od tada poznate glumice Denis Nikolas. Sussex Records (čiju je etiketu dobio i “Sugar Man” Rodrigez) ubrzo bankrotira, a Vittersov rad se otakočio kod giganta Columbia. Slede četiri ne baš značajna albuma – pesme nisu produhovljene kao pre, produkcija je bogatija, saradnici sve brojniji i poznatiji. Krajem '77. singl *Lovely Day* opet ga uznosi na vrhove top-lista: neodoljivo optimistična, srećno zaljubljena pesma čije raspoloženje Bil karakteristično skromno pripisuje koautoru Skipu Skarborou a ne svojoj ženidbi s Maršom Džonson. Iako se Vitters nikad nije

šepurio ni pevačkim kvalitetima (mada ih je ponekad demonstrirao uživo), završnica *Lovely Day* svrstala ga je među rekordere po trajanju jednog tona “nadah” – dayyyyyy... izdrži otprilike koliko je ovog proleća potrebno da antivršno operete ruke.

Nepravredna hijerarhija, a Bill kaže i rasizam u disko-industriji usporavali su mu sklapanje novog albuma, no s takvim srdačnim i duhovitim čovekom mnogi su hteli da se udruže pa je 1980. godine imao hitove *Soul Shadows* sa The Crusaders i *Just The Two Of Us* sa saksofonistom Grover Vašingtonom; uvek pažljiv sa stihovima, u potonjoj je morao prvobitni tekst da zameni svojim. No, u matičnoj kući Columbia/CBS Vitters je ponovo “naleteo na zid” i poslednje ostvarenje objavio tek 1985. godine kao antiklimaks. Inače staložen ali odlučan, “dupetom je zatvorio vrata” te tužio izdavača, sa svega 47 godina praktično otišao u penziju i – nikad se nije pokajao ni vraćao. Više nego jedan činovnik velikih muzičkih kuća svedočio je da su ponovljene telefonske ponude za ugovor sa Bilom brzo završavale dijalogom “Ne mogu, zauzet sam. – Paa... čime, šta radite? – Gledam TV.” Njegova udovica Marša je međutim pomenula da je – doslovno za svoj groš – i kasnije povremeno pravio pesme i snimao ih u modernom kućnom studiju, npr. sa Ra-

Turizam

Životi beogradskih kuća

U vreme virtuelnih šetnji, knjiga je izuzetno efikasno sredstvo da se prođe i vidi mnogo toga što je pešice neostvarivo

Foto: Beograd kroz ključaonice 100 kuća

Priznajmo, dok pro(e)življavamo pandemiju u svoja četiri zida gledanjem u ekran, prebiranjem po uspomenama, ili na bilo koji virtuelni način šetamo predelima, gradovima, muzejima i kuda god nas želja i interesovanje navedu, otkrili smo mnogo toga što je do sada bilo izvan našeg fokusa znanja i interesovanja.

U tom smislu je i knjiga *Beograd kroz ključaonice 100 kuća* (Laguna) dobila novu dimenziju i namenu koja njenom autoru Nenadu Novaku Stefanoviću sigurno nije bila na pameti. Otkrila je život beogradskih toponimima pored kojih prolazimo, a koje ni ne primećujemo. Biramo nasumice nekoliko primera.

JELENA SAVOJSKA

Zgrada u kojoj je smeštena Ambasada Italije u Birčaninovoj 11 je unikat – jedini primerak ranog fašističkog stila u Beogradu, ali je i uspomena na veliku ljubavnu zaveru između Rima, Moskve i Cetinja. Vitorio Emanuele, naslednik italijanske krune, maja 1896. poslat je na krunisanje Nikolaja II Romanova da bi udovoljio roditeljima i video se sa crnogorskom princezom Jelenom. U Moskvi su stigli velikodostojnici iz celog sveta, a krunisanje je, prvi put u istoriji, snimila filmska ekipa braće Limijer. Na proslavi održanoj za narod na polju Kodinski bilo je šesto hiljada ljudi, od kojih je stradalo njih hi-

ljadu i osamsto u stampeu ka besplatnoj votki i poklonima. Kad se vratio u Italiju, princ Vitorio Emanuele rekao je roditeljima – ili Jelena ili nijedna. Brak je sklopljen i Jelena Petrović od Savoje prešla je u katoličku veru. Na svadbenom putovanju istakla se i u polarnom lovu, a Italijani su smatrali da je vidovita nakon što je predskazala zemljotrese u Palermu i Mesini i veoma su je uvažavali, pa čak i u vreme kad su Savoje postali suvladari sa Musolinijem.

Zgrada Ambasade Italije u Beogradu izgrađena je između 1924. i 1926. godine, kao znak pomirenja rođačkih dinastija Petrovića i Karađorđevića. Italijanska kraljica Jelena Savojska, piše u knjizi Nenada Novaka Stefanovića, pružila je ruku vlastoljubivom sestriću Aleksandru kojeg je odgajila posle smrti njegove majke kneginje Zorke Petrović Karađorđević, zaboravila na sukob, i tako se krenulo u izgradnju.

PRVI DŽOKEJ KLUB

Priča o izuzetno lepoj kući u Gračaničkoj 18 ukrašenoj kubetom, kao da je stvorena za film o nastajanju i propasti imetka. Njen vlasnik Milan A. Pavlović, narodni poslanik i član uprave Narodne banke, bio je sin Anastasa, osnivača porodičnog prometa tekstilom, od koga je nasledio i druge kuće i radnje po centru Beograda, ali mu je samo ta u Gračaničkoj odgovarala da u njoj živi. Ugaona kuća duga 40 metara zidana godinu dana po projektu arhitekta Nikole Nestorovića postala je uzor ondašnjem političko-poslovnem serklu, pogotovo zbog noviteta u enterijeru koji su prizivali slike velikog sveta: centralno grejanje i radijatori, toaleti s tekućom vodom i kupatila unutar kuće a ne u dvorištu kako je to bilo uobičajeno, bife-šank je spajao kuhinju i trpezariju, dve garderobne sobe – jedna za suprugu mladog Pavlovića, Milicu rođenu Kosanović, a druga za ćerke Vudosavu, Olgu i Vukosavu... Kad je Milan preminuo, Pavlovići padaju u varošku senku. Veliku porodičnu kuću sestre su dale prvo u rentu Ambasadi Velike Britanije, a zatim su je prodale Dunavskom kolu jahača "Knez Mihailo", čiji se predsednik Velizar Janković vozio u američkoj limuzini "Nash motors-a". Zadatak njegovog vozača u uniformi sa širitom bio je i da pazi da neko ne ukrade srebrnu figuru jahača na haubi, kojom je Janković zamenio originalni znak automobila. Dunavski jahači su dva puta preuređivali Pavlovićeve kuću i u njoj napravili džokej klub, prvi u gradu. Džokej klub, inače zatvorenog tipa, stekao je status glamurnog mesta. Preko dana je ličio na engleski klub u kome se priča o kretanjima na berzi uz holandske cigare i azbah konjak, a uveče je to bilo mesto puno lepih dama i gospode. U toku Drugog svetskog rata tu je bilo se-

ŠTA JE IZA ČIPKASTE FASADE: Gračanička 18

dište Kulturbunda, a posle rata Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, ali i noćni klub "Sova".

ZATVORENI BAZEN

Zgradu u kojoj je danas Arhiv Jugoslavije u Vase Pelagića 33, podigao je kralj Aleksandar Ujedinitelj za koledž, Dom za srednjoškolsku omladinu, po uzoru na Oksford i Kembridž. Želeo je da Srbiji izgradi elitu. S tom namerom, 14. maja 1930. godine poslato je pismo devetoricu arhitekata kojim se od njih traži da izrade idejne skice. Na konkurs se javilo njih osam, a izabran je rad Vojina Petrovića. Koledž je bio za 400 đaka, polovina je bila iz dobrostojećih kuća koji su plaćali punu cenu školarine i boravka, a nadarena deca iz siromašnih porodica – ništa. Primani su isključivo odlični đaci, bez obzira na platežno stanje. Pored svakog kreveta u zidu bila je ugrađena kasetna za lične stvari, i svako je imao svoj ormar. U kupatilima su bili tuševi i kade. Unutar koledža je izgrađen i bazen veličine četvrtine olimpijskog, bio je to prvi bazen izgrađen u školi. Danas je zaliven betonom i koristi se za dokumenta Arhiva Jugoslavije. Iz kuhinje se hrana dopremala liftom do trpezarije u prizemlju, a svečana sala je imala servisni lift. Treći lift je bio za kotlarnicu. U dvorištu je bio teniski teren. Ideju o eliti koja će plivati u zatvorenom bazenu i igrati tenis pre-

kinulo je vreme u kome se ispostavilo da su Srbiji potrebni omladinci koji znaju da rukuju puškom.

LOZ ZA PRUGU

Inicijalno, zgrada u kojoj je sada radno mesto Tomislava Nikolića u Vase Čarapića 20, bila je palata Klasne lutrije. Godine 1897. kad je počela gradnja, posao sa srećkama je cvetao: od dva miliona stanovnika, samo u jednom kolu dvesta hiljada njih je kupilo lozove, a profit Lutrije je bio 316.698 dinara dok je državni budžet bio 1,5 miliona. Lutrijsko odeljenje je tada bilo deo Ministarstva privrede, te se profit od lozova usmeravao u ekonomiju, pa je tako lozovima izgrađena pruga Beograd–Niš. Ministar privrede i predsednik Srpske kraljevske akademije Sima Lozanić, imao je jednu jedinu primedbu na projekat arhitekata Milana Kapetanovića i Miloša Savčića: da se izbaci četvorosobni stan za upravnika. Smatrao je da je već dovoljno nagrađen platom od četrsto sedamnaest dinara mesečno, pa je upravnikov salonac preinačen u dva dućana koja su izdavana pod kiriju. Kupci lozova su dolazili u palatu da prate izvlačenje. Do sale se dolazilo iz vestibila širokim dvodelnim stepenicama. Posle Drugog svetskog rata u palati se nalazio Istorijjski arhiv Beograda, zatim sedište Beobanke, pa Ministarstvo za dijasporu, a sad u njenoj raskoši uživa Savet za saradnju sa Rusijom i Kinom.

SVILENE SKULPTURE

Kad se završio Prvi svetski rat, Vladan Mitić je otputovao u Milano i po fabrikama tekstila kupio vagon štofova koji će se sviđati beogradskim gospođama. Časkom ga je prodao i dopunio sumu kojom je iznajmio zgradu u Knez Mihailovoj 11, sagrađenu za robnu kuću kancelarijskog materijala, na čošku, sa prizemljem i tri sprata. Gazda Vladan je imao genijalna rešenja. Njegova robna kuća je prva koja je prodavala robu na rate. Da bi ostvario siguran sistem naplate, izdejstvovao je uredbu vlade po kojoj kupac donosi založnu menicu overenu u firmi u kojoj je zaposlen, pa je tako Mitiću kredit plaćala ta firma, koja je potom dug naplaćivala od njegovog kupca.

Mitić je za reklamu izdvajao preko pola miliona godišnje, koliko je koštala gradnja trospratne zgrade. Čitave stranice novina objavljivale su njegove artikule, gradski autobusi su na krovu imali table na kojima je obostrano bilo ime njegove robne kuće, na raskrsnicama su visila platna sa najavama rasprodaja... Kad je počeo s prodajom motocikala, krenuo je da saobraćajno obrazuje narod. Štam-pao je luksuzni plakat koji je prikazivao najčešće saobraćajne prekršaje, oblepio ga po oglasnim stubovima, a na njima reklamirao svoje motocikle.

Kada se gradila Beogradska berza na Studentskom trgu, Mitić se dogovorio sa preduzimačem Acovićem da se napravi veliki podrum za njegov magacin. Dve zgrade su spojene tunelom koji je prokopan ispod Uzun Mirkove i Knez Mihailove ulice, a u tunelu je postavljen kolosek uskotračne pruge. U knjizi *Beograd kroz ključaonice 100 kuća* zabeležena je sledeća anegdota: magacioner je brzo gurao vagonet, pa su ženski kombinezoni poleteli u vazduh i zadržali se po zidovima tunela kao svilene skulpture. Gazda Vladan, koji je uvek bio tamo gde nije poželjno, video je sve to, ali nije kaznio radnika. Rekao mu je: "Ove kombinezone odvoj, ti će ih spustiš s vr'a." Aludirao je na ideju o zidanju oblakodera od 14 spratova, na Slaviji, svoju buduću robnu kuću. Ideju nije ostvario, ali se deo Beograda gde su iskopani temelji, i sada zove Mitićeva rupa.

SONJA ĆIRIĆ

Apokalipsa danas

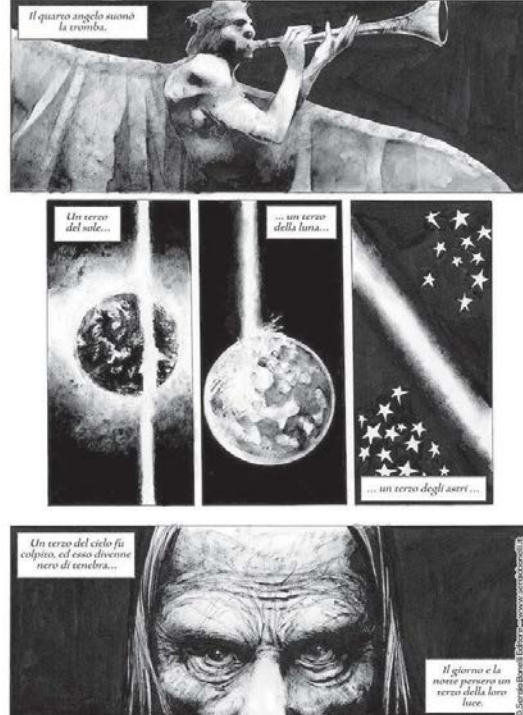
Igrom slučajnosti, trećeg dana od uvođenja vanrednog stanja u Srbiji, Čarobna knjiga je objavila Apokalipsu Alfreda Kastelija i Korada Roija, grafičku adaptaciju Otkrovenja Svetog Jovana čije je premijerno izdanje objavljeno u Italiji, sredinom prošlog novembra

Kriptično i simbolima preplavljen novozavetni spis Otkrovenje Svetog Jovana, poznatije kao Apokalipsa, potiče iz 1. veka n.e. Veruje se da je Sveti Jovan na ostrvu Patmosu, gde ga je proterao Domicijan, poznat po progonima hrišćana, imao niz vizija i proročkih snova o kraju sveta, širenju pošasti i gneva božjeg na Zemlju, oslobađanju i vladavini Antihrista, kao i konačnom Hristovom sudu. Smatra se da je verzija Otkrovenja koju danas poznajemo delo nekoliko "ruku" i dopisivanja. Naime, izvesni opisi Zveri, Antihrista, pa i samih pošasti koje šalju Hrist i anđeli, ponavljaju se, zvezde padaju i gase se više puta, voda se pretvara u krv na nekoliko mesta, anđeli nemilice seku grešnike koji nikako da se pokaju već istrajno hule na Boga. No, za vernike i čitaoce najupečatljiviji su opisi Jagnjetovog (Hristovog) lomljenja sedam pečata i anđeoskog oglašavanja sedam truba, a nakon svake slede određene pošasti na Zemlji. A svako, pa i najnemarniji ateista, zna za Četiri jahča Apokalipse – Rat, Glad, Bolest i Smrt.

Grafički prikazi kao prateće ilustracije Otkrovenja javljaju se već u 4. veku, autor nije poznat, ali zna se da se knjiga pojavila u Holandiji ili na severu Francuske oko 400. godine. Beatus iz Lijebane je 776. godine objavio prvu od najmanje 25 verzija ilustrovanih Apokalipsi sa komentarima, takozvane Beatuse, koje su sve do 10. veka kružile Evropom. Prvu verziju Apokalipse u formi protostripa izradio je majstor Bertram iz Mindena u drugoj polovini 14. veka, gde su na 44 vinjete u nizu prikazani odlomci Otkrovenja sa narativnim filakterama (balonima u stripu) u vidu pravougaonih svitaka. Najpoznatiji prikazi iz Apokalipse pripadaju Albrehtu Direru, koji je

1497. godine objavio čuveni *Die Heimlich Offenbarung Iohannis* sa 15 duboreza Jovanovog Otkrovenja. Nekoliko decenija kasnije Matijas Gerung izrađuje niz otisaka u boji na kojima papu i turskog sultana prikazuje kao predvodnike demon-skih hordi. Kako su i drugi umetnici sledili njegov primer, jasan je narastajući antagonizam prema papskom autoritetu i Katoličkoj crkvi koji je doveo do luteranske reforme. Pomenimo svakako i El Greka, koji između 1609. i 1614. godine slika remek-delo *Vizija Apokalipse* za Crkvu Svetog Jovana Krstitelja u Toledu.

Za strip je postapokaliptična tematika o preživljavanju krhotina čovečanstva nakon pošasti vrlo privlačna. Sjajan primer su planetarno popularni *Okružen mrtvima* Roberta Kirkmana (koji za premisu pak uzimaju zombi apokalipsu), ali i *Hombre* Hozea Ortiza i Antonija Segure, kao i *Džeremaja* Hermana Ipena. Najnoviji primer inspiracije Otkrovenjem Svetog Jovana, Kastelijeve i Roijeve *Apokalipse*, ispričana je na stotinak stranica. Alfredo Kasteli (tvorac italijanskog serijala *Marti Misterija*), osim što je darovit pripovedač, i vanserijski je erudita i kolekcionar kurioziteta, što je imao prilika da demonstira tokom posete Beogradu na festivalu stripa TRAS! 2018. godine. Tada je i prvi put pomenuo da se sprema da radi sa Roijem na nečemu "nesvakidašnjem i šokantnom". Sada, kada je *Apokalipsa* prevedena na srpski, može se reći da u tom šturom opisu nimalo nije preterivao. Kastelijeve *Apokalipse* je zapravo adaptacija spisa Svetog Jovana kroz grafičko umeće Korada Roija, prožeta nekolicinom digresija od glavne priče. Njena osnova je sažeta i prilagođena verzija Otkrovenja, dok digresivni segmenti naglašavaju koliko su Jovanove vizije za divljenje. Zadatak da prilagodi scenario jednog od najkriptičnijih poznatih spisa, Kasteliju su olakšavali sami Jo-

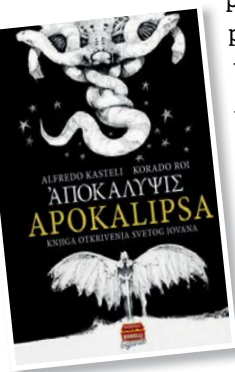

vanovi spisi, u tolikoj meri fascinantni da je i njihovo puko prenošenje u medij stripa svojevrсно remek-delo.

Ono po čemu se ovo delo svakako izdvaja jeste grafičko umeće Korada Roija, jednog od najcenjenijih crtača Dilana Doga. Iako je već duže vreme Roi crtao Dilana rezignirano i bez ranije energije, na *Apokalipsi* se vidi da godine nisu ostavile traga na njegovom talentu, kako se ranije spekulisalo. *Apokalipsa* je u najboljem svetlu prikazala šta ovaj umetnik nosi duboko u sebi. U tome mu je pomogao i daleko veći format table od standardnog Boneli naslova, ali i nesumnjivo veći trud i minucioznost sa kojima je pristupio ovom radu. Zrnasta, skoro peščana tekstura se u digresivnim intermecima drži standardne forme stripa, ali već sa prvim "padom" u Jovanove vizije Roijevo umeće bukvalno eksplodira. Prizori i polja se onirički prepliću, zadiru u međusobne strukture, menjaju dimenzije i perspektive. U moru apokaliptičnih prikaza Roi briljira svakom tablom ispunjenom teskobom i beznađem na Zemlji, kao i monumentalnošću Božijeg suda, legija anđela, lomljenja pečata i drugih apstraktnih motiva koje je teško pojmiti. Čak i da više ne nacrti nijedan strip, Korada Roija mogli bismo da pamtimo po *Apokalipsi*.

Trenutna pandemija svakako neće iskoriniti čovečanstvo, niti je predznak stvarne Apokalipse. Ta, ako je i bude, verovatno se neće odigrati za našeg života. Kastelijeve i Roijeve *Apokalipse* je, verovatno, najbliže što ćemo se primaći tom košmaru. Dovoljno je ostati u kući i pročitati je, jer makar vremena imamo napretek.

NIKOLA DRAGOMIROVIĆ

Sviđaš mi se, isključi notifikaciju

Jeste li već čuli onaj štos o pandama i pandemiji? Ako niste, ništa strašno, strpite se malo, stići će i do vas Vajberom ili Votsapom, sigurno. Od virusa korona se još nekako možete i sakriti, ali od viceva na tu temu je mnogo teže, sem ako izolaciju ne uvedete i u digitalni svet.

Ne znam za izolaciju, ali cenzura se već naslućuje, i to tamo gde je nikada nije bilo – na Guglu, Jutjubu i Fejsbuku. Svi ovi internet giganti proteklih dana podesili su svoje algoritme tako da vaša pretraga ne daje uobičajene rezultate, začinjene reklamama, monetizovane (da se pre prikažu oni koji su platili). Kako

god pretraživali po ključnim rečima (covid, coronavirus), pojaviće vam se najpre preporuke SZO, vašeg nadležnog ministarstva zdravlja i drugih proverenih izvora. Jedino se desi da im nešto promakne kod

medija, barem kada je Srbija u pitanju, ali to je verovatno zato što algoritmi veruju da su najpopularniji mediji u svakoj državi po prirodi stvari odgovorni, barem u sadašnjoj situaciji.

U svim predašnjim situacijama, vadili su se na slobodu govora kao razlog zašto ne mogu striktno da zabrane neprikladne sadržaje. Sada nema druge strane, odnosno druga strana je novi jahač Apokalipse, čije interese niko ne zastupa niti je spreman u to da investira. Ali, možemo jasno da vidimo da je potpuna kontrola pristupu internet sadržajima i te kako moguća, i da je ovo samo prvi takav slučaj. Kako god, dobro je da teorije zavere i šarlatanstvo nemaju uobičajeni prioritet.

To znači da je sprečeno širenje neproverenih informacija o lekovima, vakcinama, antivakcerske

kampanje, a posebno se spopliću oni koji bi da šire teorije o tome u kojoj je laboratoriji nastao virus i kakva je veza između 5G mreže i nove korone.

Dobro, zaustavili su širenje informacija na pretraživačima, ali niko ne može da nas spreči da „pravu istinu“ širimo svojim prijateljima u ličnom kontaktu, kao što se i virus širi. Može i to, zapravo, pokazuje nova politika Votsapa. Oni su uveli pravu digitalnu socijalnu distancu, nikad viđenu ranije. Ako je neka informacija prosleđena više puta, odnosno podeljena sa pet prijatelja, Votsap joj kači duplu strelicu, što znači da se radi o viralnoj informaciji. Takva informacija ne može se dalje slati na više od jedne adrese odjednom. To ne znači da ju je sasvim nemoguće širiti, ali barem se ne može širiti tako brzo i tako lako, jednako kao što se mere distanciranja uvode u fizički svet kako bi se sprečilo širenje virusa.

Deljenje poruka koje šalju zvanične zdravstvene institucije nije ograničeno, naprotiv.

Možda je prerano za priču o posledicama, odnosno o post-kovid životu, ali uveliko se nagađa da će prva žrtva biti otvoreni radni prostori sa mnoštvom stolova i računara u jednoj sobi, odnosno hali, i raznim zabavnim sadržajima za relaksaciju, čime se posebno dičila Silikonska dolina.

Rad od kuće postaće nova norma, a zidovi, paneli, viziri, naočare i slična zaštitna sredstva svakodnevica budućnosti.

Očekujte procvat aplikacija i uređaja koji umesto nas vode računa o socijalnoj distanci. I komedije u kojima ti uređaji pište kao ludi kada dvoje krenu spontano da se poljube. Možda da ne žurimo iz karantina.

PRODAJA I PRETPLATA

ŠTAMPANO IZDANJE

	kurirom [Beograd]	poštom [Srbija]	običnom poštom [Evropa]	avionom [ceo svet]
6 meseci / 26 brojeva	5800 RSD	5500 RSD	110 EUR	170 EUR
12 meseci / 52 broja	11.600 RSD	11.000 RSD	210 EUR	325 EUR

INTERNET IZDANJE

	iz Srbije uplatnicom	iz sveta karticom
1 broj sa PDF-om	—	2,00 EUR
1 mesec / 4 broja sa PDF-om	720 RSD	7,00 EUR
6 meseci / 26 brojeva bez PDF-a	3250 RSD	29,00 EUR
6 meseci / 26 brojeva sa PDF-om	4500 RSD	38,00 EUR
12 meseci / 52 broja bez PDF-a	5375 RSD	46,00 EUR
12 meseci / 52 broja sa PDF-om	7250 RSD	63,00 EUR

Opcija PDF podrazumeva i mogućnost preuzimanja fajla u obliku identičnog štampanom izdanju. **ZABRANJENO JE DA VIŠE LICA UPOTREBLJAVA ISTI NALOG.** PDF fajl se daje na ličnu upotrebu registrovanom pretplatniku, fizičkom licu, i **ZABRANJENO JE DISTRIBUIRATI CEO ILI DELOVE FAJLA** bez prethodne pisane saglasnosti NP Vreme doo, Beograd. U sve dinarske cene je uračunat PDV. U sve cene pretplate na štampana izdanja uračunata je poštarina.

Uplatu možete izvršiti lično u prostorijama redakcije, radnim danima od 9.30 do 14.30h.

Ako ne možete doći u redakciju, potvrdu o uplati zajedno sa svojim podacima pošaljite e-mailom na adresu prodaja@vreme.com, faksom na broj 011/3238-662 ili poštom na Vreme, Kosovska 17, Beograd, sa naznakom za šta je uplata izvršena. Za internet pretplatu obavezno navesti e-mail za kontakt. Vašu e-mail adresu ne ustupamo trećim licima. Dinarske uplate izvršite u korist NP VREME na račun broj **160-302538-91**.

Za dostavu u inostranstvu, uplata u zemlji se vrši uplatom odgovarajućeg iznosa na naš dinarski račun, u dinarskoj protivvrednosti prema srednjem kursu NBS na dan uplate. Iz inostranstva možete izvršiti uplate za sva naša izdanja pomoću kreditne kartice na internet adresi <http://www.vreme.com/pretplata> ili direktno na naš devizni račun (za detalje obratiti se službi prodaje). Trajanje pretplate na internet izdanje određuje se datumski od isteka poslednjeg dana pred izlazak broja za koji pretplata više ne važi.

DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU
www.novinarnica.net

Usluge internet pretplate na Vreme vrši i
www.novinarnica.net prema svom cenovniku.

Dodatne informacije u vezi s prodajom i pretplatom: telefonom, radnim danom od 10 do 14h: 011/3234-774 ili e-mailom na prodaja@vreme.com

Wild horses

Mnogi su govorili kako će “vojska da me opameti”. Nije me opametila iako sam na sebi imao SMB uniformu kad se dogodilo moje opamećivanje.

U vojsku sam otišao sa primerenom nadobudnošću mladog umetnika. Nisu mi teško padali izolacija, fizički drill i druga maltretiranja po “pravilu službe”. Smetale su mi samo dve stvari – nemogućnost svakodnevnog tuširanja i glupost naređenih. Ali, čovek se na sve navikne, naročito kad o sebi ima visoko mišljenje.

Foto: Fitindia Wikipedia

Prošla je obuka, većina generacijskih sapatnika otišla u prekomandu, kasarna skoro prazna. Sprijateljio sam se sa momcima koji su radili u kupatilu, tuširanje kad god poželiš. Krenulo me pisanje, divota jedna. Kad... (Uvek dođe to “kad” i “ali” baš kad je najlepše.) Zove me zamenik komandanta kasarne, koji mi je velikodušno ustupio svoju pisaću mašinu, i smrknuo to kaže: “Moraš nešto da mi učiniš!”

Naravno, družu potpukovniče, obradujem se ja što mogu da mu uzvratim za sva dobročinstva koja mi je pričinio. Dao mi je na raspolaganje kancelariju i ključeve garnizonske biblioteke, stalnu dozvolu za izlazak u grad, i to samo zbog nekoliko priredbi i jedne slike kojom sam ukrasio zid u sali vojničkog kluba. Dobro, pripremio sam mu i nekoliko predavanja iz marksizma, koja je držao starešinama. To što se pročulo da radim u njegovoj kancelariji spasavalo me je i onih sitnih podoficirskih hirova, kojima je svaki vojnici izložen.

Kaže: “Vidi, traže mi 20 vojnika koji su članovi partije i koje nemam. Ti nisi u partiji, ali si normalan čovek u kog imam poverenja. Ne pominji nikom da nisi u partiji. Ni meni nisu rekli o čemu se konkretno radi. To je neki poverljivi zadatak na Bjelašnici.”

Kad se kreće, pitam poletno, mada me štreću pomen jedne od najsurovijih planina iznad Sarajeva – dva puta sam se peo na nju i dva puta silazio. Ne znaš šta je gore. Počneš penjanje u

jesen, ubrzo naletiš na zimu sa svim njenim najgorim elementima, a kad stigneš na vrh, sačeka te leto u reš fazi. Silazak je takođe kroz sva četiri godišnja doba i najčešće od strme staze ostaje uspomena u bar jednom kolenu, koja traje doživotno.

Popeh se ja sa svojim sapatnicima na Bjelašnicu i treći put, a tamo sve vrvi od vojske – inženjerija i mi, članovi na poverljivom zadatku, kopamo rovove za neki kabl između TV predajnika i vojnog objekta veze. Sve to radi uzajamnog napajanja električnom energijom. Rov metar dubine, pola metra širine i

trideset metara dužine po čoveku. Sastav tla V kategorija: 15 posto zemlja, ostalo kamen. Biješ krampom čitav dan, naiđeš na stenu, dođu mineri, miniraju stenu i zatrpaju ti sve što si iskopao, pa ispočetka. Od 6 do 6, “poverljiv zadatak”. Ja radio tri dana, pa rešio da se malo sunčam. Neki major inženjerac, koji je rukovodio ovim radovima izdaleka, deranja se na mene: “Ja ću tebe u Marin Dvor (vojni zatvor u Sarajevu)!” Rekoh mu ne otvarajući oči: “Družo majore, u zatvoru se utovaruje ugalj od 8 do 2. Onda se okupaš pa ležiš

robiju ko čovek. Mnogo biste me zadužili da me uhapsite.” On odjuri besan, a mene u logoru sačeka dnevna zapovest: požarstvo od 2 do 6, najgora smena. Dok ostali slatko spavaju, ti paziš na kretanje neprijatelja, tj. vataš zjale budan.

Izlazak sunca na divljoj, neobuzdanoj planini je jedinstven događaj. Pramenovi magle se vuku između krševa, život se nekako odvija u sloumošnu. Jeste hladno, ali i prelepo, predivno, a onda...

Prvo sam čuo neki topot, pomislio sam da je halucinacija od umora i neispavanosti. Nisam mogao da odredim odakle dolazi. A onda, ispod mesta na kome sam stajao, na jednom prevoju do pola prekrivenom oblakom, pojavi se iz magle konjska glava, pa još jedna, još jedna i onda mnogo njih. Krdo divljih konja je galopiralo preko Bjelašnice. Ne znam koliko je to trajalo. Kao da se zemlja zaustavila i s njom moje srce. Kad su otišli i kad se utišao topot njihovih kopita, kao da začuh neki tihi, smireni glas u glavi: “Nikad nećeš moći da stвориš ovakvu lepotu, emociju, energiju, jer si najobičnije malo i slabo ljudsko biće. Nećeš moći čak ni da opišeš dobro šta si video i doživeo.”

Onako prljavom, neobrijanom, umornom i izmučenom krenule su suze kao kiša. Znao sam pouzdano: susreo sam se sa božjim licem. Mislim da sam tog trenutka počeo da starim. ¶

JOVAN KALE GLIGORIJEVIĆ

Posetite Vugl.rs !

Vugl je medijski portal namenjen razvoju političke pismenosti i kritičkog mišljenja.

Podstičemo dijalog, promišljanje i zdravu kritiku aktuelnih društvenih procesa.

Ne nudimo gotove odgovore već postavljamo pitanja: gde živimo, kako živimo, za šta živimo.

VUGL.RS

GDE ŽIVIŠ // KAKO ŽIVIŠ // ZA ŠTA ŽIVIŠ

Dostava štampanog “Vremena”
i svih ostalih novina i magazina
na vašu adresu

bilo gde **na teritoriji Beograda**
koronavirusu uprkos!

www.pretplata.rs

detalji i prijave
na telefone

064-833-4428

i **064-833-4406**

ili na e-mail

office@pretplata.rs

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec